Szózat

Hazádnak rendülecsknül
Légy híve ok magyar;

Ökomenikus, konzervatív, irodalmi és társadalomkritikai folyóirat

I.m. Bajcsy-Zyilinszky Endre

XX. évfolyam

2010. augusztus

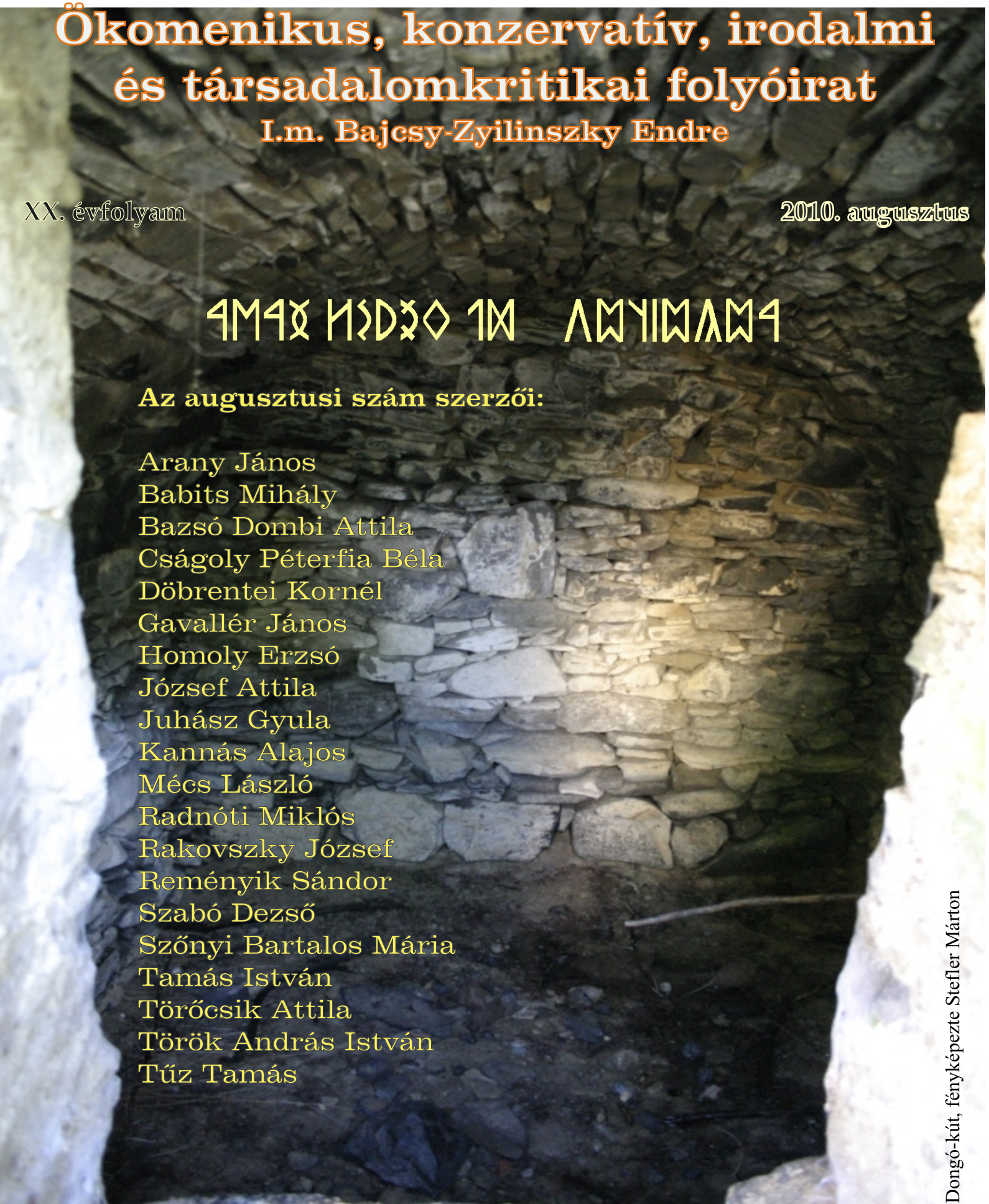

Az augusztusi szám szerzői:

Arany János
Babits Mihály
Bazsó Dombi Attila
Cságoly Péterfia Béla
Döbrentei Kornél
Gavallér János
Homoly Erzsó
József Attila
Juhász Gyula
Kannás Alajos
Mécs László
Radnóti Miklós
Rakovszky József
Reményik Sándor
Szabó Dezső
Szőnyi Bartalos Mária
Tamás István
Törőcsik Attila
Török András István
Tűz Tamás

Dongó-kút, fényképezte Stefler Márton

Szózat

Honáinak vándorlásából
Egy hive a magyar

Ökomenikus, konzervatív, irodalmi és társadalomkritikai folyóirat
I.m. Bajcsy-Zsilinszky Endre
XX. évfolyam **2010. 8. szám**

Tartalom

Időszerű
Bolyongások- Szabó Dezső: Irodalom és történelem
Szőnyi Bartalos Mária: Augusztusi vajúdás

Dokumentum- Bazsó Dombi Attila: Szent István és „az isteni idő" 2010-ben!? Ébredezünk-e csipkerózsika álmunkból: Homoly Erzsó riportja Bósza Jánossal a kettős állampolgárságról
Török András István: Jócsik Lajos és kora

Líra- Arany János: A hazáról, Döbrentei Kornél:Kis magyar delírium, Gavallér János: Keres(z)tem, Rakovszky József: Új Jákob álma, Szőnyi Bartalos Mária: Magyar föld rajzó szerelmesei

Emlékezet-
Nem feledjük!
Regnum Marianum: Havi Boldogasszony és Nagyboldogasszony
Szőnyi Bartalos Mária: Nemzedékről nemzedékre

Líra- A Parasztbibliából, Juhász Gyula. Havi boldogasszony és Naqyboldogasszony, Új ének István királyról, József Attila: A Szent Jobb ünnepén, Tűz Tamás: Szent István király, Székely Asztali Áldás

Dokumentum- Tamás István: Babits Mihály emlékezete
Lira- Babits Mihály: Éjszaka, Radnóti Miklós: Csak csont és bőr és fájdalom, Reményik Sándor: Havasi feszület című verse

Értékeink: Természeti kincs
Cságoly Péterfia Béla: A Balatonfelvidék rejtett kincse Badacsonytördemic és Lábdihegy

Líra- Mécs László: Badacsonyi bordal, Vándorbottal a Balatonnál, Szőnyi Bartalos Mária: Balatoni metarmofózis, Tamás István: Angyalként című verse

Hagyomány- Törőcsik Attila: Magyar népdalok szövegvilága - Vízparti énekek

Líra- Szőnyi Bartalos Mária: Magyar föld rajzó szerelmesei

Kortárs- Kannás Alajos a Kaliforniában elhunyt radikális költő
Líra- Kannás Alajos: Mindenütt otthon, Nem félek, A kitaszított, Emlékszel még

Ajánló- Badacsonylábdihegyi képeskönyv

Levél az olvasónak!

"A szűk kapun menjetek be!
Szűk a kapu és keskeny az út,
amely az életre vezet- kevesen vannak, akik megtalálják".
(Máté 7, 13-14)

Hűséges olvasóinknak biztosan feltűnt, hogy címlapunkra örökös főszerkesztőként Bajcsy-Zsilinszky Endre neve került az újraalapító Rakovszky József író és költő neve helyére. Ennek kettős oka van. Egyrészt: szerkesztőségünk csak most szembesült azzal a ténnyel, hogy a Szózat folyóiratot eredetileg 1919-ben alapította Ulain Ferenc ügyvéd, szélsőjobboldali politikus, aki egyben a lap első főszerkesztője is volt. Őt követte a főszerkesztői székben Bajcsy-Zsilinszky Endre; miután Bajcsy-Zsilinszky Gömbös Gyulának, a lap szellemi vezérének eszmeiségétől eltávolodott, a Szózat felelős szerkesztője Farkas Zoltán, főmunkatársa Kádár Lehel lett. A szellemi vezér azonban továbbra is Gömbös maradt. A lapot, amely 1926. márciusában szűnt meg, Rakovszky József* 1990-ben újraindította, bár kétséges, hogy tudott volna az eredeti újságról. Másrészt azonban van egy sokkal nyomósabb okunk is a változtatásra: Rakovszky József özvegyének felvetettük, hogy szándékaink szerint alapítvány formájában kezelnénk az író-költő szellemi hagyatékát, amelynek része lenne a Szózat folyóirat is. Az alapítvány célja az lett volna, hogy Rakovszky József életművét megmentsük a jövő számára, illetve népszerűsítsük irodalmi munkásságát. Ezt azonban az özvegy ismeretlen okból nem akarta. Amikor egy közeli barátjával beszéltem erről telefonon, akkor megkaptam a magamét: mi, mármint a lap szerkesztői, csak használjuk a Rakovszky nevet. Ezért szerkesztőtársaimmal közös egyetértésben mostantól annak a Bajcsy-Zsilinszky Endrének a nevével fémjelezzük havilapunkat, akinek életútját kizárólag a magyar nemzeti értékek védelme vezérelt – bár tudni kell, hogy ezt a rögökkel és kacskaringókkal teli ösvényt a liberálisok, a kommunisták, de még jobboldali politikusok is próbálták utólag szájuk íze szerint átírni..
A Szózat folyóirat szerkesztési alapelvei változatlanok maradnak. Továbbra is bemutatjuk a kommunizmusban agyonhallgatott, félremagyarázott, ismert és ismeretlen írókat és költőket a Kárpát-hazából és az emigrációból, akárcsak az elmúlt húsz évben ilyen vagy olyan okokból mellőzötteket. Havilapunk a jobboldali, keresztény-keresztyén magyarság irodalmi és társadalomkritikai műveinek népszerűsítője, közlésüket csak a művek eszmei, irodalmi értéke határozza meg. Az erkölcsi mérce MEGFELELŐ SZINTJÉRŐL ELSŐSORBAN LELKÉSZ MUNKATÁRSAINK GONDOSKODNAK. Társadalomkritikai rovatunk, a Bolyongások, valamint a főszerkesztői üzenet mentes a napi politikától, de nem tartózkodunk a helytelen jelenségek, gyakorlatok, rossz beidegződések bírálatától. Ezért nem tűrjük a képmutatást, a tekintélyelvűséget és az álliberális indíttatású törvényi korlátokat, egyedül csak lelkiismeretünknek és Istennek tartozunk elszámolással, ugyanakkor vállaljuk a véleménykülönbségekből adódó vitákat.

Szerkesztőségünk tagjainak véleménye sem mindig egységes, ezért közösen vállalt ars poétikánk szerint együtt valljuk Reményik Sándorral: „A gondolat szabad." Így természetesen nyíltan hangot adunk az EU mindenhatósága iránti fenntartásainknak, a történelmi egyházakat kívülről vagy belülről rombolók nyilvános bírálatának, illetve annak, hogy hazánk felemelkedése nem képzelhető el egy közmegegyezésen alapuló trianoni revíziót és egy új, keresztény-keresztyén alapokon nyugvó nemzeti-szociális piacgazdaságot felépítő politikai rendszer nélkül. Lapunk célja az, hogy továbbítsuk olvasóinknak azt az érzést, amelyet Sajó Sándor így fogalmazott meg: „Magyarnak lenni büszke gyönyörűség."

Lásd: Magyar Irodalmi Lexikon 1927, az itt felsorolt szereplők életrajza a portré rovatban olvasható.

*A sors különös iróniája, hogy amikor 1920. március 1-én Ostenburg Gyula fegyveres különítményesek élén megszállta az Országház teret, Rakovszky István akkori házelnök /a későbbi újraalapító Rakovszky József író távoli rokona/ tiltakozott a nemzetgyűlés megsértése miatt, Ulain Ferenc azonban a tisztek védelmére kelt a Szózat folyóirat hasábjain.

Cságoly Péterfia Béla
főszerkesztő

Szabó Dezső: Irodalom és történelem

Az utóbbi években a szellemi élet kedves kültagjai, ágyrajárói és vigécei több ízben rendeztek nagydobú és terjedelmes képű vitát e kérdés felől: szabad-e az írónak bevinni műveibe a politikai, közéleti problémákat. És hogy: kárára vagy hasznára van ez az irodalomnak.

A csodálkozásra hajlamos ember ugyan bőven csodálkozhatik az ilyen vitán. Azt mondhatja: micsoda irodalomtörténeti és történelmi analfabétaság kell egy ilyen kérdés felvetésére! Hiszen a múlt fejlődése már régen döntött ebben a kérdésben. Tudjuk, hogy az életalkotás előfutáros munkálatait mindig az irodalom végezte el. Az új történelmi korok az irodalom felderítő szolgálatai, terep-előkészítései és pergőtüzei nyomán tudtak új uralkodó jogrenddé hatalmasodni. Aztán: Vergilius, Dante, Morus Tamás, Rabelais, Manzoni, Dickens, Puskin, Gogol, Turgenyev, Tolsztoj, Dosztojevszkij, Diderot, Rousseau, Hugo, Balzac, Zola, Katona József, Vörösmarty, Jókai, Eötvös, Petőfi, Ady és ezer mások elég tűrhetően tehetséges „pamflé-írók" voltak ahhoz, hogy bizonyítékok legyenek ebben a vitában. Kárára vagy hasznára van az irodalomnak az, hogy az írók írtak a szerelemről, a természetről, az elmúlásról, az üres bugyellárisukról, az anyjuk tyúkjáról? A tehetséges, a hivatott íróknál és költőknél: az irodalom hasznára volt. A tehetségteleneknél: kárára. A fennebb ötletesen, csak úgy véletlen kapásra felsorolt nevek mutatják, hogy az ember lehet valamilyenecske író, vagy legalább is meglehetős „pamflé-író" akkor is, ha törődik a közösség életproblémáival.

A csodálkozó ezt is mondhatja: a művészi alkotás pszichológiájának milyen abszolút nem ismerése szükséges e vita felvetéséhez. Az író kifejezi az énjévé gyűlt világ azon elemeit, melyek az ő fizikai és pszichikai meghatározottságában kifejezést követelnek. Hogy aztán ezt a kifejezési kényszert a babája kisujja vagy egy közösség történelmi sorsa váltja ki belőle: az függ az író arányaitól, életgazdagságától, lelki horizontja tágasságától: egész fizikai és pszichikai milyenségégtől.

Azt kérdezni: szabad-e az írónak politikai, közéleti problémákat vinni műveibe: olyan bölcsesség; mintha ilyeneket kérdezek: szabad-e az írónak barnaszeműnek lennie? Szabad-e az írónak százhetvenhat centiméter magasnak lennie, stb.

Mégis: miért ismétlődnek meg újból és újból ezek a zömök ostobaságú vitácskák? Válasz: a lelki kozmetika mély szükségeiből. Ezért: hogy a gyávákra ne azt mondják, hogy gyávák, hanem: művészek. Hogy a közömbösökre ne azt mondják: nemtörődők, hanem művészek. Hogy arra, ha valaki megszökik a magyar szenvedések segítséghívásai elől, ne azt mondják: dezertálás. Hanem: l'art pour l'art* És ezért is: hogy a kicsiknek ne ez legyen a nevük: pirinyók. Hanem: tiszta művészek.

Az utóbbi sorok értelmét a történelmi regények esetével teszem megfoghatóvá. A világháború óta lázas és állandó turkálások történnek a magyar temetőkben. A szerencsétlen Apafyak, Báthoryak és Bethlenek, sőt: az egyszerű halottak nem lehetnek békén a múlt elpihent szereplői: regényíróvá tóduló éhesek ráncigálják ki őket regényhősökké, pontosabban: mindennapi kenyérré, lakbérré, a hentes, a suszter, a szabó-számla stb. kiegyenlítőjévé.

És ez a halálos kosztolás, a dögevésnek e modern változata mikor történik? Mikor az Ádám csukája óta a világtörténelem legnagyobb változásait éljük. Mikor a közösség és az egyén minden problémái egyszerre körülállták a napi küzdőket, hogy követeljék tőlük a jövőbe vezető utak megmutatását. Mikor mitologikus arányban, millió arc rágásában, az anyag gigantikus evolúcióiban vajúdik, forr, lávázik, bomlik, alakul a jövő arca!

Hogyan van az hát, hogy mikor a világtörténelmi felhőszakadás a most fájó, most mozdító, most vágyasító élet millió témáját zuhogja az író lelkére, ez a szerencsétlen félszegúszó egy ilyen kis hulla-ipar kapirgálásaiból üzemez morzsákat magának?

Két oka van. Két igen egyszerű, de igen gyökeres oka:

Az első: mert ez a legkönnyebb mesterség, és nincs az Istennek az a külön, szándékosan legtökkelütöttje, aki ebben mester ne lehetne. Kihúzunk a temetőből egy Szapolyai Jánost, vagy egy Rákóczi Ferencet, aki már így egészen kész, cuit á point**, tőle telhetőleg piacképesen valóságos Szapolyai vagy Rákóczi. Adunk hozzá húsz deka enyhén fűszerezett szerelmi ügyet, huszonöt deka lelki küzdelmet erős magyar mustárral keverve, az egészet leöntjük felhígított turáni átokkal, és máris gurul a pengő a Singeréswolfner és rokon börzék felé. És az író: nagyszerű jellemfestő, pompás korszak-rajzoló s más efféle.

A másik ok: mert így lehet a legjutányosabban, a leghazafiasabban gyáva és felelőtlen lenni, így lehet nemzetiszínűen dezertálni a magyarság élet-halál harcából. Mert ha a mát mered meglátni, ha a mai életet engeded átáradni műveden: minden arcával, minden megidézett bűnösével, minden problémájával: akkor súlyosan megbűnhődsz az idegen kiterrmel és benn vergődő Magyarországon minden igazságodért, felriasztó magyarságodért. Ennél már mégis jutányosabb regénybe kapirgálni a hozzánk legközelebbi temetőt. Jobb odahúzódni kukta-kollégának a tűzhöz, melynél a Most hungarica tömör markotányosnéja: a jó Gulácsy Irén singe-üstben szabályszerűen fűszerezett bőlevű gulyást főz a magyar temetők hulláiból. És a minden felelősségtől elriadó, a magyarság minden problémájához gyáva középosztályú csökevény nagyon hazafiasnak, turánosan magyarnak duzzasztja a lelki pocakját, ha ezt a makábris lőrét zabálja. Hogy szakadna megbelé!

Igen, ezért kell jól irányzott vitácskákkal, nyakatekert apró teóriákkal a Tiszta Szép orvosilag nem ellenőrzött lokáljává bűnözni a művészetet, ezért kell tiszta művészekké magtalanítani a jövő magvetőit: hogy elkerítsük, elmaszlagoljuk, elriasszuk őket az Istentől, úrtól, történelemtől elhagyott kirabolt, koldus, tétova magyarság sorsa mellől. Hogy az irodalom se lehessen megmondó kiáltás, jövőt törő tank, küzdelemre mozdító hit az árva magyarság számára. Ezt az egyetlen menedékét is le kell rombolni. Ezt az egyetlen fegyverét is ki kell csavarni a kezéből.

De mert sem a Tiszta Szép apró mocskosságai, sem a történelmi dögipar dömpingje nem tudják eltorlaszolni az új hívású napokat, és mert Európából innen is, onnan is különös serkentésű szelek fújnak: a magyar munka, a magyar vetés ügyes tolvajai egy új, igen alkalmatos taktikához folyamodnak. Erre különösen fel akarom hívni a magyar ifjúság és a látásra elég becsületes és bátor magyar lelkek figyelmét.

A bolsevik internacionálé a közelmúltban megállapította: nagy taktikai hiba volt részükről, hogy az egyes országokban

nem tanúsítottak semmi megértést a nemzeti és faji lelki tényezőkkel szemben. Pedig sokszor éppen e lelki tényezők ereje tette volna eredményesebbé munkájukat. Ezért ügynökeiknek ezentúl ajánlatos lesz magukra öltözni a nemzeti problémákat, érvényesülést követelni a faji pszichék számára, lelkesedni, etnografálni, szociografálni, Dózsa Györgyöt emlegetni a parasztság körül. E mögött a radikális nemzetiszínű maszk mögött aztán ügyesen le lehet járatni azokat a gondolatokat, melyek alapfeltételei a történelmi közösségek, nemzetek, fajok fennmaradásának. Le lehet építeni, szét lehet rágalmazni a lelkekben azokat a kimagasló egyéneket, kik ezeknek a közösségeknek az élet, az egészség, a jövő útját mutatják. Ha aztán az aláfúrások kellően sikerültek: a fenébe lehet dobni az egész felkozmetikázott frazeológiát faju pszichéjével, parasztjával, szociográfiájával együtt, s nyílt arccal folytatni a hatalmi tényezővé erősödött üzletet.

Ezt a taktikát elfogadta Magyarországon az a titkos idegen fajú szervezettség, mely az utolsó évtizedekben annyi tragédiát okozott a magyar munka, a magyar termés, a magyar szellem millióinak irtózatos éhségű imperializmusa megépítésében. És amely a maga ókori, vadtörzsi sovinizmusa hódító fegyveréül egyre gyártja a különféle –izmusokat minden más emberi szolidaritás szétbomlasztására. És íme, falankszok és kohorszok jelennek meg sajtóban és ifjúsában, harsogóan magyarok, sőt: néha ténylegesen magyarok, hogy elfalazzák a mélyén mozgató idegen ügyeseket. Zalánt futamító hangos fegyverbehívások történnek az egyetlenül drága magyar parasztság s a pusztuló magyar faj megmentésére. Az első rohamokra igen alkalmas fegyvertárnak találtatott egy magyar író ideológiája, aki végre teljes horizontban mutatta meg a magyar megmaradás feltételeit s egyszerre vette fel a harcot minden magyar betegség ellen. Nosza, szétcibálták mondatait, hol szuronynak, hol gépfegyvernek vagy más alkalmatosságnak, de úgy, hogy minden kölcsönzésre kicsinyítettek, rágalmaztak, haraptak egyet a nagy adakozón, hogy történelmi mozdítását kilopják a magyar lelkekből. Ugyanakkor az agyonadóztatott, agyonvégrehajtott, agyon-zsidóárendásozott, agyon-svábplébánosozott és szolgabírózott parasztság agyon-agyonszociográfoztatik, úgyhogy lélegzetének törvényesen védett része is kifullad belőle. Vak iramú nemzeti fojtogatások történnek a Hitler nyaka táján, locsolások locsognak az Alföld felé, őstehetségek hajuknál fogva emeltetnek sunyin jövedelmező perselyek tetejére, vérző szívek különóráztatják vérzési üzemüket a magyar paraszt szenvedéseiért. Még az sem baj, ha ez új honmentés szédítő sodrában a rohamozó reformerek összevétik a mókát és Hitlert locsolják, az Alföldet fojtogatják, vagy perselyek tetején szív-véreznek.

Mi ez a nagy „baloldali" gezéresz** a „magyar faj, a magyar parasztság" megmentésére? Ugyanaz, ami a „jobboldali nemzeti egység, reformkorszak, tempó, jobboldali kisgazdapártiság. Ugyanaz: ami az óriáspók, a százötvenkilós szakállas asszony, a fején táncoló impresszárió a ponyvasátor kasszája előtt. Ügyes mókák, kipróbált maszlagok, hogy a nép-pali azt higgye, milyen szörnyen mozognak és verejtékeznek az ő érdekében. És a nagy ráfigyelésben ne vegye észre, hogy régi és új kezek tovább zsákmányolnak a zsebében, a vetésében, minden munkájában.

Ó, ha volnának szavak, melyek meg tudnák ölni a lelkekben az ősirigység minden csíráját! Ha volnának szavak, melyek által tettekbe mozduló megölhetetlen akarat lenne az élet egyetlen parancsa: ezt mondanám a magyar íróknak:

Elítélt fiai egy szétlopott kenyerű, szétlopott lelkű népnek, itt a pörújítás történelmi pillanata. Itt a sürgető perc, hogy az új napokhoz megfellebbezzük a régi ítéletet. Évtizedek óta éhbérért dolgozik a magyar író idegen érdekek zsoldjában. Ezerszer kell azt írnia, amitől minden ősbecsületessége visszaundorodik. És naponként meg kell fojtania magában azt, amit a felgyűlt századok, az elküldő anyacsók, magyarsága és embersége minden parancsa szerint a lelkek életévé kellene átvinnie magából. Teszi ezt azért, hogy a magyar puszta nagy mostohaságában mentse lelki értékeiből, ami menthető. Teszi családjáért, feleségéért, gyermekéért. És éppen ezzel az odaáldozással öli meg legjobb önmagát és gyermekei jövőjét. Kenyerének nincsen semmi biztosítéka, egészen a kitermelők önkényétől függ. Szabadsága mindennap kevesebb, éhbére mindegyre elégtelenebb. Igazi, ősi tartalmának folytonos megtagadásában felőrlődnek erői s énjének énjét: alkotó tehetségét öli meg e szörnyű elszegődésben. És munkájával megnőtt hatalmat ad azoknak, akik majd gyermekeit még könyörtelenebbül fogják kihasználni, hogy azoknak még nagyobb legyen a rabszolgasága és még kisebba kenyere.

Ilyen döntő tapasztalatok után nem volna-e jobb egy másik utat választani: a heroikus ellenállás, a mindent-merés, az élet-halál kockázatú harc útját? Mit veszthetnének e küzdelemben? És mindent nyerhetnek általa.

Ha a magyar szellem letéteményesei összefognának egy nagy történelmi feladatra. Ha egyetlen szervezett táborban ők állanának a magyar munka millióinak, a magyar parasztnak, a magyar munkásnak, a magyar szellemi munkásnak az élére. Ha egy végső történelmi leszámolás hősies összefogásában egyszerre vennék fel a harcot minden kizsákmányolás, minden idegen hódítás, minden visszaélés és betegség ellen. Nem selyemfiús szociáliskodással, nem voksra sandító stréberséggel, nem jobb- vagy baloldali reform - szépfiúskodással. Az író ott kezdődik, mikor egyenlően megveti mind e két történelmi lebúj piszkos elhatárolásait. Az új arcú magyar író a magyar munka, a magyar szenvedések, az egyetemes emberi igazságok nagy egységének a katonája.

Igen: ma itt mi, a magyarság, a magyar faj jelentjük a legszélesebb emberséget s az egyetemes emberi igazságok minden győzelme az idegen kizsákmányolásban senyvedő magyarság felszabadulását, érvényesülését jelenti. Ma a magyar sors, a magyar felszabadulás, az új magyar honfoglalás mellé állani annyi, mint: engedelmeskedni azoknak az egyetemes emberi igazságoknak, melyek az egész emberiség érdekét, békéjét, minden emberi együttélés alapfeltételeit, egészségét jelentik.

Olyan sokáig voltunk gyávák és elveszítettük önmagunkat, gyermekeink jövőjét. Nem érdemes-e azért egy kissé hős lenni, hogy mindent visszanyerjünk?

Philadelphia kávéház

* *művészet a művészetért*
** *megfelelőre főzött (francia)*
*** *siránkozóóbégatás, jiddis*

megjelent: Fegyver, 1935. november

Szőnyi Bartalos Mária: Augusztusi vajúdás

Félnem kellene a második házasságtól. Ráadásul, ahhoz az emberhez feleségül menni másodszor is, akihez először férjhez mentem, elgondolkodtató magamnak is. Azt mondják, hogy csak a káposzta jó többször is felmelegítve. Bevallom magamnak: némi tartózkodás van bennem. Nade, vágjunk bele! Nem kell itt nagy hajcihő, elhatározás kérdése csak, és csendes esküvő a polgármesteri hivatalban. Nem verem nagydobra, még a fiam sem tud róla. Van bennem gátlás, de az erkölcsi nomenklatura erősebb, mert az nem lehet, hogy az unokáinknak elvált nagyszülei legyenek!
Gyerünk! Indulunk. Kimegyünk a buszmegállóba, felszállunk a buszra. Az utazás ideje alatt azon jár az eszem, hogy elrontom-e vagy sem az életem. Majd elhessegetem a gondolatot, mert az unokám, ha felnő, mégse kelljen szégyenkeznie senki előtt azért, hogy elváltak voltak a nagyszülei.
Leszállunk a buszról és bemegyünk a közeli polgármesteri hivatalba. Megkeresem az anyakönyv-vezetőt. Elmondom szándékunkat, hogy itt, most és azonnal össze akarunk házasodni.

*

Meghökkenve hallgatott végig, és közölte a hivatalos okfejtést, miszerint egy hónap várakozási idő kell hivatalosan, meg mindenféle orvasi vizsgálati dokumentum beszerzése, stb.. Nincs semmi papírunk, csak egyetlen bírósági határozat, amely kimondta 1995-ben a válásunkat. Kérdésére, hogy miért akarunk újra összeházasodni éppen 2000. augusztus 18.-án, elmondtam, hogy unokánk fog születni és mégsem járja az, hogy elvált nagyszülei legyenek. Mosolygott és kérdezte, hoztunk-e tanukat. Persze, hogy nem, mert nem akarjuk egyelőre senkinek elárulni tettünket. Rendes volt. Hozott két tanut. Egy idősebb hölgyet és egy fiatal lányt. Minden ceremónia nélkül összeházasodtunk újra. Hivatalosan. Majd, kisétáltunk a polgármesteri hivatalból, mintha mi sem történt volna. Leültünk egy padra a hivatal előtt.
- Azért az mégsem illdomos, hogy a felnőtt fiunk ne tudjon semmit. Valamit sütnöm kellene és főznöm, ha hazaérünk és elhívjuk gyermekünket vacsorára – mondtam az immár ugyanazon, de másodszori férjemnek.
Helyeselt.
- Jobb lesz, ha te hívod fel telefonon és közlöd vele a tényeket – szóltam újra.
Kínos feszengését a padon a gondolat vajúdásának véltem.
- Na, jó. Majd otthon megbeszéljük a részleteket. Mindjárt jön a busz, és jobb lesz, ha sietünk, mert egyébként nem lesz az ünnepi vacsorából semmi.

Otthon megtörtént a telefonálás. Menyem, áldott állapotban a helyi kórházban feküdt. Fiam, éppen ott volt nála. Meglepődött a hír hallatán és elfogadta a vacsorára szóló meghívást.
Hármasban ünnepeltük meg a házasságkötésünket.

- Miért is házasodtatok újra össze, ha annak a régi szerelemnek nyoma sincs, amelynek gyümölcse én lettem? – tette fel kérdését a fiam.
- Tudod gyermekem, a szerelem, ha el is múlt, de a szeretet összeköt bennünket apáddal, veled és a majdani unokáinkkal. A szeretet a legerősebb kötelék. Nos, ezért házasodtunk össze újra. Így kívánja a tisztesség.
…és koccintottunk a szeretetre…

/ Komárom-Szőny, 2000. augusztus/

Bazsó Dombi Attila: Szent István és az "isteni idő" 2010-ben
*az igaz-hamis, szent-bűnös mérlegén**

Mottó:
„Szentlélekkel eltelve fölnézett az égre és látta az Isten dicsőségét és Jézust az Isten jobbján. Felkiáltott: «Látom, hogy nyitva az ég, és az Emberfia ott áll az Isten jobbján.»" (ApCsel 7,55-56)

Az emberek tömegét – benne sok keresztényt is – a módszeres szekularizáció (2) „sikeresen" megfosztotta a transzcendens (3) és az igaz befogadásának és tükröződésének képességétől. A transzcendencia és az igazság azonban a teremtett világot meghatározó tények maradnak, és mint olyan, minél inkább alkalmat és teret kell szerezni azok érvényesülésének. A mottó Protomártír Szt. Istvánt idézi, akinek nevét a Legenda Aurea így magyarázza: „Az István (Stephanos) név görög eredetű, latinul koronát, héberül normát jelent. István a vértanúk koronája volt, vagyis az első közülük az Újszövetségben, miként Ábel az Ószövetségben. Norma, azaz szabály és példa volt másoknak a Krisztusért való szenvedésben, a helyes cselekvésben, életvitelben és az ellenségért való imádkozásban." Az Újszövetség két görög szót használ a koronára: a „stephanos" a sportversenyek győzteseinek koszorúja (2Tim 4,8; Jel 2,10), a „diadema" pedig a királyi korona (Jel 19,12). Szent István keresztnevének értelméből következően tehát egyéni hivatása „Szent Győztes Koszorú", a püspökszentelés szertartásához hasonló Királykoronázás szentelményéből következően a közösségi karizmája a „Diadémmal Koronázott". Az „istvánság" lényegére mutatnak a mottóban idézetteket megelőző, illetve követő szentírási versek:
„«Ti vastagnyakúak, ti körülmetéletlen szívűek és fülűek,

mindig ellenálltatok a Szentléleknek, s mint atyáitok, olyanok vagytok ti is. Melyik prófétát nem üldözték atyáitok? Mind megölték azokat, akik az Igaz eljöveteléről jövendöltek. S most ti lettetek árulói és gyilkosai, ti, akik az angyalok közreműködésével átvettétek a törvényt, de nem tartottátok meg.» Amikor ezt hallották, haragra gyulladtak, és fogukat vicsorgatták ellene. (…) Erre ordítozni kezdtek, befogták fülüket, s egy akarattal rárontottak, kivonszolták a városból és megkövezték. A tanúk egy Saul nevű ifjú lábához rakták le ruhájukat. Míg kövezték Istvánt, így imádkozott: «Uram, Jézus, vedd magadhoz lelkemet!» Majd térdre esett és hangosan felkiáltott: «Uram, ne ródd fel nekik bűnül!» Ezekkel a szavakkal elszenderült."(ApCsel 7,51-54.57-60)

A Szentlélekkel „megkoszorúzott" számára nyitott az ég, egységben van Krisztussal, az Égi Igazsággal, Aki tanítja, ihleti, segíti. Nem meglepő tehát, hogy Protomártír Szt. István ugyanúgy imádkozik megkövezőiért, mint Krisztus a keresztre feszítőiért, és éppen így válik elérhetetlenné a sátán számára. Az Atya becsapta a sátánt a Fiúban, Akit rábízott a Szentlélekre, hogy Szűz Máriában öltöztesse emberré; a keresztre feszített Fiú becsapta a sátánt a Szentlélekben, keresztre feszítőiért imádkozva, az Atya „kezébe" ajánlotta Lelkét; a Szentlélek becsapta a sátánt Szűz Máriában, Akinek igenje befogadta az embert szabadító, gyógyító, újjáteremtő, oltalmazó, üdvözítő, megszentelő Istent; a keresztény istengyermeki ember az Atya, a Fiú és a Szentlélek nevében becsapja a sátánt ellenségéért imádkozva. Ez az „istvánság" a magyar néplélek karaktere, aminél nincs szükség többre, hiszen ez a Minden!

Őseink sosem voltak pogányok, nemzedékről-nemzedékre őrizték az Ősevangélium ígéretét: „Ellenkezést vetek közéd és az asszony közé, a te ivadékod és az ő ivadéka közé. Ő széttiporja a fejedet, te pedig a sarkát veszed célba." (Ter 3,15) „Krisztus-váró" (4) népként az Asszonyra figyeltek, várták a megígért Ivadékot, és az Asszony népévé lettek. Ennek fényében sajátosan elő-keresztény módon viszonyultak az Ég Urához, és rendezték főségе alá saját magukat, mindazzal amivel rendelkeztek. Éppúgy, amint a Szent Korona homlokzatán megjelenített Pantokrátor Krisztus főségе mindent alávet a csúcson levő Atyának, Aki mindent vissza is ad Fiának, hogy rendelkezzen vele. Krisztus, az Asszony-ivadék győztesként a mennyben trónol, ahova az Asszonyt felemelve meg is koronázta Őt. Ezért a kígyónak meg kell elégednie azzal, hogy az ivadékaik közötti kibékíthetetlen ellenségeskedésben az Asszony „sarkát", azaz tulajdonát – a Kárpát-medencét – és népeit támadja. Főleg azt a népet, amelynek apostola, Szent István, a Szent Koronával adta az Asszonynak tulajdonát! Isten Anyját, Akit a Dicsőségben Uralkodó Krisztus megtett égi királynőnek, Szent István megtette örökös földi magyar királynőnek.

A rombolással foglalkozók ennek tudatában igencsak következetesen az igaz és szent ellenében dolgoznak, mégpedig „transzcendens" okkult módszerekkel, a „hazugság atyja" kötelékeiben. Ennek sajnos, ha tetszik, ha nem, általában a keresztények, és kimondottan a papság és főpapság lagymatag, olykor pedig hitetlen vagy egyenesen áruló volta teremt feltételt! Egyáltalán nem mellékes témánkra nézve amit az Exorcisták Nemzetközi Szövetségét megalapító Gabriele Amorth, a római egyházmegye ördögűző papja egy interjúban mondott: „Nem kételkedem abban, hogy a sátán éppen az Egyház vezetőit célozta meg leginkább, mint ahogyan a politikai és gazdasági élet vezetőit is. (…) De hála Istennek, itt van még a Szentlélek, aki oltalmazza az Egyházat: «A pokol kapui nem vesznek erőt rajta». A bukások, az árulások ellenére sem. Ez nem kell, hogy meglepjen. Az első áruló egy apostol volt, aki igen közel állt Jézushoz: Iskarióti Júdás. De az Egyház megy tovább a maga útján. Megoltalmazza a Szentlélek, s ezért a sátán törekvései csak rész-sikereket szereznek a számára. A sátán minden bizonnyal meg tud nyerni egy-egy csatát, fontosakat is, de sohasem a háborút." Krisztus örökre legyőzte őt, csupán némi haladékot kapott, mert Isten előtt megvádolta a kereszténeket, hogy nem fognak kitartani Krisztus mellett. Ezért Isten megengedte a sátánnak, hogy kísértse a keresztényeket. Isten bízik a keresztényekben, hiszen győzelmükhöz Ő maga a hatásos fegyver. Egyéni harcaikban Isten erejével győzelmeket szerezhetnek, porig alázva így a sátánt. Csodálkozunk, hogy a sátán dühös?

Mindszenty József bíboros herceg-prímás a kommunisták magyar-országi hatalomra törése után meghirdette a Boldogasszony Évet. Ennek alkalmából 1948. január 1-jei, újévi beszédében Esztergomban így szólt: «Észbontóan fájó gondolat volna, ha az ősi Máriás magyar földről a hit, remény és szeretet megfogyatkozásával az Isten Anyját száműznők vagy száműzni engednők és Szent István történelmi érvényű szerződését botorul felbontanók, megsemmisítenők. E

kapcsolat felbontása népi öngyilkosság volna. Ez lenne a végső haláltánc és a nemzethalál, az örvény, amelyből nem volna menekvés, kiemelkedés. Felelőssé teszek minden magyart, elsősorban a katolikusokat a nemzet eme biztos horgonyáért és a hozzá való görcsös ragaszkodásért, hogy a múlt évi nyilvános és ünnepélyes elkötelezettségeink nem lesznek csak merő jószándék, vízre írt betű, érett fejjel is csacska gyerekbeszéd." „Prímásunk a Krisztus egyháza iránti szeretetét mindenkinél hősibb fokon gyakorolta: előre és tudatosan vállalta a legembertelenebb kínzásokat, a hosszú és megalázó börtönéletet. Élete alkonyán még azt is el kellett viselnie, hogy üldözői, egyháza legnagyobb ellenségei éppen a saját egyházi feletteseit használták föl ellene, és először hazájából, majd érseki székéből is eltávolíttatták. Páratlan megaláztatás volt ez. Szerte a világon neves személyiségek emeltek szót bíborosunk védelmében. Gyenge vigasz, hogy az egyházi vezetés ettől a Krisztus egyházát megszégyenítő lépéstől remélte az egyszerű hívek vallásgyakorlását megkönnyíteni. Ezzel szemben azt tapasztalhattuk, hogy helyzetünk ettől a lépéstől nemhogy könnyebb lett, de annál inkább rosszabbodott. Lenin örökösei, a harcos ateisták – ezúttal egyházi segédlettel – ismét megnyertek egy csatát. Ma nem túl ritka esemény a nyilvános bocsánatkérés, de ezért az árulásért mind ez ideig nem kért bocsánatot senki." (5)

Szent István király a saját maga által érvényre juttatott végrendeletében a Nagyasszonyra hagyta örökségül a Szent Koronát – minden hozzá tartozó néppel, területtel és minden javaival – teljesítve Szűz Mária földön érvényesülő kegyelmi uralmának Istentől kijelölt feltételét. „Ezzel utódai nevében is lemondott a Magyarország fölötti tulajdonjogról és a főhatalomról, ami a római jogi mancipátusi örökbeadási szerződés szerint közjogilag is hitelesen ment végbe. Magyarország ettől fogva Szűz Mária birtoka, országa és alattvalója; nincs szakrális földi uralkodója, mivel ezt a tisztet Szűz Mária tölti be, akinek Magyarország fölötti főhatalmát a Szent Korona képviseli." (6) A méltatlanul mellőzött szent nemzeti ereklyénk, az Imre herceg királlyá koronázására készített miseruha – később koronázási palást –

szöveghímzésén világosan fogalmaz a királyi pár: „Íme, a Kereszt fája, ó biztos reménye az üdvösségnek. Ellenségeit letiporván megdicsőül Krisztus. A Nagy Királynak szolgál a mennyei gyülekezet. Fölragyog az égben a Szent Anya képe. A trón az uralkodó és országló Krisztust hordozza. E kazulát István király és Gizella királyné készítette és ajándékozta a Fehérváron lévő Szűz Mária egyháznak a megtestesülés 1031. évében." A kazulára hímzett szöveg dicsőítő-egzorcizáló (ördögűző) formula. A sátán ellen a leghatásosabb a felajánlás és a dicsőítés.

Az alkalomhoz készült liturgikus kellék ikonográfiája, szimbolikája az uralkodó pár tiszta, kiforrott, céltudatos szemléletét tükrözi, nem hirtelen helyzetváltozás függvénye. Fontos történelmi forráseleme, hogy Szt. Bertalan apostol a Szent Koronával szerepelt rajta, utalva az apostolnak a Szent-Koronás Arsakida-ősök nagy-örményországi térítő munkájára, amint egy Szelényi Károly által készített fényképen jól látható még. A palást későbbi „restaurálása" után már csak sapkának tűnik a Szt. Bertalan fején levő valami. A koronázási miseruha kész volt már amikor a vadászaton Imrére rontott a „vadkan". Nem mellékes, hogy a gerazai ördögűzéskor (Lk 8,26-39) Jézustól a sertéskondába kérezkedik a légió ördög!? Szent Imre herceg halála a sátán mesterkedéseinek egy apró győzelme csupán. A „körülmények" miatt lett szükség a végrendelkezésre, amelyben következetesen érvényesül Szent István céltudatossága. Nyilván tudta a koronázási kazula készítője, és tudnia kellett az első viselőjétől kezdve minden megkoronázott királynak, hogy az Úr és a Szűzanya oldalán harcra rendeltetett, mint ahogy tudta az ellenség is, hogy mi vár rá. A palást hátán látható andráskeresztre hímzett mandorlában Krisztus kézzel áld, lábaival a sárkányon és oroszlánon, az ördög szimbólumain tapos. Szent István a Szűz Anya iránti felajánlásával elrejtette a rá bízott országot és népet Istenben, és mint aki tényleg jól végezte dolgát, nyugodtan halhatott meg.

A Szent Korona nem csak legszentebb, hanem legbeszédesebb ereklyénk is. Az örmény történeti hagyomány ápolja a Szent Koronán ábrázolt apostolok és szentek emlékét. Szakszerű, interdiszciplináris és előítéletmentes vizsgálata alapján megállapítást nyert, hogy az részleteiben szabályosan harmonizáló egységes egész, amelynek megtervezése és elkészítése több egyidejű feltételtől függött: a jellegzetes koronatípust megrendelő uralkodó kiléte és szándéka; a tervezést meghatározó Szentháromság-tan és a szabályos keleti keresztény ikonográfia; az örmények által használt többféle igényes technikával dolgozó műhely szakismerete és holléte. Ezen feltételek együttesen az ábrázolt vértanúk közül a legkésőbbi, Szt. Demeter halálának éve (306.) és a megrendelő hun udvar Kaukázus térségből való kivonulásának éve (373.) között álltak fenn. A két évszázada „politikailag korrekt" akadémikus történetírás elveti ugyan a szkíta-hun-avar-magyar utódlást, a Szent Korona és a koronázási palást történetének igaz tényszerűsége azonban ezt a hamisságot is leleplezi: Nagy Károly (742/768-814.) frank király 5. rablóhadjáratában (795-796.) az avar birodalom kincstárainak tartalmát 70 társzekérrel Aachenbe vitette. A kincsek között volt a hun-avar jogar és a Szent Korona is, amellyel Nagy Károly császárrá koronáztatta magát (800.) Rómában. Nagy Károlyt 814-ben a Szent Koronával és a jogarral együtt temették el. III. Ottó (980/983-1002.) német-római császár a Nagy Károly sírkam-rájában 1000. tavaszán megtalált Szent Koronát és jogart azon év őszén Rómába vitte. Ottó korábban már a lengyel Boleszlávnak ígérte Attila koronáját, miközben azt a magyar István Arsakida-örökösként követelte. Ottó és II. Szilveszter pápa (999-1003.) úgy döntöttek, hogy a Szent Koronát a lengyel uralkodónak szolgáltatják ki. Szilveszter pápát azonban Gábriel arkangyal álomban figyelmeztette, hogy a Szent Koronát annak a követnek adja, aki másnap reggel érkezik. Másnap reggel Szt. Asztrik apát érkezett és a magyar Istvánnak kérte a koronát. A pápa engedelmeskedett az égi vezetésnek, megáldotta a Szent Koronát és missziós levélbe foglalt apostoli megbízatást adott hozzá, apostoli kereszttel. „Én csak apostolutód vagyok, de te apostol A „civilizált" Európa más vándornépek vérengzéseit sztereotip sémaként alkalmazta a „barbár" hunokra és magyarokra. Hitelt érdemlő források szerint azonban őseink a csaták fergetegén kívül kifejezetten keresztény módon viselkedtek: legyőzöttjeikhez irgalmasan, más népek egyházi és világi vezetőihez nagyvonalúan viszonyultak. A magyar kalandozások csupán a Nagy Károly által elrabolt kincsek nyomdokain haladva a Szent Korona és a hozzá tartozó „kelengye" visszaszerzését szolgálták.

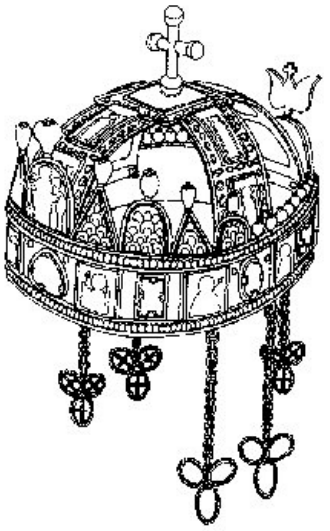

Rendkívül értékes összefüggés mutatkozik meg, ha a Szent Korona keletkezési körülményeit és történelmét együtt értelmezzük a következő egyháztörténelmi ténnyel: a Kaukázustól délre fekvő, magyar földrajzi és közigazgatási nevekkel fennálló őskeresztény királyság püspöke részt vett a Niceai I. Egyetemes Zsinaton (325.), amely elítélve a krisztológiai eretnekségeket – kifejezetten az arianizmust, bennfoglaltan pedig a manicheizmust és gnoszticizmust –, kimondta Krisztus egylényegűségét (homoousziosz) az Atyával, és elfogadta – két püspök kivételével – az ún. Niceai Hitvallást. Ezt tükrözi a keresztpánt tetején levő Atya és a homlokrészén levő Fiú viszonya. A Konstantinápolyi II. Egyetemes Zsinat (381.) elítélte a pneumatológiai eretnekségeket – a pneumatikusokat és makedonianizmust –, kimondta a Szentlélek egylényegűségét az Atyával és a Fiúval, és elfogadta a Nicea-Konstantinápolyi Hitvallást, amelynek a Szentlélekre vonatkozó részét 370. körül már kidolgozták a kappadókiai egyházatyák. Ezt tükrözi az eredetileg a keresztpánt tarkórészén levő Szűz Mária-kép és annak keretéből sarjadó tulipán-galamb viszonya: a Szentlélek cselekvése a Szűz Máriában foganó Fiúra irányul – „az Atyától a Fiú által valósul meg". Az uralkodónak, aki a Szent Koronával magára öltötte a Szentháromság-hitet, azt nyilván hinnie, az eretnekségek között pedig védenie és terjesztenie kellett. Ez a Szent Korona IV. századból mának szóló, transzcendens igaz tanúságtétele az ősmagyar keresztények tiszta Szentháromsághitéről. Nem vitás, őseink között lehettek eretnekek, akár manicheusok is, de a Krisztus Isten-voltát és a Szentháromságot tagadó, házasságellenes manicheizmus nem volt, nem lehetett az ősmagyarok hite. Ha – per absurdum – az lett volna, akkor se akarhatunk ehhez visszatérni, hiszen azzal a sátán mellé állnánk, aki éppen Krisztus és a Szentháromság méltóságára törve inspirálta az összes eretnekséget! Jellemzően igaztalan, és nyilvánvaló önellentmondás a manapság terjedő Máni-imádók vádaskodása, miszerint Szent István a római egyház kedvéért kiirtotta az „igaz ősmagyar

megváltó vallást", ugyanis abban az időben a keletiek éppen Rómát vádolták a házasságellenes manicheizmussal a papi cölibátus szorgalmazásáért, a Magyar Egyházban pedig a Szent László által összehívott Szabolcsi Zsinat (1092.) is védte az egyszer házasodott papokat, a böjti fegyelmet pedig a keleti gyakorlat szerint határozta meg.

Ma ugyanazok manipulálják a népet az egyházgyűlölő aktuál-manicheizmusba, akik Szent István emlékéből nyugatbarát pogány-gyilkost, országhatárokat nyitó kozmopolitát, reálpolitikus nemzetárulót faragtak. Aki az „István, a király" rockoperából csodálkozott rá az ősi értékek magasztosságára, mert tiltott volt a hiteles magyar történelem, azzal nem nehéz megetetni olyan szemenszedett hazugságot sem, miszerint a bizánci szertartás szerint megkeresztelkedett Koppánynak az Istvánnal végsőkig gerjedő konfliktusa keresztény-pogány ellentét volt. Hasonló hazugság sámánoknak vagy varázslóknak beállítani ősi szent táltosainkat, és véget nem érően folytatható a nemzet- és egyházromboló hamisságok lajstroma, amelyeknek a nem eléggé sajnálhatóan félrevezetett, jóhiszemű magyar emberek tömege dől be, akik a „politikailag korrekt" történetírásból kiábrándultan, őszinte, tiszta nemzet- és hazaszeretettel kívánnak az ősi gyökerekből megújulni. Amint viharos időben a fa csak saját gyökereiben bízhat, így nemzetünk fiai is a nehéz időben őseinkhez fordulnak. A Fő Tő(gyökér) azonban Krisztus és Egyháza, megfelelő gyümölcsökre pedig csak az a mellék(gyökér)ág várhat, amely bizalommal Krisztusnak viszi értékeit, mert Tőle átváltoztatva, megdicsőítve kapja azokat vissza. Ha ezt betartjuk, rövidesen látható lesz a Magyar Egyház Gyönyörűséges Arca azok számára is, akiknek ma még csak az egyháziak szeplőinek vizsgálatához van látásuk. Az Egyház ugyanis nem késlekedhet magához ölelni azokat, akik Krisztusba kapaszkodnak! Az egyháziaknak ezért kereső testvéreinket bölcsen rá kell vezetniük a helyes nemzet- és hazaszeretet útjára, rá kell bízni őket Krisztusra, a Szentháromságra, a Magyarok Nagyasszonya Istenszülő Szűzanyára, az igaz hagyományápolás és a szent hit harmóniájára. Érett hitű, épeszű ember Krisztus ismeretének teljességét képes megkülönböztetni az egyébként hiteles és magasztos, ősi hagyományként ápolni való táltos-hittől is, amelyet maga Krisztus már szeretettel átalakított, megtöltötte saját isteni lényegével, integrálta Népének Isten-tiszteletébe, azaz inkulturálta (7). „A két valóság, az Evangélium, illetve az adott kultúra találkozása gyümölcsöző, mely nek eredmények éppen mindkettő gazdagszik. A találkozás szerves; vagyis az Evangélium nem idegen testként van jelen a kultúrában, hanem abba mintegy beletestesül, beleivódik. Ebből kifolyólag az adott kultúra úgy válik krisztusivá, hogy közben lényegében ugyanaz marad, ami volt. (…) E munkában hangsúlyos tényező az ismeretterjesztés feladata; el kell oszlatni azokat a téves elképzeléseket, vélekedéseket népünk történelméről, melyeket a Habsburg illetve marxista ideológia plántált a köztudatba, hogy ezáltal mielőbb megindulhasson a nemzeti öntudat regenerációja, megtörténhessen a nemzet mint nemzet „talpra állása". Ugyanennyire lényeges továbbá az egyház tanításának ismertetése legalább azokon a pontokon, ahol ez az inkulturáció nemes feladatát elősegítheti. Például, vajon hányan tudják, beleértve a keresztény hívőket is, hogy mit tanít az egyház a népek jellegzetes sajátságainak, hagyományainak, kultúrájának tiszteletéről, és az ezekhez való alkalmazkodásról, azután a hazaszeretetről, a hazafias érzésről, a politikai nevelésről, a hazafias és keresztény szellem kapcsolatáról és még folytathatnánk. Amíg ezeket a sarkalatos kérdéseket nem tisztáztuk, egyéni megtérésekről lehet szó, kollektív, nemzeti újjáéledésről azonban semmiképpen sem." (8)

Szent István királyunk az előző ezredfordulón rendkívül sajátos, mondhatni üdvtörténeti konjunktúrában uralkodhatott. A Római Szentszékkel mellé-rendelői – nem némely mai körök törekvéseit megfelelő vazallusi – viszonyú „katolikus királyságot" alapított, saját főkegyúri, autonóm egyházszervezettel, amelynek élére pátriárkai jogokkal rendelkező prímást állított, hogy még a lehetőségét is megakadá-lyozza külföldinek beleszólni az ország belügyeibe.

III. Ottó, a világvégét váró ezredforduló uralkodója felvette a „világ császára", „apostolok szolgája", „Jézus Krisztus szolgája" címeket és a Renovatio imperii Romanorum (a Római Birodalom felújítása) lett a programja. Ezt egykori tanítómesterével, II. Szilveszter Pápával közösen, a régi római császárságot visszaállítva kívánták megvalósítani, nem politikai hatalmi képződményként, hanem a keresztény országokat egyetemesen összefogó hierarchiaként, a dicsőséggel eljövő Krisztust fogadó európai népek egységében. Szent István felismerte a lehetőséget, hogy „Isten ujját" vonhatja a térségi politika irányításába. Nem véletlenül szól az „Intelmek" soraiban „a törvény kötelékeiről, amelyet Isten ujja kötözött (digits Dei condita)" – „isteni időben" szervesen egybeszőtte a Magyar Egyházat a Magyar Királysággal. Valami hasonló lehetőség látszik körvonalazódni manapság is, amelyet üdvös volna az illetékes egyházi és világi vezetőknek a Szent István-i bölcsességgel kiaknáznva Isten ujját bevonni a történelem irányításába. Ugyan az EU kulisszái mögött nem III. Ottó császár Aachenből és II. Szilveszter pápa Rómából vezénylik Isten Népét, hogy a Dicsőséges Krisztust méltóan fogadja, de az EU „atyjai", Konrad Adenauer, Robert Schuman és Alcide de Gasperi hitvalló keresztények voltak, és az integráció alapját is – a kiengesztelődés mellett – a szolidaritás alkotta. Az EU zászlójára kiírt pályázatot egy keresztény képzőművész még megnyerhette, Szűz Mária 12 csillagból álló koronájával. Manapság a világpolitikai konjunktúra maffióta ideológiai és gazdasági mechanizmusokkal konzumidióta sátánszolgaklónokat tenyészt. Brüsszelben és Strassburgban a Treasury és a Nemzetközi Valutaalap parancsára húzzák a köteleket, amely közül bizonyára nem egy vége némely vatikáni függönyök mögé is elér. Az is már történelmi tény, hogy délkeleten Bukarest, Jászvásár, Balázsfalva, északnyugaton Pozsony és Kassa kikérik maguknak: „kötelesek" ők is, a Vatikán tartson fenn nekik is húzgálnivalót! Esztergom, Budapest, Gyulafehérvár, Kolozsvár – ott a nótát is mások húzzák; vesztésre állna Isten ügye?!

A Szűzanya és a sátán között dúló háborúban a magyar vonatkozású máriás magánkinyilatkoztatások – a Világ Győzelmes Királynője és a Szeretetláng mozgalmak, a Máriás Papi Mozgalom – szerint Szűz Mária Országa előörs, de sokminden a magyar(országi) főpapokon múlik. Fatimában a Szűzanya meghirdette Szeplőtelen Szíve győzelmét, ami

akkor fog megvalósulni, amikor a sátán már biztos saját győzelmében. Mária Natália nővéren keresztül Jézus és a Szűzanya „gyakran beszélt az óhajtott engesztelő-kápolnáról, hol kérve, hol sürgetve, hol meg ígérve. Elszomorította az egyházi személyek makacs ellenállása, az értetlenség, amely nem fogadta be az Ő üzeneteit. 1942. szeptemberében, az első bombázás után, így szólt hozzám az Üdvözítő: «Látod, leányom, ettől akartam Én megkímélni ezt az országot! Nem akarják felépíteni a Szeplőtelen Édesanyám tiszteletére szentelt kápolnát, s ez az ellenségeskedés Szívem templomát rombolja bennük. Ez adatott jelül nekik.» (1942. szept. 9-10-e közötti éjjel történt Magyarországon az első bombázás, mely a fővárost váratlanul és előkészületlenül érte, s így azt teljes éjjeli kivilágításában célozhatták. Az első bomba a városmajori Jézus Szíve-templomra esett.) Amikor 1944-ben egy alkalommal szintén a legszentebb Oltáriszentség előtt imádkoztam, újból megjelent előttem a Világ Királynője. Arcán kimondhatatlan fájdalom tükröződött, amint országunkat szemlélte. Ruházata fehér volt, bíbor királyi palást hullott alá két válláról. Egész alakját áttetsző, fekete fátyol borította. Fején korona helyett töviskoszorút viselt. Mezítelen lábait is tövisek borították. Lába alatt az eltiport kígyó feje volt látható. Kezét imára kulcsolta, míg szeméből sűrű könnyei hullottak. (…) A Szent Szűz így szólt: «Az Egyház készítsen Nekem helyet, ahová kegyelmeimmel leszállhatok, hogy onnét szólítsam a bűnösöket megtérésre, s a bűnbánat útjára az egész emberiséget.»(…) Jézus hozzátette: «A magyar népnek Anyámra kell tekintenie, s hirdetnie kell mindenkor: ‹Mi mindannyian a mi Királynőnk és a Világ Győzelmes Királynője által fogunk diadalt aratni.› – Majd hozzáfűzte: «Anyám országát egy jelzővel kívánom kitüntetni: Azt akarom, ne csak Mária országa, hanem Mária engesztelő országa legyen, s ezt a nevet is hordozza minden nemzet előtt.»” (9)

Egy másik alkalommal Jézus a következőket mondotta Mária Natália nővérnek: „Nagy jövő vár Anyám országára, s általa az egész világ kegyelmet nyer. (…) Miként a betlehemi istállóban elkezdődött a megváltás, úgy a magyar földön elkezdődik az én nagy munkám: a bűn megszüntetése, eltörlése a föld színéről, a lelkek megszentelése, a sátán legyőzése és az én országomnak diadalmas uralma. Ez pedig – miként mondottam – annyiban fog sikerülni, amennyiben Szeplőtelen Anyámnak, mint a «Világ Győzelmes Királynőjének» megadják a nyilvános tiszteletet és elismerést. Atyám az ígért békét csakis legszentebb Anyám, mint a Béke és a Világ Győzelmes Királynője által adja meg. Ezért tudatni akarom a pápával (…) adja ki rendeletben az Egyháznak, hogy minden pap a szentmise végén, az oltárlépcsőn térdre borulva, a jelenlévő hívekkel együtt kérje Mennyei Atyámtól a Világ Győzelmes Királynőjének Szeplőtelen Szíve által a világbékét.” (10)

Budapesten 2010. május 29-én, Szentháromság Vasárnapja és Szent István ereklyéinek átvitele ünnepén a frissen választott Országgyűlés eskütételekor a vendég nagykövetek között ült a Béke Királynőjének követe, Danko Perutina ferences szerzetes pap a 30 éve tartó Mária-jelenések helyéről, Medjugorjéból, a Világegyház gyóntatóhelyéről, amely Fatima beteljesítője, ahol a sátán reszket az engesztelés, a sok megtérés, szabadulás, kiengesztelődés, lelki és testi gyógyulás miatt. Danko atya megáldotta a Szent Koronás Országházat, az Országgyűlés tagjait, majd külön az új miniszterelnököt és családját. Nem sokkal utána a Nemzetközi Valutaalap és az EU küldöttség – először a globalizmus történelmében – elkullogott Budapestről, mert nemzetnyúzó igényeiket visszautasították. Most Nagyboldogasszony és Szent István ünnepeire készülünk. A Magyar Egyház a kulcs. Megnyílnak-e a lelkiismeretek az „isteni idő” élére állni?!

*A Szózat című folyóirat augusztusi számában megjelent tanulmány bővített változata.

1. Az illusztrációk címei, sorrendben: 1. Makláry Zsolt: Szt. István Király Apostol – Tiszacsoma, gör. kat. templom (a szerző engedélyével); Mindszenty József – (http://www.lmrkat.hu); 3. Csomor Lajos: Szent Korona rekonstruált rajza – (http://www.szentkoronalovagrend.hu) 4. Szinte Gábor: Szilveszter Pápa átadja a Szent Koronát – Saint Simon-i freskó (http://www.festomuvesz.hu) 5. Pazmaneum-kápolna oltárképe – Bécs (http://uj.katolikus.hu)

2. A latin saeculum (világ) szóból – egyházi javak kisajátítása állami, világi célokra; a gondokodásmód általános elvilágiasodása.

3. A latin transcendere (átlépni) szóból – a világ határán kívül megismerhető okságot kifejező fogalom.

4. Balogh Sándor: Hagyományos vallások és az ősmagyar vallás az új egyházpolitika tükrében. Vallásszociológiai tanulmány, Magyar őstörténet és kereszténység konferencia, Csíkszereda, 2009. – „Először is a disztinkció téves, vallási szempontból két részre osztják az emberiséget: keresztény és pogány, azaz megkereszteltek és meg nem kereszteltek. A történelmileg helyes disztinkció megkívánja egy harmadik kategória felállítását és elismerését, legalább is ami egyes népek kultúráját és értékrendjét illeti (…). Ez pedig a Krisztus-váró, kereszténység előtti proto-kereszténység. A proto-kereszténységben él az ádámi ős-kinyilatkoztatás szelleme, Egy-Istenhívők, hisznek a túlvilágban, vannak erkölcsi normáik, stb. Ezzel szemben a pogányoknál ezen ismérvek közül egy vagy több hiányzik! Végre a Vatikán ezt felismerni látszik, miután (katolikus) etnológusok felfedezték, hogy primitív népek közt is van «hagyományos» vallásosság! Pedig a magyarok vallásáról a Vatikán valószínűleg nem is tudott… Hasonló kategóriát állított fel Reinhold Niebuhr protestáns történész is, aki történelem-értelmezésében, főleg a zsidókra vonatkoztatva, de általános érvényűen, megkülönbözteti a «Krisztus-váró» népeket és vallásokat – akik érzik, hogy valami nem teljes –, a materialista- pozitivista világképű népektől – akik szerint minden teljes, ahogy van, és a fejlődés természetes folyamat eredménye, minden külső beavatkozás nélkül. Ez utóbbi kategóriába esnek a panteista és a materialista keleti vallások. Nos, a mi ősvallásunk «Krisztus-váró» volt, amit a Vatikán hagyományosnak, én proto-kereszténynek neveztem, mint történelmi kategóriát, amit a keresztséggel csak meg kellett szentelni. Ezért az áttérés nagyon könnyű volt, mert várták és könnyen elfogadták a természetfeletti «Krisztust», aki Jézus személyében testesült meg. (…) A Vatikán utasítása szerint tehát a «hagyományos» vallásokat, mint amilyen az ősmagyar is volt, nem lenne szabad «pogányoknak» nevezni.” (kivonatos idézés)

5. Mészáros Tibor: A száműzött bíboros szolgálatában. Mindszenty József titkárának napi jegyzetei 1972-1975. – Lámpás Kiadó, Abaliget 2000. (Sajtó alá rendezte: Hetényi Varga Károly és Varga Borbála.)

6. Magyar Katolikus Lexikon: Szent Korona – Csomor Lajos (részlet, tartalmi idézés)

7. V.ö.: Lumen Gentium 17. – „Az Egyház (…) munkájának eredménye (…), hogy bárhol bármi érték található meg elhintve az emberek szívében és elméjében, vagy a népek sajátos szertartásaiban és kultúrájában, az nemcsak el nem vész, hanem rendezetté lesz, megnemesedik és tökéletesedik az Isten dicsőítésére, a sátán megszégyenítésére és az ember boldogságára.”

8. Orvos Levente: Az inkulturáció megvalósulása a magyarság és a kereszténység találkozása terén a múltban és a jövőben – Veszprém, 2000. („A félreértések elkerülése végett a Szentatya figyelmeztet, hogy az inkulturációnál «az Evangéliummal való egyezés» mellett «az egyetemes Egyházzal való közösségnek» is érvényesülnie kell. [vö. RM 54.] Fontosnak tartja még további két dolog megfontolását: egyrészt hogy «az Evangéliumot nem lehet elszakítani attól a kultúrától, amelyben először megfogalmazódott [...]; de attól a kultúrától sem [...], amelyben századok folyamán továbbhagyományozódott.»; ezenkívül, hogy az Evangélium alakítsa, formálja a kultúrát és ne fordítva.”)

9. Mária Natália nővér: Regina Mundi Victoriosa, Two Hearts Books & Publishers 2000., California-Budapest.

10. Idem 9.

Ébredezünk-e csipkerózsika álmunkból?

Bósza Jánost, felvidéki autonómia harcost a kettős állampolgárság kapcsán kérdeztük

A Magyarok Világszövetsége már az 1990 közepe tájától szorgalmazza az anyaország és a határontúli magyarság közti kapcsolat jogi alapra helyezését; kezdeményezésükre 2004. december 5-re kiírt népszavazás az alacsony részvétel miatt eredménytelen volt. Törvénybe foglalt kedvezményes honosítással kívánták már ekkor kérelemre megadni a magyar állampolgárságot, a magyar nemzetiségüket igazolni tudó külhoni állampolgároknak. Ezt megelőzően 2003-ban az MDF-nek voltak sikertelen kísérletei a kedvezményes honosítási törvényre. Azóta ezt a kérdést kudarcként élték meg a határon túli magyarok, s évfordulónként emlékeztettek arra, hogy az anyaországból mostoha lett. Az MVSZ 2007-ben újra kezdeményezett népszavazást a kérdésben, de ez elakadt. Magyarország kizsákmányolt gazdasági helyzete okán a szomszédos országokból (!) nem lehet tömeges áttelepüléstől tartani, nekik a kérdés csak jelkép értékű, mindaddig, míg tartalommal nem töltik meg a hirtelen elsöprő többséggel 2010. májusában megszavazott kettős állampolgárság megkönnyítéséről szóló törvényt. A szomszédos országok közül egyedül a Fico-kormány vezette Szlovákia értelmezte félre a törvényt, s gyors eljárással hozott egy ellentörvényt, melyben megfogalmazta, hogy aki felveszi a magyar állampolgárságot, az elveszíti a szlovákot. A szlovák állampolgársági törvény-módosítás július 17-én életbelépett, s bár az új Radicová-kormány tervezi a felülvizsgálását, de még konkrét lépéseket nem tett, azt előbb a magyar féltől várja, hogy módosítsanak a nemzetközi szerződések értelmében vegyes bizottságokkal egyeztetve. A magyar törvény 2011. januári hatálybalépését nyilván megelőzi majd a tájékoztató kampány határon túl is, annyi tudható, hogy az eljárás egyszerűsített lesz, nem kell állampolgársági vizsgát tenni, magyarországi lakhellyel rendelkezni, viszont a kérvényhez mellékelni kell a felmenők egykori magyar állampolgárságát igazoló okiratot, amit egyértelmű, hogy 90 éve nem őrizget a legtöbb magyar család az éjjeli szekrényben. Egyszóval egyelőre kérdéses, hogy Felvidékről a többség fogja-e kérvényezni úgy a magyar állampolgárságot, mint annak idején a státusztörvényből kifolyólag a Magyar Igazolványt. Helyeslő, de elmarasztaló vélemények is keringnek a szlovákiai (!) magyar politikai és kulturális illetve a felvidéki közvéleményben. Ezúttal a révkomáromi Bósza Jánost kérdeztük, akinek a neve a békés autonómia törekvésekkel köthető össze.

Mit gondol a második Orbán-kormány gyors döntéséről a kettős állampolgárságot illetően?

A gyors döntés hátterében talán két dolog rejlik. Az egyik a 2004-es népszavazás sikertelenségének a kompenzálása, másikat pedig nagyon leegyszerűsítve Jobbik fóbiának nevezném. A Fidesz politikusai a nemzeti oldalt szerették volna ilyen formában megszólítani, és a gyors, a már régebben beígért döntésükkel egy kicsit keresztbe tenni a Jobbiknak. Ez a gyors döntés inkább a magyarországi polgárok irányába volt üzenetértékű és kevésbé a külhoni magyarság felé.

Ön szerint mit hozhat ez a felvidéki magyarságnak?

Megint csak kétféleképpen kell látni a dolgokat, mert mást hoz az egyénnek, és mást hoz a felvidéki magyarságnak, mint nemzeti közösségnek. Az egyén mielőtt úgy dönt, hogy vállalja a kettős állampolgárságot mérlegelnie kell annak jogi következményeit a szlovák parlament által jóváhagyott és július 17-én életbelépett kettős állampolgárságról szóló törvényből kifolyólag.

Ismerve a törvény negatív következményeit, bizony komoly bátorság kell ahhoz, ha valaki élni szeretne a kettős állampolgárság intézményével, vagyis fel szeretné venni a szlovák mellé a magyar állampolgárságot. A kettős állampolgárság intézménye a felvidéki magyarságnak, mint nemzeti közösségnek csak akkor hozhat politikai tőkét, például az asszimiláció ellenes küzdelemben, ha sokan vennék fel a magyar állampolgárságot.

Mi a véleménye, orvosolja ez a tragikus december 5-i népszavazást?

Erre a kérdésre már részben válaszoltam, de annyit még hozzátennék, hogy szerintem nem orvosolásról van szó, mert a politikában csak jó és rossz döntések vannak. Az akkori népszavazás nem azért volt sikertelen, mert rosszul volt a diagnózis megállapítva, hanem azért, mert kevesen vettek részt és a szocialisták ellenpropagandája végett, a szocik elbizonytalanították az embereket. Az akkori rossz szocialista propaganda azt eredményezte, hogy a népszavazás sikertelen lett, a mai politikai helyzet pedig a májusi politikai döntést. Ez két különböző szavazás, más-más közegben. Az emberek többsége 2004-ben is, legalábbis a lelkük mélyén akarta a kettős állampolgárság intézményének a kibővítését a külhoni magyarság részére, csak meg voltak félemlítve a szocialisták ellenpropagandájával. Ma ez az ellenpropaganda nem létezik, vereséget szenvedett.

A felvidéki magyarság megmaradása érdekében mit tart járható útnak?

Ahhoz, hogy megmaradjunk, fel kéne végre ébrednünk csipkerózsika álmunkból. Majd a saját lábunkra állva merjük követelni az alkotmányos jogainkat, úgy, mint Mahatma Ghandi és Martin Luther King, nem sértve törvényeket, de maximálisan élve alkotmányos jogainkkal. Ha kell hangosan kint az utcán, bártan vállalva a nézetek konfrontációját is. Másképpen nem fog menni, mert ezt a békés küzdelmet helyettünk senki sem fogja megvívni. Ez a mi feladatunk és kötelességünk. Egységes fellépésre, minden nézet és vélemény meghallgatása után, egy új 12 pontra van szükségünk, amit a felvidéki magyarság többsége elfogad, magáévá tesz i. A politikai képviseletünknek pedig e céloknak a mezsgyéjén kéne a végső siker érdekében küzdenie. Tudom, ma még ez megvalósíthatatlan vágyálom, de azt is tudni kell minden siker kovácsa maga az ember, bátorsággal és akarattal felvértezve. Ha megvan a bátorság és az akarat, de a lehetőség nem kopogtat be hozzánk, csináljunk magunknak egy kaput.

Csináljunk magunknak egy kaput!

Kérdezett: Homoly Erzsó

Török András István: Jócsik Lajos és kora

Aligha tévedés azt állítani, hogy a XX. század nem bővelkedett polihisztorokban. A tudományágak egyre szaporodtak, s egyre kevesebb ember volt képes a tudományok egyre táguló világát belátni. A kor nem kedvezett az egyetemes gondolkodásnak: az emberek résztudományokba, szakágakba vetették bele magukat, s ahogyan a szak szó mutatja is, kiszakasztották magukat az egész látásából és érzékeléséből. A polihisztorokat bizonyára az különböztette meg másoktól, hogy más világlátásra tettek szert: olyanra, amely észrevétette velük a tapasztalt jelenségek távoli, rejtett összefüggéseit. A múlt század megfogyatkozott polihisztorai közé tartozott Jócsik Lajos, a tehetséges szépíró és lapszerkesztő, a nemzeti érdekekre figyelő politikus, szociográfus és közgazdász, az ökológia tudományának európai úttörője. Gazdag tudományos munkásságának apróbb terméseire, feljegyzéseire, vázlataira, leveleire ma már aligha lehet rábukkanni. Gyermektelenül halt meg, s jegyzetei, fényképei halála után elkallódtak.

Az 1910-ben Érsekújvárott született Jócsik a gimnáziumi vakációk alatt – alig néhány évvel Trianon után – diáktársaival bebarangolta a Felvidéket, Kárpátalját és Erdély egy részét. Faluról falura járva, esti tábortűz mellett regöléssel, vers- és mesemondással, színielőadásokkal erősítették, táplálták a hitet a falvak lakóiban – s talán önmagukban is: vagyunk, leszünk, amíg magyarul énekelünk és szavalunk, amíg a gyerekek magyar mesét hallgatnak esténként. Az előadásokhoz néprajzi megfigyelések is kapcsolódtak: rajzolták a temetők korhadó keresztjeit, másolták a sírverseket, feljegyezték a bakternótákat, népdalokat, lerajzolták a házorom-díszeket, kapubálványokat, a szobákban a tulipános ládákat. Az Iskola a magyarságra című könyvében számol be Jócsik ezekről a barangolásokról, s írja le igen érzékletesen és valósághűen azt a semmi mással össze nem hasonlítható érzést, amely a hazájukat vesztett magyarok életérzése volt: „A csendőrség mindig éber figyelemmel kísért utainkon. Már első vándorlásunk első állomásán is éreztük ezt. Szimőn, amikor engedélyt kértünk a csendőrségen a mesedélután megtartására, megfenyegettek, hogy lecsuknak, ha a mesedélutánt megkíséreljük. Lejjebb ezt írja: „Máshol az engedélyt azzal tagadták meg, hogy ha ennek a népnek azt mondjuk, hogy Kossuth Lajos, akkor kaszára és kapára kap, mert 'sakramentsky národ', vagyis magyarul: 'krucifix' egy nép ez.” Az igazi fájdalom azonban a könyv végén jajdul ki Jócsik soraiból. Leírja, hogy két társával – akkor már mint felnőttek – cseh szellemi emberekkel beszélgettek, vitatkoztak. Jócsik versekkel, egyebek közt a jelenlévő Győry Dezső verseivel érvelt, azt próbálván bizonyítani, hogy a kisebbségek csupán teljesebb létre, nemzeti létre vágynak. De hiába minden érvelés, a szópárbaj elfajult. Jócsik levonja a fájdalmas következtetést: „Mi az európaiság magasságaiból szerettünk volna elérni valami jobb belátást. A cseh költők tudatát az állam területi alapjai határolták, annak az államnak alapjai, amelyet Ausztria antitéziseként hoztak létre, de amely magában foglalta Ausztria minden nemzetiségi ellentétét”. A kitűnő stílusban megírt könyv 1939-es kiadását máig sem követte újabb: a kerületi, városi könyvtárakban nincs meg, a fővárosban a központi Szabó Ervin Könyvtárban is csak helyben olvasható. A kérdésre, hogy miért, nem kaptam a könyvtárostól szóbeli választ, de arca, gesztusa mégis felelt: azért, mert az a címe, ami; mert aki elolvassa, közben tényleg kijárja a magyarság iskoláját. A hangtalan, de mégis beszédes válaszból kitűnt, hogy vannak kérdések, amelyek feltevése ma éppoly szentségtörés, mint amilyen volt ötvenegynéhány évvel ezelőtt. (A közelmúlt korának természetrajza jól kiolvasható a Jócsikhoz való viszonyulásából. A ‘70-es évek elején történt: egy budapesti egyetem bölcsészhallgatói megkapták a kötelező olvasmányok listáját, amelyen egy Jócsik-könyv is szerepelt. A professzor aztán mindnyájuk előtt hangosan kihirdette: Jócsikot húzzák ki! Később, bizalmasabb légkörben, mégis ajánlotta elolvasásra. Tilos volt, ami kötelező, de közben, valamilyen ki nem mondott megegyezés alapján, mégis ajánlott…)

Mint annyi más felvidéki diák és fiatal értelmiségi, Jócsik is alapító tagja lett az 1928-ban Gombaszögön megalakult Sarló mozgalomnak. Jogi egyetemet végzett Párizsban és Prágában; a ‘30-as évek elején a Kolozsvárott megjelenő Korunkban láttak napvilágot tanulmányai, majd szerkesztője lett Az Út című lapnak. Budapestre való költözése után Móricz Zsigmond lapját, a Kelet Népét szerkesztette. 1943-ban a szárszói találkozón A Közép-Duna-medence közgazdasága címmel tartott előadást.

1946-ban, mint parasztpárti politikust és képviselőt az alakuló új rend kinevezte a csehszlovák-magyar lakosságcsere kormánybiztosává. Kinevezését egy alkalommal rálőcsölésnek nevezte, de ez a rálőcsölés inkább bosszúállás volt: idegen hatalom szolgálatába szegődő, otrombalelkű emberek bosszúja egy tisztán gondolkodó, hazáját szerető, felvidéki születésű magyar humanista ellen. Olvasva az Iskola a magyarságra című könyvét, képzelhető, milyen lelki gyötrelmeket okozott számára a kormánybiztosság. Az áttelepítés szelleméről és gyakorlatáról, s Jócsik kényszerű szerepéről hallgatom dr. Skultéty Csabát, aki a szlovákiai magyarság legkritikusabb idején, mint fiatal diplomás, előbb külügyi feladatot látott el, majd a kormánybiztossá kinevezett Jócsik Lajos titkára lett.

– Az 1946 februárjában Magyrországra rákényszerített lakosságcsere-egyezmény alapján vagy nyolc-tíz csehszlovák, gyakorlatilag szlovák delegáció érkezett Magyarországra,

hogy előbb hat, majd újabb hat hétig toborozzon Csehszlovákiába való áttelepülésre jelentkezőket. A jelentkezés egyetlen feltétele az volt, hogy az illető – még ha egy kukkot sem tud ezen a nyelven – érzelmében szlováknak vallja magát. Ahány ilyen személy vállalkozott az áttelepülésre, ugyanannyi magyart utasítottak ki Csehszlovákiából. A csehszlovák kormány célja a területén élő magyar etnikai tömb megbontása volt. Én a magyar külügyminisztérium megbízásából, egy társammal együtt, a Miskolcon működő csehszlovák delegáció mellé kerültem, mint a minisztérium összekötője. A lakosságcsere csak egyike volt Prága és Pozsony akkori stratégiájának, amellyel, az alkalmat kihasználva, Csehszlovákia egész magyarságának a felszámolására törekedett. Ez már a csehszlovák csapatok bevonulásával megindult. Önkényesen válogatva ezreket tettek át a határon. Majd a Csehországba való deportálás következett: a Csallóközben és Mátyusföldön az éjszaka leple alatt falvakat vett körül a karhatalom, a nap folyamán aztán családostól vagonba rakták az előkészített listán szereplő gazdákat, akiket, teljes vagyonelkobzás után, kényszermunkásként a kiürült Szudétavidéken szórtak szét. Közben már folyt az úgynevezett „reszlovakizálás" akciója: aki vállalta, hogy magyarságát feladva ezentúl kész szlováknak lenni, jelentkezhet, és megszabadul a magyarellenes intézkedésektől. A lakosságcsere-egyezmény egyik bevezető paragrafusa pedig kimondta: a csere nem vonatkozik a háborús bűnösökre, azok, vagyonuk elkobzásával, kvótán felül áttoloncolhatók Magyarországra. Ezt a csehszlovák hatóságok leegyszerűsítve úgy alkalmazták, hogy a falvak legmódosabb magyar gazdáit eleve erre a listára tették. Minderre felhatalmazva érezték magukat ama „benesi dekrétum" alapján, amely mindenkit, aki az utolsó népszámláláson német vagy magyar anyanyelvűnek vallotta magát, megfosztott csehszlovák állampolgárságától.

A felvidéki magyarság e totális jogfosztottsága és kiszolgáltatottsága közepén kerültem miskolci feladatom végeztével Budapestre, az akkor felállított áttelepítési kormánybiztosságra, ahol Jócsik Lajos maga mellé vett titkárnak, majd novemberben a még ideiglenes magyar külképviseletre, Pozsonyba delegált. A lakosságcsere magyar részről való lebonyolítását irányító kormánybiztos mellett, majd az ő bizalmából Pozsonyban, illetve a magyarlakta szlovák területeken járva, közvetlenül átélhettem mindazt a gátlástalan brutalitást, amit egy államhatalom, és nem kis mértékben annak többségi népe magának megengedett. A felvidéki születésű Jócsik Lajos kényszerű feladatából eredően azt tette, amit tennie kellett; a lehetőségek szűk korlátai között pedig – mentve a menthetőt – azt, amit megtehetett.

Rákosi szalámipolitikája azonban őt is utólérte. Még pozsonyi időszakom alatt, 1947 tavaszán – Nagy Ferenc miniszterelnök drámai lemondatásához kapcsolódó, illetve a Magyar Közösség ellen irányuló letartóztatási hullámban – őrizetbe vették Jócsik legközelebbi kormánybiztosi munkatársát, Szabados Mihály osztályvezetőt. Nem sokkal ezután Jócsikot leváltották. Ezután következett az én hazarendelésem is, amely elől – kihasználva egy adódó lehetőséget – Párizsba emigráltam.

Jócsik Lajosra úgy tekintek vissza, mint európai szellemben gondolkodó magyarra, aki történelmünk egyik legvészesebb szakaszában a számára kijelölt keserű poszton becsülettel igyekezett helytállni. ***

Az európai szellemű magyarra azonban a háború után a lakosságcserével kapcsolatos feladatain kívül, de azzal jórészt egyidőben, egy másik, alig hálásabb munka is várt: mint parasztpárti képviselő, megbízatást kapott a Kereskedelem- és Szövetkezetügyi Minisztérium államtitkári teendőinek ellátására: a szövetkezetekkel kapcsolatos ügyek felelőse lett. A feladat nem volt számára ismeretlen, mivel Párizsban szövetkezeti ismereteket is tanult. A szovjet minta szerint kialakuló új rend azonban az ő törekvéseivel ellentétes pályára terelte a magyar szövetkezetek életét. Olykor veszélyekkel, máskor kényszerű kiegyezésekkel járó évek voltak ezek, mígnem 1949-ben, a minisztérium megszűnése után a Szervestrágyagyűjtő és Kereskedelmi Vállalat igazgatójává nevezték ki. (A korabeli cégjelzéses borítékon és levélpapíron távirati címként a „TRÁGYÁÉRT" szó szerepelt, így, idézőjelben, csupa nagybetűvel.) Nem volt ez más, mint megszégyenítés a hatalom részéről. A korabeli élclap, a Szabad Száj Jócsikot – a vállalata nevére célozva – bilin ülő gyereknek ábrázolta. Ő azonban ebben a munkakörben is, mint ahogyan később, a Fővárosi Talajerőgazdálkodási és Értékesítő Vállalat főmérnökeként, olyan célokat tűzött ki, amelyek az országban akkoriban – de talán azóta is – egyedülállóak voltak. E célok az akkor még alig ismert, de ma már világszerte a legégetőbb – ökológiai, környezetvédelmi, talajjavítási – feladatok megoldására irányultak. Jócsiknak erről az úttörő munkájáról egykori barátja és tisztelője, Fábián Gyula újságíró beszél.

– Jócsik Lajos – ma úgy mondanánk: ökológusként – a Földet fenyegető veszedelemmel, a termőtalaj pusztulásával, a vizek szennyeződésével és a levegőt ért károsodással foglalkozott. Ezekre a veszélyekre Európában elsőként ő hívta fel a figyelmet Az öngyilkos civilizáció című könyvében. A könyvet azonban két évig „elfektették": megvárták, amíg a német Fritz Baade hasonló témájú munkája, a Versenyfutás a 2000. évért megjelenik, s Lajos bácsi könyve – amely teljesebb, értékesebb elemző mű – csak ez után, 1971-ben láthatott napvilágot. „Megvárták, míg más megelőzhet. Miért egy magyar gondolkodó legyen világelső, amikor az emberiséget, s egyben a bolygót fenyegető katasztrófára figyelmezteti az embereket?" – mondta egyszer nekem Lajos bátyám. Egy másik figyelemreméltó könyve az 1977-ben megjelent Egy ország a csillagon. Nekünk, magyaroknak ez még érdekesebb, mint az előbbi, mert a címben szereplő ország

Magyarország, a csillag pedig a bioszférának, az életnek a planétája: a Föld. A könyv számos adattal s áttekinthető táblázattal adja tudtunkra, hogy környezetünk változásainak milyen fenyegető következményei vannak illetve lesznek. Az életet fenntartó anyagok körfolyamatát léttörvénynek nevezte. (Köteteiben egyébként több olyan, igen ritka szót találunk, amelyek egyikét-másikát talán ő teremtette. A füstköd szó mintájára használta – megalkotta? – a szagködöt, amely a bűzös ipartelepek környékén terjeng. A városok kőszobrain, kőépületein látható, légszennyezés okozta megfeketedéseket kőráknak nevezte. A jobbára a lakótelepek szinonímájaként ismert alvó város kifejezést is az elsők között használta – legalábbis írásban. Egy hatszáz éves tölgyfa az ő szavával famonumentum, a lépten-nyomon hallott mikroorganizmusok helyett pedig ennek magyar fordítását, az aprószervezetek szót használta. Az Öngyilkos civilizáció egyik fejezetének címe A Föld megskalpolása – utalva evvel az erdők megsemmisítésére. Egy másik fejezet az Ami Gargantua asztaláról leesik címet viseli: Jócsik Lajos a reneszánsz Rabelais művére emlékeztetve hívja fel a figyelmet a teremtett világ javainak óvására, a természeti kincseinkkel való takarékosságra, illetve ezek újrafelhasználására.)

Könyveiben leszögezi, hogy a szerves anyagot az ember nem képes elpusztítani, de képes elpocsékolni annak elemeit, azaz képes kitéríteni a körforgásból, az újrafelhasználásból. Mint a Szervestrágyagyűjtő és Kereskedelmi Vállalat igazgatója, legfőbb feladatként a körfolyamatokból az emberi tevékenység során kivont anyagok visszajuttatását, a természetes folymatokba való újra bekapcsolását jelölte meg; önmagát, az ökológust pedig a megszakított körforgás képzett kötözőjének nevezte. Az „elpocsékolt" anyag pedig, amely kiesett a körforgásból, a sertéstelepeken, istállókban, stb. képződött trágya, illetve a minden városban nagy tömegben összegyűlő fekália és csatornaiszap volt. Megszervezte ezeknek az anyagoknak a folyamatba való visszacsatolását: a begyűjtött, szerves anyagban dús, tőzeggel kevert trágyából alig három és fél év alatt – 1949 és '52 között – százhatvanezer vagonnyit indított útnak az Alföld sovány, homokos, erodált talajára. De ez nemcsak a mezőgazdaságnak volt nagy segítség, hanem a vizek egy része is mentesült az óriási szervesanyag-szennyeződéstől – mert hát sok sertéstelep trágyája valamelyik patakban vagy folyóban kötött ki, s az árnyékszékek alól a fekália is egyszer belekerül valamilyen vízfolyásba vagy a talajvízbe. Végül főleg Budapest, de több nagyváros egyre szorongatóbb hulladék-elhelyezési gondjai is enyhültek a szervesanyag-begyűjtés folytán. A megszakított körforgás újrakötözése aztán az 1952-ben kezdődött, többszörös át- meg átszervezés folytán mégis hanyatlásnak indult. (A megszakított körforgás képzett kötözője egyszer egy idevágó tanulmányára azt a választ kapta az „illetékestől," hogy ne mutassunk magunkról ilyen nem előnyös fényképet.)

De Jócsik Lajos a dús szervesanyag-tartalmú háztartási szemétből is gyártott igen jóminőségű komposzttrágyát. A régi szemétlerakók tartalmát felbányásztatta, majd különválasztatta az üveget, fémet, műanyagot, s a komposztálható, vagy a már komposztálódott részből kitűnő, morzsalékos talajjavítót gyártott. A szemétben talált különféle ritka, avítt, feledésbe merült háztartási eszközökből, cserépedényekből, kerámiákból egy kis házi múzeumot rendezett be, bemutatva, mennyi érték kerül ki a szemétbe. De elkezdte gyűjtetni a frissen képződött háztartási hulladékot is, hogy minél hamarabb komposzttrágyává válhassék. Már akkor, bő ötven évvel ezelőtt szándékában állt annak megvalósítása, hogy a háztartási hulladék komposztálható része külön edénybe kerüljön, rögtön a képződése helyén, a lakásokban. A szándék azonban mindmáig szándék maradt. Pedig a szerves hulladékból kisüzemileg komposztált talajjavítót száz- meg százvagonszámra igényelték a mezőgazdasági üzemek. Az agronómusok keresték, kérték, követelték – ahogy akkor mondták – a zagyvaléktrágyát. A sikerek láttán aztán, úgy látszott, megmozdulnak a hivatalos szervek: holland tervek alapján felépült volna egy komposztgyár (vagy inkább humuszgyár) a főváros XVIII. kerületében. A terv aztán a kezdeti nagy fellángolás után mégis megbukott: pénzhiányra hivatkoztak, harminc-negyvenmillió forintra lett volna szükség. Amikor az ötletet végleg sikerült elaltatni, a Köztisztasági Hivatal előállt a szemétégető üzem terveivel: a beruházási költség kétmillárd forintra rúgott. Ennyibe került az, hogy a gigantikus mennyiségű, elégetett szerves anyag ne kerüljön vissza a természetes körforgásba. Jócsik Lajos említ a könyvében egy 1975-ös hivatalos adatot: eszerint abban az évben országosan öt és fél millió köbméternyi szemét képződésére lehetett számítani. Azóta ez a mennyiség egyre csak növekszik. Főleg a főváros hulladékának elhelyezése jelent mind nagyobb és nagyobb gondot – de a főváros vezetősége ma evvel egy fikarcnyit sem törődik. Pedig, íme, van – lenne – megoldást jelentő módszer.

Lajos bátyám 1980-ban halt meg, de munkásságát ma már alig ismerik. Könyvei nem értek meg újabb kiadást, pedig a jelenkor emberének éppúgy tudnának újat mondani, mint a negyed századévvel ezelőttinek. Ma is figyelemreméltó és példának tekintendő a tudós ökológusnak a természetet és a természetes emberi észjárást követő szellemisége, amelyhez elválaszthatatlanul hozzátartozott a nemzet érdekeinek és értékeinek védelme. Aki felismerte a Jócsik Lajos által vázolt ősi, alapvető léttörvények igazságát, az nem tudja elfogadni a mai, végnélküli fogyasztásra berendezett világot és a velejáró mérhetetlen pazarlást.

2003. Március

Arany János: „A hazáról”

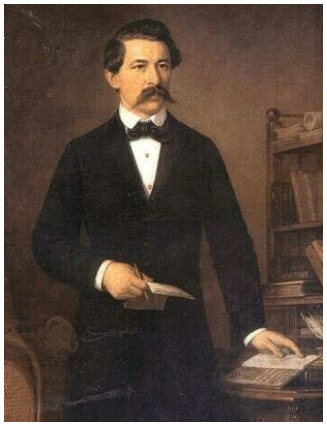

A hazáról egy merész szót
Én is ejték hajdanába’,
Mikor annyit is nehéz volt:
Most közömbös lettem s gyáva.

Most!... mikor szabad sajtó van,
És üvölt a pajkos gyermek,
S vénasszony az útc’ajtóban
Nagy-bátran fülébe ordít
A királynak, miniszternek.

/1877.július 12./

Döbrentei Kornél: Kis magyar delírium

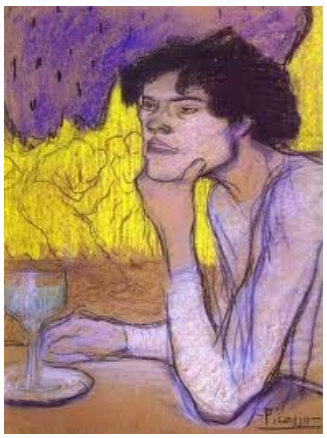

A szesz türkiz lidérce sistereg szemedben,
a hibbantkék távlatok beteljesült közel,
mint a virágágyásban évelő anyakéz.
A szíved alatt, tengelyig múltban, karmazsin
szemeteskocsi dübörg monoton, leigáz
az apokaliptikus reszketés, szétdúlja
szerveid csillagrendszerét: az isteni
képzelet kietlenné lesz, mint a bárdragyogás,
és föl-le, föl-le járván a múmiaüres
időben, delejre-lankadt ronccsá sulykol egy tavasziramú légkalapács,
s a hóvirág,
akinek patyolatkatlanában önfeledt
gyönyörrel hamvasult ki a világegyetem,
immár tebenned, búvárharangként, örökké
ereszkedőn elbírhatatlan terhével az
ólomcsizmás semminek: szívedre mért lépte
hétmérföldes fájdalom, s homlokod lucskán
Kháron ladikja már ott libeg, kikötve egy
gondolathoz, melynek egész ttested a lombja.
Körülötted láthatatlan falakra tűzve
rettenetes trófea a Jelen, mindenhonnan
rádszegeződő elefántagyar-rengeteg –
S kinek már fogantatásakor bundájára
sült jövendő rácsok fénye-árnya, lövegormányt
növeszt a királytigris, arkangyalszárnyakon
fölszáll: irdatlan szenvedélyű darázs, égbe
fullánkolt parázspetéjéből roppant
rózsagubaccsá gömbölyűl a Nap, magadat
átbámulod belé: berzsenyes káprázataid
kiszőrösödnek a koromtól, s egy tátongó sötétzárkába hullsz, ahol a nagy
tájölő tarantellapók lakik,
töklevél
próféta-megtartó hűvösében életedből
csupán egy kupac, bárányvérrel iszamos lánc
marad: zsandárok rózsafüzére, amivel
öröklétért ájtatoskodik a birodalom.
Ó, kenetteljes béke!, a feslő lángszórók
el sose nyílnak, most disznóperzselés-szagot
lehelnek üdvözítőn, miközben pokolodik…
Ezüstnyírként hajol fölébed az Ápoló,
kies árnyékában ücsörögsz bambán, akárha
járóka-hazádban, visszagyámolítva
pujáva, döbbent terméskővel a szádban: hangosan ne vacoghass, ha elernyed benned
az aszkéta-fegyelmű szabadság.
Csörgőnek
ódon temetőt kaptál, s míg lefokozott
sorsodból telik, táltosrévülettel rázod,
vádlón zörgeted az ezeréves csontokat,
így riogatván a szemhatárt baljóslatún
besötétlő medvét –: a lábadhoz rogyott
csodaszarvas feltépett ereiből málnáz…

Ezüstnyírként hajlik föléd az Ápoló, és
karjai karcsú magasából alattomos
bárányfelleg: kényszerzubbony ereszkedik rád –
A hibbantkék távlatok beteljesült közel.

Gavallér János: Keres(z)tem

Kerestem, a hajnali csendet,
a folyót, kócos hajadban a rendet,
az éjszaka tüzes mámorát,
otthonom, öled, perzselő illatát…

Kerestem, párnák közt pihe
bőröd, hajnalhasadást, - a szád liheg-,
ájult párnák közt hideg pihe száll…
s pitymallatkor szólt, kései szerenád.

Kerestem, a hajnali csendet,
osonó folyó fölött mezítelen
ringató testedbe bújt hitem…
kerestem emlékeim közt, az ízed!

Kerestem, a kilehelt párát,
vesszőkön születő harmat nászát,
érintésed után kutattam,
hajnal volt, csend… s beléd kapaszkodtam.

Kerestem, helyem s magam, benned…
nélkülözhetetlen táptalaj-tested…
éjszakák után… a hajnali csendet,
-fülemüle dalolt, - felvisít a gyermek!

/2010. 07. 10./

Rakovszky József: Új Jákob álma

Az új Jákob szegény és társtalan,
Tarisznyájában kenyérmorzsa van,
Lakása sincs, csak Istene!
Mégis úgymond van mindene!
Párnája kő vagy utcapad,
hol megpihen,
hol fáradalma elapad,
s úgy érzi, nem fáj semmi sem!

Az új Jákob szegény és álmodik,
Lajtorjáján, az égig kapaszkodik.
Jövőbe lát a két szeme,
S beszél az Isten is vele.
Így szól az Úr:- Fiam, ne félj,
Csak tarts velem!
Bármennyire is küzdve élj,
Tied lesz majd a győzelem!

S az új Jákob szegény, de bízva él.
Minden reggel vidáman útra kél.
Barátja nincs csak Istene,
Ki majd törődik ő vele.
S gondját, ki könnyen elveti,
mint ő teszi,
az élet titkát megleli, s a győzelmet elnyeri!

/ Budapest, 1949. március 29/

Szőnyi Bartalos Mária: Magyar föld rajzó szerelmesei

Sok éve már: a lepkék ellepték az országot, mint Tiszát a virágok,
azok a kicsike, rövidéletű tiszavirágok;
s a Dunát berajozták úgy a szúnyogok,
hogy a parton sétálók, a szerelmespárok
nem győzték egymásnak csapni a szelet,
és arcukon a szúnyogcsípte, apró, piros
viszketegségeket gyengéd csókokkal próbálgatták enyhíteni.
A Dráva útján ködös emlékképek mögül dongók keringtek és a
Száva felé röpködve katicákkal kergetödztek.

Ma, a Balaton hullámcsipkés partján tombol a szerelmes nyár,
s talán néhány hónapon belül kiderül: a Sión túl sírva vagy nevetve kigördül-e
a termékeny vágy? A Fertő tó zsugorodik, a békák beljebb ugrálnak,
a Velencei tó körül sátrat verők árnyékában rejtőznek a szemérmes, szerelmetes szavak; ne lássa senki, csak az hallja meg, akinek szólnak…
A Rába habzó száját csodálja sok, arra sétáló ifjú pár.
A látvány: régi, hatalmas mosókád képét idézi, s az egymással ölelkező habok, mint felhőtlen egekbe kívánkozók,
hömpölyögve sodródnak a símogató vízfolyással a folyón.
A dombok, hegyek szeme hintázva tágra nyílik, mert ők az őrzők! Itt maradnak az egymásba fonódó falomboknak, a szerelmesen turbékoló galamboknak, a hajnalt jelző rigóknak,
a fák lombjai közt átsuhanó napfénynek, az esőt érző, masírozó hangyabolynak,
a pókhálón ezüstösen megcsillanó holdfénynek; az éjjeli bagolynak,
s ha őszbe fordulva elmúlik a szerelem a viharjárta magyar vidéken,
akkor is ők várják vissza, szeretetben megújulva, a magyar földnek még mindig rajzó szerelmeseit…
Miért itthon jó csak igazán szerelmesnek lenni?
Mert itt a kép, és itt a táj; itt a gyökér, mi visszahúz;
mert itt a szív, és itt a báj; itt a tenyér, ha ország nyúz;
mert itt a fáj is édesebb, itt a kenyér is kenyerebb;
- s ha az üres kaptár méhei elrajzanak messzire,
majd visszarepülnek fáradtan, virágporral feltöltve -
mert itt a biztonságot, a szerelmet a folyók, tavak mentén,
magas dombok alján völgyekbe szorítja a napfény.
Körben a nagy hegyek lázban égve, dobogó paták követeként elviszik
a Magyar Föld vágyát, hitét, és rajzó szerelmeseinek hírét -
Echo Szekerén.

/Komárom – Szőny, 2007. július 30./

Augusztus – Kisasszony hava – Nyárutó – Új kenyér hava

„Ilyenkor már lassan elcsendesednek az erdők. Üresek a fészkek, lehulltak a virágok, és az erdei tisztások fűerdejét is tarlóra vágta a szisszenő kasza. Hallgatóznak ilyenkor és susognak az erdők; ha vihar van, érett hangon szólnak, és a reggel párájában megfakul a nyár ezerszínű rokolyája. És a madarak is másként szólnak. A sárgarigó fuvolája most már az érett barackot dicséri, a cinkék cserregése a hernyóknak szól, a varjak némán lesik a szöcskét a boglyák puha tetejéről, de a szerelemről és a fészekről már nem dalol egyik sem. A letakarított búzamezőkön pedig elgondolkozva dől a kereszteknek az öregedő nyár. Az érkező augusztus tikkadtságában útrakészülés van, és mégis akad az erdő lakói közül, amelyeknek (az őzeknek) most kezdődik a nász.“ - részlet Fekete István Rózsakunyhó című művéből.

Augusztus 1. - 106 éve született Bálint Sándor

A néprajzkutató és művészettörténész Szegeden született 1904-ben. A „legszögedibb szögedi”-nek is nevezik, a 20. századi magyar néprajz és folklorisztika egyik legnagyobb alakja volt, rövid ideig nemzetgyűlési képviselő. Fő kutatási területei az Alföld néprajza, vallási néphagyományok és Szeged néprajza voltak. Budapesten 1980. május 10-én hunyt el.

Augusztus 1. - 118 éve hunyt el Arany László

Arany János fia 1844. március 24-én született Nagyszalontán. Apja nyomdokaiba lépett, s egyben népmesegyűjtő is volt. Legjelentősebb műve „A délibábok hőse”, melyet a legjobb magyar verses regénynek tartanak, melynek hősével, a beszédes nevű Hübele Balázzsal megalkotott egy új figurát, a koncepció nélküli magyart, amolyan fordított Pató Pálurat. Életműve összesen öt kötet, ebből egy mesegyűjtemény, egy műfordítások, kettő tanulmányok, szépirodalmi alkotásai belefernek egyetlen nem túl nagy terjedelmű kötetbe. Sajtó alá rendezte apja irodalmi hagyatékát: Arany János hátrahagyott iratai és levelezése.

Augusztus 3. – 147 éve született Gárdonyi Géza

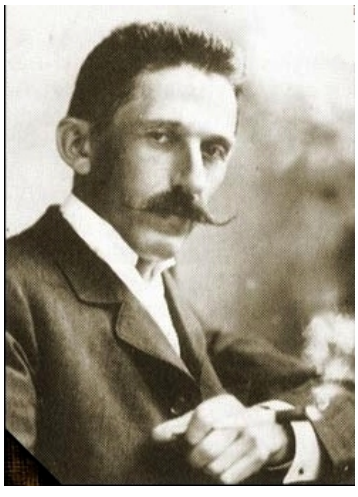

Eredetileg Ziegler Géza néven született (Gárdony)Agárdpusztán. író, költő, drámaíró, újságíró, pedagógus, a Magyar Tudományos Akadémia tiszteleti tagja. A 19–20. századforduló magyar irodalmának népszerűségében máig kiemelkedő alakja. Korának sajátos figurája, egyik irodalmi körhöz sem sorolható tagja volt. Életműve átmenetet képez a 19. századi romantikus, anekdotikus történet-mesélés és a 20. századdal születő Nyugat-nemzedék szecessziós, naturalista-szimbolista stíluseszménye között.

Augusztus 4. - 69 éve hunyt el Babits Mihály

A

költő, író, irodalomtörténész, műfordító Szekszárdon született. A 20. század eleji magyar irodalom jelentős alakja, a Nyugat első nemzedékének tagja. Költészete évtizedeken át a magyar líra élvonalában állt. Értelmi gazdagság, sokszínűség és csiszolt verskultúra jellemzi. Korai éveiben a személytelen líra meghonosítására törekedett, erkölcsi felelősségtudattól áthatott, személyes arculata - erős érzelmi hatás egyidejű megjelenésével - inkább csak a háborús évektől jellemzi lírájának egy részét. Legértékesebb prózai műve a Halálfiai című családregény. Eltérő korokból, s több nyelvből való fordításai - melyek alkalmanként az önkényességnek, illetve az önálló alkotásnak is teret adnak - líraiakon kívül drámai műveket is magukba foglalnak; kiemelkedő alkotása Dante: Isteni színjátékának tolmácsolása és az Amor Sanctus.

Augusztus 7. - 450 éve született aug. 21. - én 396 éve hunyt el Báthory Erzsébet

A grófné a történelmi Báthory család szülötte. A család a sváb származású Gutkeled nemzetségből ered. Báthory Erzsébet alakját rémséges és kegyetlen tettek legendái övezik. Habár a történelemtudomány ma már koncepciós vádakként tekint ezekre, a történetek még mindig negatív színben tüntetik fel alakját. Báthory Erzsébet az ecsedi kastélyában töltötte gyermek-korát. Nádasdy Ferenc gróffal tizenegy éves korában jegyezték el, 1575-ben lépnek frigyre. Nádasdy gróf felesé-gének a csejtei kastélyt és a körülötte lévő 12 falut adta nászajándékba, amelyek Pöstyén közelében terülnek el. Miközben Nádasdyt– akit kegyetlensége és bátorsága miatt „Fekete Bégként” is emlegettek – a török ellen vívott csatározások kötötték le, Erzsébet sokat tartózkodott egyedül, magányos és zárkózott volt. A házasságból hat gyermek született. Férje halála után özvegyen élt, a csejtei várban tartották fogva befalazva. Perre és ítéletre nem került sor. Erzsébet itt halt meg 54 évesen, elborult elmével. Alakja és homolyás története több írót megihletett. A véres történetek alapját egy jezsuita pap által papírra vetett – nem túl hiteles - írás alkotja, mely Báthory Erzsébet halála után 150 évvel kelt.

Augusztus 7. - 100 éve született Lengyel Dénes

Az író, irodalomtörténész, pedagógus Kisbacon született, anyai ágon Benedek Elek unokája volt. Latin-francia szakon szerzett tanári diplomát, középiskolai tanár volt Budapesten (1935-52); majd a Központi Pedagógiai Továbbképző Intézet m. tanszékének vezetője (1952-61), s a Petőfi Irodalmi Múzeum helyettes igazgatója nyugdíjazásáig (1970). Pedagógiai tárgyú írásaiban az irodalomtanítás módszertani kérdéseivel foglalkozott. Szerkesztette a Nagy Magyar Költők c. sorozatot, népszerűsítette a 19. sz. nagy alkotóit. Élete utolsó szakaszában intenzíven foglalkozott a magyar mondavilággal.

Augusztus 8. - 220 éve született , aug. 24. - 172 éve hunyt el Kölcsey Ferenc

A magyar költő, politikus és nyelvújító Sződemeteren született 1790-ben. Ritka tehetsége szembetűnőleg tizenhat éves korában jelentkezett, amikor élénk buzgósággal enciklopédiai tanulmányokat folytatott és társaival, kik között volt az utóbb ismeretessé lett Kállay Ferenc is, együtt tanult, olvasott és eszméket cserélt. Ekkor kezdett verseket írni, de első dolgozatait megsemmisítette. 1805-ben a Csokonai temetésén ismerkedett meg Kazinczyval, aki később oktatója s vezérlője lett az ifjúnak, ki szintén egyedüli védője, tisztelője volt az újító Kazinczynak Debrecenben. Tanulmányai mellett, Kazinczy buzdítására, kivonatokat írt és némely tárgyat ki is dolgozott; így Verbőczy életét, egy értekezést a poesisról (1808) és jegyzeteket az ión iskoláról... Egyedül az irodalom lelkesítette; lemondott a hivatalbeli s tanári pályáról, és Álmosdra (Biharm.) vonult, ahol kis birtokán gazdálkodva egyedül tanulmányainak élt. Ezek mellett öccseinek gondozása is elfoglalta; majd szerelme tette szívbeteggé, melyből kora lemondással gyógyult ki. 1815-ben testvéreivel megosztozván Csekére (Szatmár m.) költözött. Itt is a gazdaságnak, tanulmányainak és az irodalomnak élt. Levelezett Kazinczyval, Döbrenteyvel és kétszer utazott Péczélre Szemeréhez, 1814-ben Kazinczyval, és 1815-ben is a nyárnak egy részét ott töltötte. Figyelmet keltett a Mondolatra való Felelet, melyet Szemerével együtt dolgozott ki (1815). K. ezzel állást foglalt a nyelvújítás mellett és előmozdította sikereit. Véleményét akkor hallatlan szigorúsággal mondta ki, ezért fel is zúdította maga ellen a közvéleményt és az írókat. Ekkor személyes baráti viszonyra lépett Kisfaludy Károllyal és az Aurora-körrel is; különösen Bártfay, Helmeczy, Toldy, Bajza, Vörösmarty s Fenyéryvel haláláig őszinte szeretet fűzte össze.1823. január 22-én tisztázta le Hymnus, a' Magyar nép zivataros századaiból című nagy költeményét, amely Erkel Ferenc zenéjével Magyarország Nemzeti Himnuszа lett. E napot 1989 óta a Magyar Kultúra Napjaként ünnepeljük. A mű eredeti kéziratát Kölcsey saját kezű aláírásával az Országos Széchenyi Könyvtár őrzi. Pesten tartózkodása alatt Szemere Pállal 1826-ban megindította az Élet és Literatura c. folyóiratot. 1832-ben megyei főjegyzővé, azon év nov. 6. pedig országgyűlési követté választották. Pozsonyban decz. 19-én foglalta el helyét és a négy kerületi jegyzők egyikévé választatott; számos felirat (latinul) és izenet (magyarul) az ő tollából került ki. Mint szónok a magyar nyelv ügyében tartott beszéddel tünt ki először és nem sokára jeles beszédeivel országos hírűvé vált. A parlamenti szónoklatot őemelte irodalmi művészi színvonalra; tőle tanulták ezt el a 30-as és 40-es évek szónokai: Deák, Kossuth, Eötvös és Szemere Bertalan. Mint politikus a reformok híve volt; küzdött Erdély és a részek visszacsatolásáért, az alkotmánynak a nép felszabadításával korszerű átalakításáért és a magyar nyelv jogaiért. Követi pályája 1834-ben véget ért, mikor megyéjében a maradiak kerültek felszínre. Búcsú beszédével Pozsonyban 1835. febr. 9. annyira meghatotta a rendeket, hogy az országgyűlés e beszéd után az napra felfüggesztette az ülést és Kossuth e napról gyászkeretben küldte szét Országgyűlési Tudósításait. Hazatérte után ismét sikerült neki többséget biztosítani megyéjében a szabadelvű eszméknek. Az akadémiában emlékbeszédeivel, költői dolgozataival, kritikáival újra magára ragadta a közfigyelmet és ezután kizárólag az irodalomnak élt. 1836. nov. 12. a Kisfaludy-Társaság alapító-tagja lett. Utolsó nagy műve, Wesselényi védelme, melyet barátja hűtlenségi pörében készített, e nagyszabású, valóban klasszikus politikai vádirat, kimerítette erejét, bélgyulladásba esett és 1838. aug. 24. Csekén (Szatmár m.) Meghalt.

Augusztus 9. - 97 éve hunyt el Szinnyei József

A bibliográfus, könyvtáros, irodalomtörténész Komáromban született.

Legfontosabb műve a Magyar írók élete és munkái, amely közel 30 000 író részletes életrajzát, illetve kiadott műveit tartalmazza, s ma is nagyon fontos forrásmunka. 1992-ben megalapították a róla elnevezett Szinnyei József-díjat. Ez azoknak a könyvtárosoknak adományozható, akik hosszabb időn át kiemelkedő teljesítményt nyújtottak, és tevékeny-ségükkel, kezdeményezéseikkel szakterületek fejlődését segítik elő. A kitüntetett adományozást igazoló okiratot és bronz érmet kap. Az érem Szilágyi Bernadett szobrászművész alkotása, egyoldalas, Szinnyei József domború arcképét ábrázolja, és SZINNYEI JÓZSEF-DÍJ felirattal van ellátva. Nevét viseli a komáromi járási könyvtár, de utcát is elneveztek róla szülővárosában.

Augusztus 12. - 86 éve hunyt el Bródy Sándor

Az író, drámaíró és publicista hatással volt többek között Adyra, Móriczra, Krúdyra, Szomory Dezsőre, Molnár Ferencre is. Klasszikus alkotásai közé tartozik, többek között a Hófehérke című regénye, mely a Jókai-típusú romantikát idézi, valamint az Ezüst kecske és A nap lovagja című realista regények is. A Dada az egyik legjobb drámája, amiben a paraszti világot mutatja be a maga igazi nyomorúságában, ítéletet mondva a polgári világ fölött. A tanítónőhöz két befejezést írt. Az egyik szerencsés, boldog kimenetelű (ezt a polgári közönségnek szánta), a másik szomorú, tragikus. A medikus című dráma bírálóan realista , azonban a harmadik felvonás két boldog házassággal végződik. Ezek szintén jó drámák, mert nemzedékeket tanítottak meg színjátékot írni. Egerben, szülővárosában könyvtárat neveztek el róla.

Augusztus 15. - 972 éve hunyt el Szent István király

Az első magyar király a Kárpát-medence magyar törzseit vagy fegyverrel, vagy békés úton hajtotta uralma alá, a lázadásokat pedig leverte. Uralkodása alatt a magyar törzsek szövetségéből létrehozta az egész Kárpát-medencére kiterjedő keresztény magyar államot, és az ezer éves magyar törvénytár az általa alkotott törvényekkel kezdődik. Ő szervezte meg a magyar keresztény egyházat, nevéhez fűződik a tudományosság magyarországi kezdete is. Magyarországon minden év augusztus 20-án I. István király szentté avatásának napját ünnepeljük. 1083. augusztus 20-án VII. Gergely pápai engedélyével, a magyar püspökök, apátok és előkelők jelenlétében I. István király ezüstládába zárt ereklyéit a székesfehérvári Bazilikában oltárra emelték, ami I. István király szentté avatását jelentette. Ezután "a felszentelés ünnepségének befejeztével a szent testet az egyház közepén (in medio domus) fehér márvány szarkofágban helyezték el". Ezzel ő lett az első magyar katolikus szent és egyben szent király.

Augusztus 17. - 190 éve született Noszlopy Gáspár

A honvédőrnagy, kormánybiztos az 1848-49-es szabadságharcot követő függetlenségi szervezkedések egyik vezetője és vértanúja. 1850-ben a császári hatóságok elfogták, de még az ítélethozatal előtt sikerült megszöknie. Kapcsolatba került a Makk József és Jubál Károly vezetése alatt álló illegális szervezkedéssel. 1851 nyarán, mikor az osztrák rendőrség megkezdte a mozgalom felszámolását, Kecskemét környékén egy gerillacsapatot szervezett, és a városon átutazó I. Ferenc József elfogását tervezte. Tervének felfedése után ismét a Bakonyba menekült és újra egy szabadcsapatot szervezett. Gindly Antal császárhű földbirtokostól akart csapata további működéséhez pénzt szerezni, de Gindly ellenszegült, és erre a csapat egyik tagja lelőtte. A nagy erőkkel megindított nyomozás során a csoport valamennyi tagját letartóztatták. Noszlopy Gáspárt 1852. november 16-án fogták el, Bécsben kötél általi halálra ítélték és a következő év tavaszán Jubál Károllyal és Sárközy Aurél földbirtokossal együtt a pesti Újépület udvarán kivégezték.

Augusztus 17. - 87 éve hunyt el Benedek Elek

Az újságíró, író, „a nagy mesemondó” Kisbacon hunyt el. 1887-től 1892-ig országgyűlési képviselő volt, egy ideig Szabadelvű párti, majd a Nemzeti Párthoz csatlakozott. Képviselőházi beszédeiben az ifjúsági irodalommal, a népköltészet és a népnyelv, valamint a közoktatás kérdéseivel foglalkozott. 1889-ben részt vállalt a Pósa Lajos által indított első irodalmi értékű, hazafias szellemű gyermeklap, Az Én Újságom szerkesztésében, Sebők Zsigmonddal együtt szerkesztője volt a Jó Pajtás gyermeklapnak. Ifjúsági könyvsorozatot szerkesztett: Kis Könyvtár néven, amelynek folytatása B. E. kis könyvtára címmel jelent meg. 1921-ben hazatért a trianoni diktátum által Romániához csatolt Kisbaconba, ott élt haláláig, s Cimbora című ifjúsági lapot szerkesztette. Ifjúsági írásaival, szerkesztői működésével az élen járó pedagógusok között foglal helyet.

Augusztus 21. - 100 éve hunyt el Székely Bertalan

A festő, a romantikát és az akadémizmust elegyítő magyar történelmi festészet egyik legnagyobb képviselője Mátyusföldön hunyt el. Művészetelméleti, pedagógiai munkái gazdag kéziratos hagyatékának gerincét alkotják.” Elhunyta után Szadán, ahol a nyarakat töltötte, emlékmúzeuma nyílt.

Augusztus 25. - 70 éve hunyt el Pethő Sándor

A magyar publicista, történész autóbalesetben hunyt el. Egyetemi tanulmányait Kolozsvárott, Nápolyban és Halléban végezte. 1909-től 1918-ig a budapesti VIII. kerületi állami főgimnázium történelemtanára volt, aztán kizárólag irodalmi és újságírói tevékenységet folytatott. 1912-ben szerkesztette az Élet című folyóiratot. 1918-ban egyik alapító tagja volt a Magyar Területvédő Ligának. A Magyarság című napilapnak előbb munkatársa, majd 1934-1938 között főszerkesztője volt. 1938-ban Hegedűs Gyulával alapítója és főszerkesztője lett a Magyar Nemzet című napilapnak.

Augusztus 30. - 120 éve született Reményik Sándor

A Kolozsvárott született költő a két világháború közötti erdélyi magyar líra kiemelkedő alakja. Az életében több neves díjjal és elismeréssel kitüntetett Reményik a legutóbbi időkig viszonylag ismeretlen volt Magyarországon, mert őt és költészetét 1945 után – jórészt politikai megfontolásokból – évtizedekre száműzték a magyar irodalomból. Reményik Sándort a személyes és történelmi szenvedésekben megtisztuló, példaértékű életéért, és az ebből az erőből kincsekként születő verseiért tisztelték kortársai. Formai szempontból voltak nála nagyobb mesterei is a verselésnek a magyar lírában, de kevesen voltak, akik ennyire természetes hangon tudtak volna annyi értékes gondolatot és nemes érzelmet közvetíteni, mint ő.

Összeállította:
–HE-

Regnum Marianum

Augusztus 5-e Havi Boldogasszony

A legújabb egyháziaktól erőltetett Havas Boldogasszony finomkodó elnevezés ellentétben van a kialakult magyar szakrális szó-hagyománnyal. Ez a Mária-ünnep eredetileg a Szűzanya római főtemplomának, a négy patriarchális bazilika egyikének – Beata Maria Virgo ad Nives, / Áldott Hófehér Szűz Mária/ ismertebb olasz nevén Santa Maria Maggiore – fölszentelési évfordulója. Az ünnep idővel az egyházban is egyetemessé vált. A Münchenikódex Havi Bódog anya, a Batthyány-kódex naptára pedig Havi Boldog Asszony néven emlegeti.
A középkori Rómában szokás volt, hogy Mária-ünnepeken a S. Maria Maggiore-bazilikában mise közben hófehér rózsaszirmokat hullajtottak a hívek közé. Ebből keletkezett azután a templom elmondott eredethagyománya: egy gyermektelen, dúsgazdag jámbor házaspár templomot akart építtetni. Mária forró nyári éjszakán megjelent álmukban és tudtukra adta, hogy oda építsék, ahova másnap reggel hó esik. Ugyanezt az álmot látta Liberius pápa / az első olyan pápa, akit nem avattak szenté, 352. május- 366. szeptember/ is. A hó az Esquilinus hegyére hullott, a templom fel is épült. Ez a legenda azután a Mária-ünnep már említett havi nevét is ihlette. Épp ezért érdekes és egyedinek tekinthető magyar népi elhajlás a Havi Boldog Asszonyról egy nógrádsipeki asszonytól az 1960-as években gyűjtött, a Parasztbibliában olvasható magyarázata: Leült a Szűzanya aztán tisztulása volt. Hét szoknya volt rajta, oszt a hetediken is átütött…

Az ősi római Havi boldogasszony-kegykép, amelyet a jámbor hagyomány szerint Szent Lukács evangélista/* ?-† Kr.u 70.vsz.Patrasz/ festett, Salus populi Romani néven ismeretes.

A kegykép római tisztelete az efezusi zsinat /431/ után bontakozott ki, amely főleg Máriának istenanyai méltóságát, továbbá Nyugatnak és Keletnek Mária tiszteletében való egységét hangsúlyozta. A kegyképről másolat készítését különleges pápai tilalmak akadályozták.
Másolására először Borgia Szent Ferenc kapott 1570-ban engedélyt, majd jezsuita alapítások számára bőségesen készültek újabbak. Középeurópai szempontból különösen jelentős az Ingolstadtban működő egyetem Mária-kongregáció számára készített, Mater ter admirabilis/ Háromszor csodálatos Anya/ néven is emlegetett másolat. Itt számos magyar főrangú ifjú is tanult, akik később a Regnum Marianum barokk állameszméjének kialakításához is hozzájárultak. Erről az ingolstadti képről készültek Magyarország jezsuita templomainak másolatok. A barokk egyháznak a protestantizmus elleni küzdelemben újjászületett és kiteljesedett Mária-kultusza szívesen ment vissza egészen a Mária-tisztelet ősi forrásához, lukácsi szimbólumához. Ezzel egyrészt a protestánsokkal szemben a történő folytonosságot próbálta hangsúlyozni, másfelől a képét a maga hazai uniós törekvéseinek, a görögkeletiek megtérítésének munkájában is iparkodott fölhasználni. A Havi Boldogasszony barokk tiszteletén a jezsuiták később is folyamatosan buzgólkodtak. Ezért érthető az is, hogy a hazai pestisjárványok idején számos helyen /Pécs, Zombor, Rozsnyó, Nagykapornak/ ajánlja magát a hívő nép, elsősorban jezsuita ösztönzésre, a Havi Boldogasszony oltalmába.

Salus Populi Romani

A Szeged-alsóvárosi Havi Boldogasszony-templom a kultusznak talán legkorábbi emléke hazánkban. A XII. században Szeged város királyi birtok, a város déli része a királyné birtoka lesz, aki 1193. előtt a johannitáknak adományozza. A johanniták Szent Péter temploma a mai plébániatemplom helyén volt. A ferencesek alsóvárosi kolostorát 1444-ben, neves könyvtárukat 1468-ban alapítják, Cesarini Julián pápai legátus ösztönzésére, aki az1444. évi béke megkötése után a szegedi országgyűlésen is megjelent. A templomot 1503-ban szentelik fel. A török uralom alatt az itt lévő ferencesek végzik az egész város, sőt a megmaradt környező városok és falvak híveinek lelki gondozását. A török időkben a franciskánus rendház főnöke a távollévő püspök helynökeként működik. A mai főoltárt 1713-ban készítik el. A templom évszázadokon át hagyományos búcsújáróhely, 1950.-1989. közötti években az egyházmegye veszi át a plébánia vezetését, majd 1989-ben ismét visszakerülnek a ferencesek. A templom, amely a legrégibbek közé tartozik Közép-Európában, figyelmet érdemel búcsúnapjának hajdani egyedülálló, költői miseszövege, amely nem azonos a Missale Romanum szövegével. / a ferences rend számára 1223-ban megalapítója, Assisi Szent Ferenc,*Assisi, 1182. július 5. – † Porciunkula 1226. október 3, a római kúria misekönyvét , a Missale Romanumot írta elő. Ennek szövege az évszázadok folyamán pápai, legutóbb 1969-ben VI. Pál utasítására, többször megváltozott. /

Minden hónak, hó- harmatnak, Eüdvöz légy Királynélya
Hozzád futok, és kiálltok, Halgass meg oh MÁRIA!
Hidegséget s'nedvességét, A tisztaság havának
Olvazd reám, árazd reám, Hogy bújaság lángjának
Melegsége, s'nedvessége Ne árcson te szolgálódnak

Augusztus 15-e Nagyboldogasszony

A Lányi-kódex szerint parasztul, továbbá egyes vidékeken még ma is Nagyasszony: Szűz Mária mennybemenetelének aggályoskodó szabadossággal; mennybevételének, egyben az ország Szűz Mária oltalmába ajánlásának ünnepe.

Felvitetett magas mennyországba,
Angyali szép, örvendetes házba,
E nap a Szűz nagy menyasszonyságba,
Az Istennek drága hajlékába,
A mennyei Atya udvarába.

A legrégibb Mária-ünnep megtartására már az V.–VI. századból vannak adatok. Az 1446. évi müncheni kódexben találkozunk magyar elnevezésével: Marianac fel menbe vetele. A néphit Boldogasszonya keresztény hatásra azonosult Szűz Máriával, s innen ered valószínűleg a Nagyboldogasszony elnevezés is.

Boldogasszony Anyánk, régi nagy Pátronánk,
nagy ínségben lévén így szólít meg hazánk:
Magyarországról, romlott hazánkról,
ne feledkezzél el szegény magyarokról.

Ó Atyaistennek kedves, szép leánya,
Jézus Krisztus anyja, Istennek mátkája!
Magyarországról, Édes hazánkról,
ne feledkezzél el szegény magyarokról…

Nagyboldogasszony nyolcada, amelybe Szent István napja is beleesik, a magyar egyházi évnek kiemelkedő időszaka. Az ünnepet Székesfehérvárott első szent királyunk is megüli. Egyik alkalommal a Napbaöltözött Asszony megjelenéséről, jeladásáról Gellért püspök is beszélt István és udvara előtt. Az Érdy-kódex így írja: Gellért tanácsának intéséből ekkoron kele föl, hogy az Szűz Máriát ez Magyarországban, avagy ez világnak Nagyasszonyának hívnák. István kerál es ez szegény országot Bódogasszony országának nevezé. Az Árpád-ház, és nemzetsége így Nagyboldogasszony oltalmába ajánlotta magát.

Tekéncz reánk menyböl fénlö gyertya,
Fiaydra szüzeknek Aszszonya,
Magyar orszag kegyes Patronaia,
Ur Jesusnak Boldogságos Annya,
Ur Istennek meg szentölt háyleka,
Bünösöknek szoszoló Aszszonya,
Légy mi nékünk oltalmunk Maria,
Szent fiadnal egek királnéja.

Az országot, vagyis önön uraságát, uralmát és királyságát a Szűzanya szimbolikus tulajdonának, a Boldogasszony örökségének érezte, vallotta. E választásba még nyilván a pogány Boldogasszony-tisztelet, archaikus Emese-hagyomány is közrejátszott: Szűz Mária az Árpád-háznak mennyei édesanyja és oltalmazó királynéja.

Magyarországnak királynéja,
irgalmasságnak szent anyja.
Tengernek ezer csillaga,
üdvözlégy szép Szűz Mária.
Légy segítője népednek,
az elveszett bűnösöknek.
Kísérője istenednek,
Anyja legyél teremtődnek.

Már Árpád fehéregyházi sírja fölé is a Nagyboldogasszony tiszteletére emeltek templomot, de az ő patrocíniuma alatt állott a székesfehérvári bazilika, királyaink koronázó és temetkezőhelye, továbbá az esztergomi bazilika, a kalocsai érseki, váci, győri püspöki székház: a Szent Király alapításai. Külön meg kell említenünk, hogy Árpád-kori, középkori Nagyasszonynak szentelt monostoraink közül a bencés rendi: Kolozsmonostor /I. Béla/, Kolos /Szent László/, és még tizennégy továbbit, tizenhárom premontreit, és hat ciszterci. A rendi hagyomány értelmében egyébként minden ciszterci monostornak a Nagyboldog-asszony volt a patrónája. A Szűzanya tiszteletére Nagy-Magyarország területén számtalan templom patrocíni-uma volt, ezek a teljesség igénye nélkül: a Felvidéken például Dunaszerdahely, Selmecbánya, Óbars; Szatmárban (Erdély) Felsőbánya, Nagymajtény; Veszprém és környékén Bakonybél, Haláp; az Őrvidéken Fraknó, Répcefő; Délvidéken Pankota, Kiszombor, valamint számtalan erdélyi, mindpéldául Szilágysomlyó, Gyíkgyimes, Küküllővár, Vajdahunyad.

A Nagyboldogasszony tisztelete számtalan magyar helységnevet is ihlette: Boldogasszony, Vasboldogasszony, Boldogasszonyfa, Boldogasszonytelke, Boldogfa, Nagyasszonyfalva, Kisasszonyfa, Havasasszonyfalva, Asszonynépe, Asszonyvására. Érdekességképp megemlítem a középkori Asszonyszállást, másként Boldogasszony szállása, amely mára elenyészett, mai neve Pusztamérges. A híres búcsújáró helyeket idézi Máriabesnyő, Máriacsalád, Máriagyüd, Máriakálnok, Máriakéménd, Máriakönnye, Máriamakk, Márianosztra, Máriapócs, Máriaradna, Máriaremete, Máriavölgy neve. Régi templomot, kápolnát sejtet Máriafalva, Máriahegy, Almásszentmária, Bodrogszentmária, Muraszentmária, Tarnaszentmária, Somorja nevében esetleg egyiptomi Szent Mária hajdani titulusa rejtőzik. A szakadatlan, ősegyházig visszanyúló hagyomány szerint a Megváltó édesanyjának, Szűz Máriának holttestét nem engedte át a földi enyészetnek, hanem röviddel halála után föltámasztotta és magához emelte a mennyei dicsőségbe. XII. Piusz pápa a Furgens corona kezdetű bullájában dogmai rangra emelte. Szűz Mária halálának és mennybevételének gazdagon színezett története a mi középkori szakrális művészetünknek és kódexirodalmunknak. A Tihanyi-, Kazinczi-, Érdy-, Teleki-, Horvát-, Cornides- és Nagyszombati kódexek előadása elsősorban Temesvári Perbált szövegének kifejtése, magyarázata. Az egyik leghíresebb barokk népkönyvünk, a „Makula nélkül való Tükör" írja le jámbor búcsújáró népünknek Szűz Mária elszenderülését. Miután Nagyboldogasszony ünnepe sok fele búcsúnap, így nem is csodálkozhatunk, hogy Hadikfalván /Bukovina/ háromnapos táncmulatságot rendeztek a fiatalok, Topolyán pedig a napi búcsú a mulatság mellett az ismerkedés alkalmát is jelentette. Röviden meg kell még említenünk a magyar vidék Boldogasszonnyal kapcsolatos hiedelmeit, jámbor tiszteletét.

Ezért nem véletlen az sem, hogy a palócvidéken a gyerekágyas asszony ágyát, a lepedőkkel letakart fekhelyét Boldogasszony ágyának nevezték. A tápaiak szerint ezen az éjszakán megnyugodnak azok a tisztítóhelyen szenvedő lelkek, akik életükben tisztelettel voltak a Boldogasszony iránt. A régi Szeged-Szőregi találós kérdés: Hol magasabb a föld az égnél? Ott, ahol Szűz Máriát eltemették! Rábaközben a vigília estéjén az asszonyok összegyülekeznek a temetőben egy frissen ásott, de még üres sír körül. Elmondják a Dicsőséges Olvasót és a mennybevételről szóló legendát éneklik. Hercegszántó sokác asszonyai a falu határában lévő vodica, vagyis Szentkút kis

Mária-kápolnájánál gyertyafény mellett énekelve, imádkozva virrasztanak. Nagykáta asszonyai az esti harangszóra égő gyertyával gyülekeznek Mária virrasztásra a temetőben. Egerbakta asszonyai az ünnepnap hajnalán várják a napkeltét, mert ilyenkor rózsa hull az égből. Felnémeten, Eger mellett régebben az ünnepen gyászba öltözve mentek a templomba. A Muravidéken dologtiltó nap volt, nem volt szabad kenyeret sütni, mert a tűz kitörne a kemencéből. A néphit szerint Nagyboldogasszony napja derült idejével a jó szőlő és gyümölcstermés előhírnöke. A Drávaszögben, Laskón azt tartották, hogy keresztet kell vágni a gyümölcsfába, hogy egészséges legyen és sokat teremjen, a kopácsi halászok pedig ekkor szedték a gyékényt.
Nagyboldogasszony ünnepén az ország számos vidékén élt a benedictio herbarum, a virágszentelés, vagy népiesen virágáldás. A Nagyboldogasszony napi virágszentelés már a középkori liturgiában is virágzott. A növényeket: füveket, virágokat, leveleket /amit a középkori kolostorokban gyógynövénynek termeltek/ megszentelték. Innen ered a régi mondás: fűben, fában hagyta Isten az orvosságot. A moldvai magyarok e napon mindenféle virágot szenteltettek, hogy majd ezzel füstöljék a beteget., mennydörgés alatt is ezt égették. A szegedi tájon napraforgó, ökörfarkkóró, de főleg comborka, másnéven mentavirág, kolostori feljegyzés szerint Boldogasszony méntája- csombor vagy borsosmenta, Mentha piperita szentelésére került sor. Együttes nevük Nagyboldogasszonyifű. A néphit szerint halottak koporsójába teszik, hogy Szűz Máriához hasonlóan elhunyt szeretteik is dicsőségre jussanak. De tettek az új ház fundamentumába is, új pár ágyába, csecsemő bölcsőjébe is, de főzetét gyakran hideglelésre is itták.

Meg kell még említenünk, hogy az augusztus hónapot Kisasszony havának nevezték. A két Boldogasszony köze, két Asszony köze, vagyis a Nagyboldogasszony és Kisasszony /szeptember 8. / közötti jó három hét a gazdasági életben számontartott szerencsés időszak. Azt tartják, hogy ilyenkor kell kotlóst a tojásokra ültetni. A tarhonyát is sok helyütt Kétasszony-közén készítik. Egyes hiedelmek szerint, még a ruhát is ezekben a napokban kell szellőztetni, mert ilyenkor nem megy beléjük a moly. Egyes vidékeken ilyenkor gyűjtik az orvosi füveket. Nagylengyel faluban a megigézettet ilyenkor szedett jó füvekkel kell gőzölni.

Örült, vigadj tisztaságban megvirágzott anyaság,
Angyali ártatlanságban tündöklő menyasszonyság,
Mária, Mária, egek királynéja, bűnösök szószólója!

Irodalom- Bálint Sándor: Népünk jeles ünnepei, Borus Rózsa: Topolya népszokásai, Újvidék 1981, Bosnyák Sándor: A bukovinai magyarok hitvilága, Kálmány Lajos: Boldogasszony ősvallásunk istenasszonya 1885, Katolikus Kalendárium 1935, Katolokus Lexikon, Lammel Annamária-Nagy Ilona: Parasztbiblia, Budapest 1985, Lábadi Károly: Drávaszögi népi kalendárium, Pennavin Olga: Néprajzi tanulmányok, Újvidék.

Összeállította: -cspb-

Nemzedékről nemzedékre - A fakocka, a mese és a dal megmaradt

Apai nagyapám Gútáról származik. Az ő gyerekkorában a dédapám faragott játékkockákat, és nem babzsákból volt labdájuk, hanem kukoricát tett dédnagyanyám egy szakadt, már használhatatlan erősebb anyagú ruhaféléből varrt zacskóba, amivel aztán játszhattak a gyerekek. Fűzfa sípot is faragott dédapám nagyapámnak. Az apai nagyanyám gyerekkoráról semmit nem tudok, bár ő is Gútáról származik. Az apai nagyapámmal nem találkoztam, mert meghalt, mielőtt én megszülettem volna. Róla azt szokta mesélni édesapám, hogy amikor gyalog hazajött a szibériai fogságból, az első nap kiment a kertbe, meglátta a káposztákat, és elkezdte kihúzkodni, mire nagyanyám észrevette, több mint a felét kidobálta, és azt mondta sírva nagyanyámnak, hogy soha többet nem akar káposztát enni. Ő kereket készített apámnak és nagybátyámnak. Apám úgy szokta mondani, hogy kilométereket futottak a kerék után. Bújócskázni szoktak, birkózni, nyáron úszni a Vág folyóban. Órákig csuszkáztattak lapos kavicsokat a víz felett.

APÁM

Amikor apám iskolás lett, a ceruzát otthon csak leckéhez szabadott használni, mert ugye kopott a hegye, és bizony abban az időben nagyon kellett spórolni még a ceruzával is. Apám jól tudott rajzolni már kisgyerekként, de hát nem mindig lehetett. Találékony volt, letört egy rövidke faágat, és azzal rajzolt tavasztól késő őszig a földre. Télre gyűjtötte a különböző színű babokat. Ezekből meg sárga kukoricaszemekből, szárazborsóból, cseresznye- és meggymagokból, dióhéjból és búzaszemekből, tojáshéjból készített fantáziaképeket. Lisztből és vízből lett a ragasztó. Amikor sok bab termett, nagyon örültek, mert tudták, hogy nem kukoricazsákot fog mama nekik varrni, hanem babzsákot, azzal sokkal jobb labdázni. Vagy eldugni, és a többiek meg keressék. A kukoricazsákkal az volt a baj, hogy hamarabb tönkrement. Ugye, az éles, száraz kukoricaszemek az amúgy is enyészetnek indult ruhazacskót hamar tönkretették.
Faágból készítettek, faragtak sok-sok pálcikát, amikor már nagyobbacskák voltak, és azzal is játszottak főleg téli estéken úgy, hogy egymáson voltak összevissza a pálcikák, húzni kellett, és aki nem tudott úgy húzni, hogy ne mozduljon meg egy pálcika sem, az kiesett a játékból. Apám már gyerekként jól tudott faragni, és volt egy bicskája, amit vitt magával a hullámtérre. A „bunkós faágakat" kereste, mert abból faragott emberi alakokat vagy babákat. Az alak, vagy a baba feje lett a bunkós rész. „Csak egy kicsit meg kellett reparálni" – szokta mesélni. Erős, hajlékony fűzfaágakat kötött össze, abból lett az ideiglenes hinta.

Azon a vidéken, a Keszegfalui-szigeten, a Csallóközben, a Vág folyó mellett is feltalálták magukat a gyerekek régen. Édesanyám kislánykorában babázott. Fakockája neki is volt. Hímezni, horgolni, kötni, varrni tanult. Ezt szerette, ez volt a szórakozása, kikapcsolódása, hobbija mindig, és haláláig hímzett terítőket. Ő énekelni is szeretett. Az a szép, az a szép..., Csillagok, csillagok szépen ragyogjatok, Sárga a csikóm és a Komáromi kisleány, vigyél által a Dunán, ezeket szokta

énekelgetni nekem. Édesapám pedig megtanított elég korán rajzolni. A térábrázolást tőle tanultam.

ÉN

Gyerekkoromban nagyon szerettem homokban játszani. Várakat építettem. Gyurma például abban az időben ritkán adatott meg. Szőnyben, ahol laktunk, jó agyagos földünk volt, és előfordult, hogy fél zsák agyagot is vitt apám az iskolába, hogy legyen a gyerekeknek gyurma helyett. Szerettem labdázni. Már az általános iskolában is kézilabdáztam. Nekem is volt fakockám, melyet apám készített, de volt igazi babám is. Első játékaim közül egy búgócsigára emlékszem. Még a háromkerekű kisbiciklimre, mely a nővéremé volt, és Szlovákiából hozták át nekem Magyarországra. Akkor kaptam egy szalmával kitömött macit is. A szalmára akkor derült fény, amikor a fiam is játszott vele, és a maci kiszakadt, tönkrement. Szerettem a szoba asztala alatt játszani. Nekem ott volt a babaházam. Anyai nagypapám az almáskertről és a csillagokról mesélt egyszer, amikor kis kunyhóban aludtunk a hullámtéri almásukban. Ott volt velünk a Szuli kutyus is. Nővérem virágkoszorút tanított kötni vadvirágokból. Anyai nagyanyám a tojásfestést és a tojásfújást mutatta meg az egyik húsvét tájékán. Később apám megtanított malmozni. Kiváló logikai játék volt. Olyan szintre felfejlődtem gyerekként, hogy apámat is legyőztem benne. Édesanyám megtanított hímezni, horgolni, kötni már kislány koromban, de a hímzéssel én nem voltam kibékülve. Horgolni, kötni viszont szerettem. Éneklés közben felfedeztem, hogy van a szavaknak ütemük. Még írni sem tudtam, de már rövidke verseket faragtam, olyanokat, mint a „Hangyácska, hangyácska, szorgos kis hangyácska, nem állok az utadba. Nem lépek rád lábammal, menj csak szépen utadra." Szerettem a növényeket, állatokat. A pocákat és a tyúkokat megszelídítettem, de volt egy kakasunk, az mindig meg akart csípni, s bizony sokszor söprűvel közlekedtem az udvarban, amíg „Kakas uram volt a vezér". Nekem a növények és az állatkák voltak a barátaim gyerekkoromban. A komáromi lengyár óvodájába jártam. Az óvodában volt sok játék, de sosem értettem, hogy miért szeretnek a fakerekes autóval játszani a gyerekek.

Volt egy rádiónk, de azt csak apám kapcsolhatta be. Minden este meghallgatta a híreket.

Gyerekként elég sokat voltam otthon egyedül, de nem unatkoztam. Több babám is volt, és azt játszottam tanulás közben, hogy őket tanítom. Így tanultam sokáig. Nekik olvastam fel hangosan a leckét, majd elmagyaráztam a babáknak. Mindegyiknek volt ellenőrző könyve. Később napközibe jártam, ahol sok diafilmet vetítettünk a szabadidőnkben. És volt egy könyvtár is. Ott olvastam a pöttyös és csíkos könyveket. Dominóztunk, társasjátékokat játszottunk. Kint a napközi udvarán sántikáztunk, döngetőztünk, ugrálókötelezünk, ipi-apacsoztunk, illetve bújócskáztunk.

Néha kaptam édesapámtól egy-egy színes üveggolyót. Egyszer vettek kukkert, melybe ha belenéztem, színes mozaikképeket láttam, alakzatuk, ahogy forgattam, mindig változott. Órákig el tudtam nézegetni, de az üveggolyókat is.

FIAM

Fiam születésekor már volt rádiónk, televíziónk, magnónk, mosógép és hűtőszekrény is. Fiam eleven kisfiú volt. Amikor megszületett akkor kezdtünk házat építeni. Nem volt túl sok játéka. Csörgő, cumi, kisautó, búgócsiga, pici labda és sok-sok korához illő képeskönyv. Azt nagyon szerette, ha mesét mondtam neki. Hintázni is szeretett. Amikor beköltöztünk az új házunkba, akkor kisharmonikáért fájt a szíve meg nagy focilabdáért. A fenyőfa alatt megtalálta. Később trombita, majd gitár kellett neki. Nagyon érdekelték az órák. A rossz vekkeróra belsejéből kiszedte az alkatrészeket, és pörgettyűzött évekig. A fakockát kisgyermekként ő is szerette. Majd a Lego érdekelte nagyon hosszú ideig, és a mesék. Rajzolni, festeni ő is szeretett. Iskolás korában magnót kapott, szövegeket és zenét írt már tiniként, de vonzották az üveggolyók. Kész gyűjteménye volt. Lejárt a Duna partjára érdekes színű és formájú kavicsokat gyűjteni, lapos kavicsokat csuszkáztatni. Az elektromos kisautókat szerette, amelyeket távirányítóval lehetett működtetni. Iskolás korában megtanítottam malmozni, de sakkozni is megtanult. A malmozásban sokkal jobb lett, mint én. Aztán a számítógép érdekelte.

UNOKÁM

Az unokám kettő és fél éves kisfiú, aki már a játék számítógépek csínján-bínján túlvan, és bizony az apja igazi számítógépén egyedül irányítgatja egérrel a korához illő meséket. Neki is van macija, Pista őrmestere, nyuszikája, ezekkel alszik. Építőkockák, legók, szerszámkészlet, gyerekkönyvek, kisautók, labdák, kisbicikli, kisroller, furulya, kisgitár a játékai között szerepelnek. Szereti gurigatni, pörgetni a fémpénzt. Kezeli a rádiót, a televíziót, a kazettás magnót. A technikai eszközök természetesek számára. A kerékpár, a motor, az autó alkatrészeit tanulmányozza órákig. Ebbe a világba született. Mégis nagyon szereti, ha a nagyival énekelhet, és ha a nagyi mesél. Kitalálunk dallamokat, szövegeket. Mint például: „Fújja a szél a falevelet, fújja a szél a leveleket." Ő is dudorász és alkot dallamocskákat néhány ütem erejéig. Mindig megénekeljük a történéseket, mint vihar előtt például nyáron: „Fújdogál a szellőcske, jön a nagy felhőcske, vihar lehet belőle."

Dédnagyapámtól az unokámig nagyot fejlődött a gyermekek játékvilága. De megmaradt: a fakocka, melyből építeni lehet, a mese, melyből tanulni lehet, mert élénkíti a fantáziát, és erkölcsi magatartási mintát mutat. Megmaradt az ének, mely a léleknek tesz jót.

Megmaradt a nevetés, a huncutkodás és az ima. Ahogyan engem tanított nagyanyám imát mondani, úgy tanítom én is az unokámat imádkozni. Amikor nálam alszik, elalvás előtt mindig elmondjuk: „Istenem, Istenem, lecsukódik már a szemem. Vigyázz az én anyukámra, apukámra, mamikákra, papikákra, kis Balázsra, meg a sok-sok jó barátra." Aztán elmondjuk közösen a miatyánkot is. Majd jóéjtpuszit adunk egymásnak, és amíg el nem alszik, mesélek neki szépapái és szépanyái, ükapái és ükanyái, dédapái és dédanyái, nagyapái és nagyanyái, apukája és anyukája játékairól, gyerekkoráról.

Szőnyi Bartalos Mária

/Ez a rádiós jegyzet elhangzott: Budapest, Független Média Központ, Non-Profit Média szervezésében - 2003. Megjelent: Szlovákiában, az Új Szó/

A Parasztbibliából: A Szűzanya temetése

A Szűzanya virágok közt halt meg, és angyalok voltak ott, meg szeretteti voltak ott, és azok között halt meg. De olyan volt a halála mintha csak elaludt volna.

Akkor koporsóba tették. És amikor vitték a Szűzanyát, akkor a zsidók el akarták venni tőlük, hogy elégetik a testit, a holttestit.
De akkor Krisztus Urunk nem engedte, hanem minden zsidót megvakított.
Megvakultak, és ott rögtön, azon nyomban megkörösztölködtek, mert tudták, hogy Krisztus igaz Isten fia, mert ilyen csudát tud tenni. És akkor az a néhány száz zsidó ott nyomban megkörösztölködtek. És akkor nem üldözték őket tovább.

Jernovics Józsefné Tóth Sarolta, sz 1924., rk.; Mánfa, Baranya megye,1983. Lammel Annamária gyűjtése

Juhász Gyula: Havi Boldogasszony

Az öreg templom füvellő tövében
A nyári éjben ott hevernek ők,
Parasztok, barnák, csöndes és komoly nép,
Mint hajdan őseik, a bessenyők.

A vén zsolozsmát egykedvűn morogják,
Az anda hold hint rájuk teritőt,
A közel temető mellett a kósza
Komondorok jelentik az időt.

A szent szobor lábánál gyertyafényben
Bozontos ősz, szakállasan, sunyin,
Boszorkányos szemmel vigyázza őket
Az imádságos magyar Rasputin.

Éjfél után már imbolyog a gyertya.
Szekérvárában szundít a sereg,
Fekete Mária palástja rajtuk
És ajkuk bűvös igéket remeg.

Már alszanak, már messze, messze mentek
És míg a Göncöl szekere görög,
Ők ázsiai rónákon robognak,
Emese álma ez: mély és örök.

Juhász Gyula: Új ének István királyról

Hol vagy István király:
Énekeltük árván,
Rontó béke útján
Botorkálva járván.

Népünk drága kincse,
Szent jobb, sírva néztünk,
Míg a bontó balsors
Karja verte népünk.

Nagy öröme vagy ma
Lángoló szívünknek
S neved áldott napja
Új diadalünnep.

Ott vagy István király,
Hol a hadak járnak
Vágva széles útját
Nagy Magyarországnak.

Dicsőséges jobbod
Délre és keletre
Vezeti népünket
Örök győzelemre!

Juhász Gyula: Nagyboldogasszony

Holdas, nyári éjszakában
Hűs mezők ölébe fekve,
Messze tájon álmodik most
Ferenc József regimentje.

Magyar fiúk édes álma:
Szép leányok, szabad rónák,
Míg fölöttünk tiszta fényben
Tündököl a nagy mennyország.

S mintha ifjú homlokukra
Rózsa hullna, csillag szállna:
Őrködik az álmaikra
Magyarország Patrónája.

József Attila: A Szent Jobb ünnepén

Keresztények, ti hajtsatok fejet -
A mai nap az örökéltű Szent Jobb
Malasztja száll s a hívő lelkeket
Megedzi. Zengjen zsoltárunk - ott fent jobb

Lesz élni majd, ha bús fejünk felett
Az Úr hatalmával vigyáz a Szent Jobb -
Oh áldjuk, áldjuk százszor e kezet
S emelkedjünk fel Krisztushoz, ki lent volt.

De ti, pogány ősöknek vérei
Nagy daccal mégse szálljatok Neki -
E kéz apáinkat halomra ölte

S Hadúr e népet akkortól veri,

Mikor hitének gyáva lett örökre,
Mikor e kéz erős hitünk kiölte.

/1922. aug. 18./

Tűz Tamás: Szent István király

Jól megjelölte ezt az ezredévet:
kereszttel írta rá kemény nevét,
mint halhatatlan győzelmi ék.
Alapkő lett, de kőnél súlyosabban
vetette el az épülő falakban
toronyszökkentő, férfias hitét.

Amint alázatát mindegyre inkább
úrrá emeli roppant erején,
a bércre hág s egy országon tekint át,
hol hajnalpírban reszket még a fény.
Komor felhőkből bomlik ki a kék ég
s virrasztva várja népe ébredését
a századok szélfútta reggelén.

Nem tétován, de biztos mozdulattal
lendül előre tervező keze,
míg port kavar és szilaj kedvvel nyargal
a forró puszták zendülő szele.
Bölcs szemmel néz a fényes távlatokba
s pillantásával féltőn átkarolja
A frissen szántott szűzi földeket.

Kegyes jobbjával törvényt ír, keményet,
hogy megkösse a rónák vad porát,
szőlő teremjen és kenyér, fehérebb
s hogy mindenki meglelje otthonát.
Áldott szigor, rendet hozó szelídség!
Arany szív, mely eltékozolja kincsét,
hogy új szívekben ragyogjon tovább!

Hát róla zengjen most a lelkes ének!
Uram, téged dicsérünk általa,
mert ő volt a te választott edényed,
apostolod; híved s a föld sava.
És ő volt ama bibliai sáfár;
kire be jó, hogy éppen rátaláltál,
Midőn megvirradt napunk hajnala!

Székely asztali áldás

Étkezés előtt:
Ki asztalt terítesz az égi madárnak,
Teríts asztalt, teríts szegénynek, s árvának.
Nyújtsd ki Atyám, nyújtsd ki jóságos kezedet,
Adj a koldusnak is tápláló kenyeret.
Ételben, italban legyen bőven részünk,
Gondviselő Atyánk, könyörögve kérünk. Ámen

Étkezés után:
Gondviselő Atyánk, asztalodtól kelve
Szívből hálát adunk, kezünk összetéve.
Áldd meg ezt a házat, s ennek a gazdáját,
Fordítsd vissza néki a szíves vendéglátást.
Szánd meg a szegényt, a szenvedőt s az árvát,
S a Benned bízóknak viseld mindig gondját. Ámen

Tamás István: Babits Mihály halálának évfordulójára emlékezve

Babits Mihály, teljes nevén: Babits Mihály László Ákos Szekszárdon született, 1883. november 26 - án. Az 1941. augusztus 4-én bekövetkezett haláláig, mint költő, író, irodalomtörténész, műfordító, jelentős szerepet vállalt a magyarirodalom felemelkedésében. A 20. század eleji irodalom egyik jelentős alakja, a Nyugat első nemzedékének tagja.

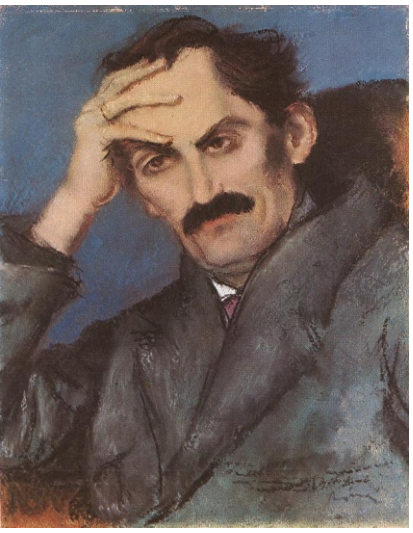

Édesapja, id. Babits Mihály törvényszéki bíróként dolgozott majd a budapesti ítélőtáblához helyezték, illetve nevezték ki. Innen a királyi tábla decentralizációja következtében 1891-ben Pécsre helyezték. Édesanyja Kelemen Auróra művelt, versszerető emberként kívülről, könyv nélkül tudta az Anyegint, a Toldi szerelmét, valamint a délibábok hősét. Az elemi iskolát Pesten és Pécsett végezte a ciszterciek gimnáziumában. Napjainkban: Ciszterci Rend Nagy Lajos Gimnáziuma, ide 1893 szeptemberétől járt. Ötödikes gimnazista volt, amikor elvesztette édesapját. Ezt követően édesanyja a két testvérével visszaköltözött az anyai nagypapa, héhai Kelemen József szekszárdi otthonába. A nagymama fogta össze a családot. Érettségi után a Pázmány Péter Bölcsészettudományi Karán magyar-francia, majd a francia helyett később, latin szakos hallgató lett. Egy stílus gyakorlatióráin ismerkedett meg Juhász Gyulával és Kosztolányi Dezsővel. Diplomát végül is Magyar – latinszakon szerzett. A századfordulótól írt verseket, de ezeket nem publikálta. Gimnáziumi tanárként Baján, Szekszárdon, Újpesten, Pesten, Szegeden dolgozott. . Első művei a Nagyváradon kiadott, „Holnap" című antológiában jelentek meg 1908 – ban.

Első, önálló kötetet 1909 – ben jelent meg „Levelek Iris koszorújából" címmel. Mindössze két évet kellett várnia újabb kötetének „Herceg, megjön a tél is" megjelenésére. Ekkor még a Könyves Kálmán gimnáziumban főállású tanárként tevékenykedett. Első regényét a „Gólyakalifa" 1913-ban írta meg. A könyv azonban csak három évre rá 1916 – ban látott napvilágot. Még ugyanebben az évben kezdte el fordítani „Dante Istenei Színjátékát olaszról magyarra. Ezért a munkájáért megkapja az egyik legismertebb olasz díjat a „San Remo –díjat" melyet az Olasz állam adományoz számára. Egy verse miatt, melyet hazafiatlannak ítéltek meg, elveszíti tanári állását.

Már az 1918-as megalakulásakor a Vörösmarty Akadémia alelnöke lett. 1930 - ban a Kisfaludy Társaság rendes tagjává választották, majd 1920. februárjától kizárásáig rendes tagja volt a Petőfi Társaságnak.

1921. január 15-én, Budapesten házasodott össze Tanner Ilonával, majd1924-ben az esztergomi Előhegyen vettek nyaralót, ahol a költő haláláig sokat időztek, Babits sok műve itt született. Ettől kezdve Babits a város kulturális életének meghatározó személyisége, alakja lett. Alapító tagja volt a városban máig működő Balassa Társaságnak,. Esztergomi házában több híres írót, költőt, művészt fogadott, akik mind aláírták az úgynevezett autogram-falat. A nyaraló ma Babits-múzeumként működik.

Babits feleségének, Török Sophie -nak (azaz a néhai Tanner Ilonának sírja Budapesten. Kerepesi temetőben található.

Utolsó regényét 1933-ban írta az „Elza a pilóta" címmel. A kor egyik legmeghatározóbb irodalmi folyóiratnak, a „Nyugatnak"1929-ben lett a főszerkesztője. Utolsó nagyjelentőséggel bíró munkája a „Jónás könyve" volt. Babits Mihály, 1941. augusztus 4-én hosszantartó súlyos betegségben halt meg.

Babits Mihály: Éjszaka!

Im, itt a tág, a szabad éjszaka,
Illatos ege, színes csillaga;
mi, szűk szobáknak sápadt gyermeki
tegyünk szerelmi vallomást neki –
Ó éjszaka! Ó, fényes éjszaka!

A föld, ha nyúgalomé s gyönyöré,
szelíd szárnyával ő borúl fölé,
mint jó szülő, takarva öleli,
áldón ragyognak ezer szemei –
Ó éjszaka! Ó, szelíd éjszaka!

Ő sohsem pihen: alkot boldogan,
ölén száz élet nesztelen fogan,
ölén, ha tölten nyujtozik a kéj,
szemét hamisan húnyja a >>vak éj<< --
Ó éjszaka! Termékeny éjszaka!

Arany tőgyén, mely holdnak hívatik,
fehér tejjel táplálja gyermekit,
s hamerre kéjes dombhát domborul,
tetsző fátyollal rejti jámborul –
Ó éjszaka! urasszony éjszaka!

Ő mindenekre egyaránt figyel,
jól tudja mindig ő, hogy mit mível,
ő szárazságra bocsát harmatot,
meleg nap után hűs fuvallatot –
Ó éjszaka! Ó, gondos éjszaka!

Melegítő hűs, zaj-táplálta csend,
mozgalmas nyugalom, ne bánjuk, mit jelent;
mi szűk szobáknak sápadt gyermeki,
tegyünk, tegyünk szerelmi vallomást neki!
Ó, éjszaka! Ó, szabad éjszaka!

Radnóti Miklós: Csak csont és bőr és fájdalom

/Radnóti ezt a versét Babits Mihályról írta/

1.
Látjátok, annyi szenvedés után most
pihen e hűvös, barna test.
Csak csont és bőr és fájdalom.
S akár a megtépett, kidőlt fatörzs
évgyűrűit mutatja,
bevallja ő is gyötrött éveit.
Csak csont és bőr e test.
De most a nemzeté is
csak csont és bőr és fájdalom. Íme,
Balázs, kihez könyörgött, vedd karodba!
Ó, requiem aeternam dona ei... Domine!

2.
Szavak jöjjetek köré,
ti fájdalom tajtékai!
ti mind, a gyásztól tompa értelem
homályán bukdosó szavak,
maradjatok velem:
gyászold omló göröngy,
sírj rá a sírra most!
jöjj, könnyű testű fátyol
ó, takard be,

s akit már régen elhagyott a hang, -
gyászold meg őt, te konduló harang,
lebegő lélek és gömbölyű gyöngy,
s gyászolj megint
te csilla szó, te csillag,
te lassú pillantású szó, hold,
s ti többiek! ti mind!

3.
Tudtuk már rég, minden hiába, rák
marcangol és szemedben ott ragyog
egy messzi és örök dolgokból font világ,
s hogy oly időtlen vagy te, mint a csillagok.

Tudtuk, hogy meghalsz, tudtuk s mégis oly
árván maradtunk most a Művel itt.
Nagysága példa. És magasság.
És szédület. Szívet dobogtató.

4.
Ki nézi most tollat fogó kezünket,
ha betegen, fáradtan is, de mégis...
ki lesz az élő Mérték most nekünk?
Hogy összetörte már a fájdalom,
nézd, ezt a költeményt is.
Mit szólnál hozzá? - lám az eljövő
költőnek is, ki félve lép még
most már a Mű a mérték.

S nem érti árvaságunk,
ha bólintunk: halott már...
nem ismert téged, ágyadnál nem ült,
s nem ült az asztalodnál.

Nem tudja majd, mi fáj...
s nem kérdi és nem kérdik tőle sem, -
mint egymástól mi, - évek óta már,
mint jelszót, hogy: "ki járt kint nála?
Ki tudja mondd, hogy van Babits Mihály?"

5.
Halott keze nem fogja már a tollat,
béhunyt szeme nem lát több éjszakát.
Örök világosság, kibomló égi láng
röppen felé a földi füstön át.

Reményik Sándor: Havasi feszület

Halványpiros hegyi virág
Öleli lábát a keresztnek;
Távolról a sötét fenyők:
Titoktudó konok erők
Feléje gyökeret eresztnek.
És ölelik a föld alatt.
Így rejtik el imádatuk.

Olyan szép itt és oly szabad!
Alatta kanyarog az út
És még mélyebben a patak.

Szent arcán kín – s örök remény.
A zúgó vízbe letekint, –
S mosolyog a vad patak dühén.

Cságoly Péterfia Béla: A Balatonfelvidék rejtett kincse Badacsonytördemic és Badacsonylábdihegy

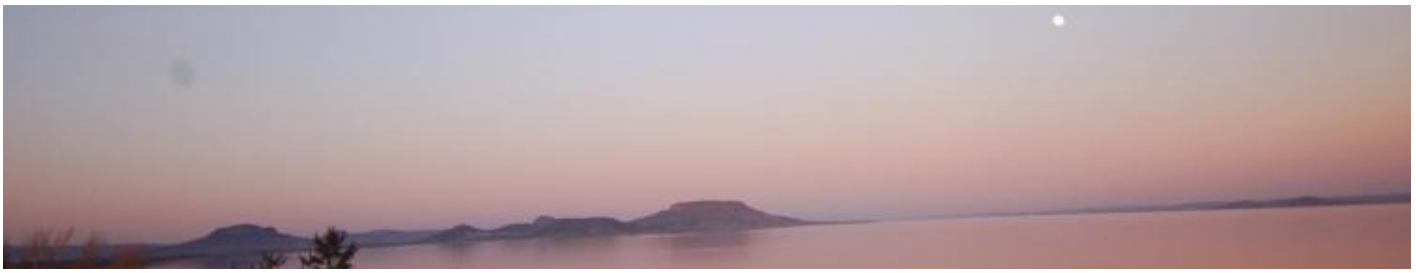

Aki csak a Balaton déli partjának nyáron nyüzsgő modern strandjait ismeri, bizton elcsodálkozik, ha eljut a tó északnyugati szegletébe. Az egész világon páratlan szépségű látvány fogadja a Keszthely felől az edericsi Szép-kilátónál megpihenőket. Az innen látható körpanoráma, a fenséges Szent György-hegy, a Szigliget a Királyné Szoknyájával és a Várheggyel, a mögöttük előbúvó Tóti-hegy és Gulács, valamint a lenyugvó nap bíborfényébe burkolódzó koporsóformájú Badacsony kőzsákjai uralta szigligeti öböl felülmúlja a nápolyi öböl világhíres látványát. Joggal vagyok elfogult, hisz családunknak már háromszáz éve ad kenyeret és életteret ez a táj. Ha továbbhaladunk a 71. számú műúton, akkor a Hegymagas és a szigligeti várba vezető kereszteződés után egy jó kilométerre, balra fordulhatunk Badacsonytördemic /a II. világháború előtt Nemestördemic/ faluba. Rögtön itt található a szomszéd Szigliget által adományozott, darabokból összeállított kőkereszt, amely mellet tábla figyelmeztet az 1945. március 27-én a megszálló szovjet csapatok által hivatásteljesítés közben agyonlőtt és kifosztott Dr, Péczer Sándor akkori főjegyzőre.

A falu rendszerváltozás utáni magára találásának egyik jele a múlt becses emlékeinek megújítása és tisztelete. A máshol kidobott petróleumlámpa, avítt mérleg, faragott hordó, réz permetezőgép vagy öreg szőlőprés az itt lakók szemében újból becses kincsnek számit. Tiszteletre méltó makacssággal újra bazalt burkolatot kapnak az átereszek felett átívelő, kőfülkékében álló szentek által őrzött hidak betonvázai és még a máshol leaszfaltozott utak kockakőborításhoz is ragaszkodnak, kellő felújítás után.
Új építésű a világhálós csatlakozással rendelkező faluház és közcélt szolgál a mára nagyobb részben renovált, a falu akkori katolikus plébános által az 1920-as években épitetett volt

községi általános iskola tantermei, amely most alkalmi kiállításoknak ad otthont. Visszakapta eredeti arcát a Szózat júniusi címlapján látható Trianon-emlékmű, amely 1848-as, 1945-ös és 1956-os emlékoszloppal és Debrecenyi Gyula plébános tiszteletére állított domborművel is kiegészült, rendeződött az elhanyagolt régi katolikus temető, helyrehozták a Szent Borbála kőbányász-emlékművet is.

Badacsonylábdihegyen márványtábla figyelmeztet Herczeg Ferenc, a két világháború között uralkodó író volt nyaralójára. Vollmuth Péter polgármester kitartásának köszönhetően az országban máshol is megtalálható, gyakran elhanyagolt útszéli kőkeresztek – a hegyen és itt a faluban- újra régi fényükben pompáznak. Badacsonytördemic és hegyközsége Badacsonylábdihegy fő megélhetési forrása mindig is a szőlő és a földművelés, a bortermelés volt. A faluház udvarán hetven darabos szőlőprés kiállítás és egy rakott kemence található, amelyet gyakran használnak, kenyeret és más finomságokat sütve a közös rendezvényekre. Miután a falu lakói a szőlő és az ehhez kapcsolódó borturizmus mellett szállás kiadással is foglalkoznak, úgy gondolják, hogy az egész évben folyamatosan megrendezésre kerülő programok rosszabb, fürdésre alkalmatlan időben is idevonzzák, itt tartják a

látogatókat. A januári Badacsonylábdihegy strand –Szigliget kikötő közötti jégen átcsúszkálás, a kora tavaszi kocsonya szépségverseny, a pünkösdi Tanúhegyek teljesítmény túra, a júniusi lábdihegyi halászléfőző-verseny, az augusztusi Szürkebarát – szürkemarha bor és gulyás fesztivál, a Márton-napi újbor és libasütő vacsora, a december eleji forraltbor főző verseny és a közben megtartott hagyományos búcsúk, az irodalmi és gyűjteményes kiállítások, ilyen-olyan összejövetelek mind ezt a célt szolgálják. A falu határában legel a környék legnagyobb szürkemarha gulyája, amely szélén áll az Eger-patak folyásának, a II. világháború előtti legkorszerűbb –mára sajnos széthordott, lepusztított- vízimalma, amely dédapám tulajdona volt. Érdekesége, hogy kőmalomból át lett alakítva 1904-ben hengermalommá, az akkor világszínvonalú gépeket a Ganzba készíttették, villanymotorját egyenáramú dinamóval gerjesztett áram hajtotta, amelyet az Eger patak vize forgatott. Az államosítás után 1964-ben gépeit elvitték, a patak vizét elvezették, az egyéb szerkezetek, egységek mint a rosták az enyészeté lettek.

A lelkek egyensúlyának megőrzését és a léleképítést szolgáló Szent Mihály arkangyal patrociniuma által őrzött plébániatemplom és a lábdihegyi Szent Ignác kápolna is lassacskán méltó állapotba kerül. A hegyen kóborolva két, kútként szolgáló, véletlenül forrásére épített, majd 10 C fok vize által elöntött pincével is találkozhatunk, mint a Tálas kúttal, vagy a címlapunkon látható Dongó-kúttal. A hegy oldalába vájt és bazalt falazással erősített pincék hőmérséklete télen-nyáron szinte állandó, a Rodostó turistaház borospincéje aknájába tett hús egy éjszaka 4- 5 C fok körülire hűl még nyáron is a hegy mélyéből ömlő hideg levegőtől. A turistaház gondnoka volt egykor az idén száz éve született Tatai Sándor író, akinek az emlékkiállítása napjainkban megtekinthető Badacsonytördemicen. Az itt élők régi mindennapjai Tatai Sándor elbeszélése, a „Ház a sziklák alatt” nyomán Makk Károly filmjében nyomon követhető. Ha továbbmegyünk az egykor és remélhetőleg a közeljövőben ismét turistákat szolgáló Rodostó-ház mellet, a volt kőbánya geológia látnivalókat kínál, csendes, nyugodt mozgással vaddisznók, őzek, héják, hollók és más, védett és ritka állatok és madarak is megfigyelhetők. A hegytetőre vezető meredek Bujdosók-lépcsője pihenőit Bercsényi Miklósról, Cinka Pannáról és Mikes Kelemenről nevezték el, ahol a táj és a hegy újabb és újabb arcával találkozik az itt megpihenő vándor.

Ha felérünk, érdemes hosszabban elidőzni a tördemici kilátónál. A pontról a Szent György-hegy tetejénél bazaltorgonás, lejjebb pincékkel, présházakkal teleszórt oldal tűnik elénk, balra a Kamonkő és Szigliget várának kőfala trónol az egyik hegytetőn,az Aranykagyló és a Királyné Szoknyája után a réteken az Eger és a Kétöles patak valamint más vízfolyások sötétlő csíkjai és a balatonedericsi Sárkány-erdő. Jobbra a Kő orra, a Csobánc, a Gulács majd a süvegcukor alakú Hegyesd várának romjai. A távolban a Keszthelyi-hegység vonulatai kéklenek. A helyi vélekedés szerint tiszta, páramentes januári időben még az Alpok is láthatók.

Kötelező stáció innen egy kilométerre a hegytetőn álló, 2007-ben méltón felújított, 1857. szeptember 14-e óta őrködő klasszicista kőkereszt, amelyet Ranolder püspök építtetett a Harangozó Börc sziklája fölé. Érdemes a hegyre látogatónak jóféle elemózsiával és némi vízzel vagy kiváló boritallal is felszerelkeznie, mert egy egész nap alatt sem lehet betelni az itt látható csodákkal.

Ha este fáradtan leballagnak szállásuk felé, ne vessék el a pincékbe hívó, régi hagyományokat ébren tartó kedves invitálásokat: „tessenek egy pohár borra befáradni!” Ha a kötelező első körömpróbát több is követi, váljék egészségükre. Ahány gazda, annyi kiváló aromájú, változatos fajtájú jobbára fehérbort kóstolhatunk. Ha azt akarják, hogy a pincék mélyéből a legkiválóbb évjáratok kerüljenek a párás kóstolóüvegekben a körte és diófák árnyékában álló, bazaltlapú, ácsolt lábú asztalokra kérjék a legjavát, bátran hivatkozzanak majd rám!

Én azt mondom, hogy a Badacsony télen a legszebb. Egy-két kupica törköly vagy seprőpálinka, korty mézes- szegfűborsos – fahéjas vagy erőspaprikás forraltbor, néhány szelet füstölt mangalicasonka vagy pörcös pogácsa, szál véres vagy borókás-tüdős hurka, esetleg rőzselángon ropogósra pirított, jég alól fogott friss keszeg belülről enyhíti a hideget. Mindeközben a beszédes csend, a hó fedte tájból kivillanó szőlőkarók, a mandulafák és fügebokrok csontváza, a bazaltorgonáknak is nevezett kőzsákok, a kőfolyamok és kőtengerek havas antracitja, a mediterrán cédrusok zöldje, a borházak füstölgő kéményei, a halkan pattogó, hízó jég zaja, a befagyott Balaton, a rianások ostorcsapásszerű sivítása majd a kibuggyanó jeges víz kékje, a napnyugta bíborfényének és tó körülölelte hegyek lenyűgöző látványa, a kristálytiszta, csillagos éjszakák, a camembert képű rideg hold közelsége, a kultúrtáj és a természet jobbára harmonikus egyensúlya egy olyan testi- lelki feltöltődést kínál, amely emléke átsegíti az idelátogatót a városi, szürke és szmogos hétköznapokban.

Mécs László: Badacsony bordal

Badacsonyban sok pince-csárda van,
a csárdában cigány szól, lárma van,
sokan itt öntnek mese-olajat
a rozsdás szívre: bort, cigányzenét,
hogy valahogy kacagni tudjanak.

Mert odahaza Gondország vagyon
és Gondországban fáj a szív nagyon,
kísértetes Vezuvként áll a Csend,
minden ritmusra rozsdát hint s hamut,
és nincs előtte senki, semmi szent.

Itt járok én is a hegyoldalon,
fütyülgetem legújabb bordalom,
amelyben nincs bor, sem cigányzene.
Valami új, nagy mámor kellene,
mit otthon meg nem rozsdásít a Csend.

Két gyermek megy előttem pajkosan.
Lábuk pillangó-könnyedén oson,
-- mégis az egyik szándékos-hamis
botlással folyton botladoz, s ezen
kacagnak és mosolygok magam is.

Mint lábon járó víg szökőkutak,
telekacagják a nehéz utat,
nem kell nekik bor, sem cigányprímás,
hogy megnyíljanak a mámor-csapok:
magától csordul a nagy kacagás.

Magától csordul mint tavaszi fák
szökőkútján felszökken a virág.
Isten hegyéből jön a vezeték:
Istent csordít a gyermek-kacagás.
Ily szökőkútnak lenni lenne szép!

Uram, Te légy állandó mámorom,

örök szerelmem, muzsikám, borom,
legyek szökőkút, amely egyre zeng,
mint a gyerekszív s a tavaszi fák,
akkor is, ha halálport hint a Csend!

/Fehéren és kéken, 1937/

Mécs László. Vándorbottal a Balatonnál

Bottal a kezemben hallgatom,
hogy zúg, hogy zeng a Balaton,
hullámok nyája háborog
a haragos-kék alapon,
folyton rohan s egyhelyben áll!
Önkénytelenül lekapom
fejemről hetyke kalapom.

A térképét jól ismerem:
hol van mély völgy, hol kisverem,
hol járhat jacht, hol meg csupán
papírhajó s hogy mit terem,
hosszát tudom, végét tudom
s hogy „H kettő” csak, víz, elem:
-- a titka mégis végtelen!

A kápolnában épp misét
szolgál a pap, most zengi szét
a csengő az átváltoztatást;
csengő, pap, ostya: semmiség,
habocska, jön, megy, -- mégis áll
a Tenger, mely mély, ősi, kék
s a Tenger partján állni szép!

Egy sóhaj-sürgöny ott terem
a hófehér kis kenyerem
mit termelt a paraszti föld,
tapinthat rajta tenyerem,
hosszát tudom, végét tudom,
-- mögötte mégis végtelen
erőt sejt szív és értelem!

Kicsiny-magamra gondolok:
vagyok csöpp tengerszem-dolog,
anyám méhétől földanyám
sír-méhéig hullám-dalok
zenélnek bennem, mégis áll
egyhelyben életem, holott
úgy látszik folyton loholok!

De rokonom a Tengerem,
kinek csak nevét ismerem,
s ki egyszer a halál-eren
át visszaszippant hirtelen!
Bár testem végét jól tudom:
a gyűszűnyi szív, értelem
Isten-rész lesz s így végtelen!

/Balatonlelle, 1942 augusztus. Kéziratból/

Szőnyi Bartalos Mária: Balatoni metarmofózis

Mint lubickoló gyermek jöttem Siófokra.
Tengernyi a víz.
Kálmán Imre kottáiból szemeimnek:
tavaszi nyár a tó!
Langy' dallamszellőkkel váró déli parton
minden arcon a csíz.
Lelkem visszatükrözi a fénytáncokat.
Úszik a sorshajó.

Lábam előtt a sióparti hullámok
csettintenek néha.
Fegyeleműr belül jót kacag! Ki brekeg?
Ugrándoz egy béka.
Láttam magam felhők között, hanyatt fekve
a partról a Napban.
Azóta vak vagyok. Most, a balatoni
szellő súg csak halkan.

Nekem súg. Csábít. Engem, a Duna
szerelmesét elkápráztat.
Amíg a Duna vize apám-anyám
lábanyomát elvitte,
Addig ez a Tó itt maradt, az ő lábanyomukat
is megőrizte.
Csallóközből átterjedt a gyökérzet
a tápláló föld alatt.

Maradj! Súgják megint a szellők, a habok,
a parti nádasok.
Haladj! Balaton állóvízén felhőrepítő
gondolatok:
Maradj, s haladj! Siófok, Füred, Györök, Boglár
és Badacsony vár.
Mély gyökér Vághoz, Dunához húz. Új gyökér
Siófokig ér már.

Jövök. Amíg kellek, addig maradok. Megyek,
ha vár a Duna.
Már látok. Szemem nyílt. Minden vers hajszálgyökere
szívemet húzza.
Halljátok? Dobog a Föld szíve! Gyökérhulláma
éltet mindent:
rosszat, jót. Búzát, szőlőt, bort, dalt, mosolyt:
Balaton és a Duna.

Esthajnalcsillag mindig ott, az égen. Ha nem
látjuk, akkor is.
Parti Hold kacsint. Itt még a nyár, indul
az éjszakai élet…
Viharos tánccal szörföznek a hullámokon.
Hajnal elküldi
Éjszakai Ámort. Első nap sugara
nyilait széttöri!

/Komárom-Szőny, 2007. augusztus 8./

Tamás István: Angyalként

Csillagösvényen érkezett az este,
szeme ragyogott, remegett a teste.
Színes leveleket hullajtottak elé a fák,
szívében éreztem, vadul ott dobog a vágy.

Szikrázott hajában a késői fény
ott állt előttem, mint égi tünemény.
Csodás keblére ráragyogott a hold,
gyengéden angyalként, többször megcsókolt.
Éreztem a vér, mint szökik fejembe,
sebes pataként fut végig testemben.
Szívem vadult dobogott a csodálatos éjben.
vágyam toronyként állt, gyengéd kezében.

S lefeküdtünk puha, zöld mohaágyra,
rátapadt ajkam mézédes ajkára. Bontogatni kezdtem
teste rózsaszirmát,
hagytam legyőzni érzéki vágyát.

Szemem a ragyogó csillagokat leste.
Testem,
finom hálóként, szőtte be a teste.

A magyar népdalok szövegvilága - Vízparti énekek

A Kárpát-medence hidrogeológiai adottsága egyedi a világon, bár párhuzamai vannak. A Duna-Tisza páros ugyanolyan élő folyamközi rendszert működtet, mint egykor Mezopotámiában a Tigris és az Eufrátesz, mint a Turán-alföldön az Amu-Darja és a Szir-Darja, vagy mint a Nílus Egyiptomban végez. Népi líránk – hasonlóan más jeles kultúrákhoz – a természetet beépíti dalaiba. A fák, hegyek mellett földrajzi adottságainknak köszönhetően a patakok, folyók is ihletet bővítették kulturális értékeinket, beágyazásuk az énekekbe színesebbé varázsolták az amúgy is egyedi dallamvilágunkat.

Magas hegyről foly le a víz

Magas hegyről foly le a víz,
Magas hegyről foly le a víz.
Rózsám, többet bennem ne bízz;
Rózsám, többet bennem ne bízz.

Ha bízol is, mindhiába;
Ha bízol is, mindhiába,
Mert szívemtől el vagy zárva,
Mert szívemtől el vagy zárva.
[…]

Magyarlapád (Alsó-Fehér)

Ha folyóvíz vónék

Ha folyóvíz vónék,
Bánatot nem tudnék;
Hegyek, vőgyek között
Zengedezve járnék.

Ahol kitírülnék,
Porondot hajtanék;
Kaszálórétekbe
Virágot növelnék.

Leányok leszednék,
Bokrétába kötnék,
S az ő édesiknek
Kalapjikba tennék.

Pusztina (Moldva)

Magyarországon a folyóknak csak a fele áll vízből, a másik fele hal- tartja a mondás. Igaz ez tavainkra is, melyek a történelmi időkben bőségesen ontották a halat, ezzel biztos megélhetést nyújtottak a tóparti népeknek.

Míg a tóba halak laknak

Míg a tóba halak laknak,
Addig, rózsám, el sem hagylak.
Abba pedig mindég laknak,
Így, így hát rózsám el sem hagylak.

Míg a tóba halak lesznek,
Addig, rózsám, el sem veszlek,
Abba pedig mindég lesznek,
Így, így hát rózsám el sem veszlek.

Székelyföld

A szegedi halastó

A szegedi halastó, halastó
Beleestem kocsistul, lovastól.
Várom ugyan ki fog ki, ki fog ki,
Lesz-e olyan jószívű valaki?

A szegedi híd alatt, híd alatt,
Lányok sütik a halat, a halat.
Fehér tányérra rakják, rárakják
A legénynek úgy adják, úgy adják.

Ahol hal van, ott halászok is vannak. A magyarság már az őshazában megismerkedhetett a halászattal, és amire letelepedett, megtanulta azt a sokféle módszert, amelyek majd mindegyike a hal bizonyos tulajdonságára számítva alakult ki. Az új haza természeti adottságokban bővelkedett. A folyóvizek kedvük szerint kalandoztak, és az árterületeken létrejött zsombékos láposokkal, nádasokkal, füzesekkel tarkázott számtalan tó, mocsár és láp mesébe illő világa volt a halaknak, s teremtett olyan halbőséget, hogy elmondhatták: „Akinek hálója vagyon, hala is van."

A halászatnak – mint az egyik legősibb mesterségnek - hagyományai vannak hazánkban. Nem is csoda, ha népi líránkban is megjelenik, hiszen a halász sokszor magányosan végzi munkáját, a dalolás pedig múlatja az időt.

– Hej, halászok, halászok,
Mit fogott a hálótok?
– Nem fogott az egyebet:
Piros szárnyú keszeget.

– Hát a keszeg mit eszik,
Ha a bárkába teszik?
– Nem eszik az egyebet:
Petrezselyemgyökeret.

Elment a hal lefelé,
Törökkanizsa felé.
Nem is jön többet vissza,
Mert arra van az útja.

– Hej, halászok, halászok,
De szennyes a ruhátok!
Talán nincsen babátok,
Aki mosna reátok?

Halászlegény, hallod-e?
Mért meg nem házasodsz te?
Mért nem veszel el egy lányt,
Akár engem, akár mást?

Hódmezővásárhely (Csongrád)

Balaton

A Balaton-felvidék sűrűn települt falvai egészen a víz partjáig lenyúlnak. A mediterrán hatású táj vulkáni talajú hegyoldalain nagyszerű bor terem, a halászat pedig egykor a lakosság jelentős részének megélhetését biztosította.

Széles a Balaton

Széles a Balaton, azért ingadozik.
Szerelmes a legény, azért házasodik.
Szerelmes nem volna, nem is házasodna,
Egyik faluból a másikba nem járna.

Kinek van, kinek van karikagyűrűje,
Annak a lánynak van igaz szeretője,
Nekem van egy szőke, cseréljük el érte,
Amivel többet ér, csókot adok érte.

Széles a Balaton vize

Széles a Balaton vize, keskeny a híd rajta,
Ne menj arra, kisangyalom, mert leesel róla.
Nem esek, nem esek én a Balaton vizébe,
Inkább esek, kisangyalom, véled szerelembe.

Játszik a szél, tyuhaj játszik a szél, a Balaton vizével

Játszik a szél, tyuhaj játszik a szél,a Balaton vizével.
Játszik a lány, a Keszthelyi kislány,
a huszár gyerek szívével.
Játsszál babám, úgysem soká játszadozol már,
játszadozol már.
Jövő hónap tizenhetedikén a csatatéren leszel már.

Balatoni legények

Balatoni legények, rica te Sári te,
Libát loptak szegények,
rica te Sári te,
Nem jól fogták a nyakát,
elrikkantotta magát,
Sári cinge cungeráj,
rica te Sári te.

Duna

A Duna a Kárpát-medence legnagyobb folyója, ebben a minőségében természetes, hogy hatással van nem csak az itt élő emberek munkájára, hanem rányomja bélyegét a kultúrára is. A folyó a dunai emberek számára több mint megélhetésük forrása, kultikus szerepet is kap, népművészetüknek alapja.

Széles a Duna

Széles a Duna, keskeny a partja,
Nincs olyan legény, ki átugorja.
Géczi Imre átugrotta, sáros lett a cipö sarka,
Ez ám a legény!

Ne gondold Imre, hogy mindig így lesz,
Majd ha a kuckóba öt, hat gyerek lesz,
Csörög a sarkantyú, csipog a sok rajkó,
Kenyér kell annak!

Most lássuk ugyanezt Baranya megyéből:

Széles a Duna, magas a partja.
Nincs olyan legény, ki átugorja.
Átugorja Béla, nem sáros csizmája;
Az ám a legény!

Leteszi kucsmáját a Duna mellé,
Meghajtja magát Hajnalka mellé.
Hajnal jár utánna, kedvet tart utánna.
Ez ám a leány!

Hercegszabar (Baranya)

Komáromi kisleány

Komáromi kisleány, Vigyél által a Dunán,
A Dunán, a Dunán, Vigyél által a Dunán.

Ha átviszel a Dunán, Megcsókollak a partján,
A partján, a partján,
Megcsókollak a partján.

Télen nagyon hideg van,
Nyáron nagyon meleg van,
Soha nincs jó idő, Mindig esik az eső.

Mély a Dunának a széle

Mély a Dunának a széle,
De még mélyebb a közepe.
Az én rózsám kerülgeti,
Által akar rajta menni.

Ha az Isten megengedi,
Hidat csináltatok neki;
Házamnál az egyik vége,
Győrig ér a másik vége.

Tisza

A Tisza a Duna leghosszabb mellékfolyója, Közép-Európa legfontosabb folyóinak egyike, amely áthalad a Kárpát-medencén. A folyó neve vaskorban (Kr. e. VII-VI.) a mai Szeged területén megtelepedett agathürszosz és szignünna népcsoportoktól származhat: a „tijah" (ejtsd: tidzah) szó folyót jelenthetett. A Tisza felső folyásánál élők úgy tartják, jókedvében teremtette az Isten a Felső-Tisza vidékét, hogy az illatos csöndben elgyönyörködjön folyói ezüst ragyogásában, a természet pazar bujaságában.

Kiöntött a Tisza vize

Kiöntött a Tisza vize;
Szőke kislány fürdik benne.
Én is megfürödtem benne,
Rám is ragadt a szerelme.

Ki a Tisza vizét issza,
Fáj is annak szíve vissza.
Én is ittam már belőle,
Fáj is az én szívem tőle.

Szeged (Csongrád)

Zavaros a Tisza vize

Zavaros a Tisza vize, nem tiszta,
Ráhajtottam kispejlovam nem issza
Há nem issza, ráhajtom a széles Dunára
Mégsem leszek senki megunt babája.

Há elindul ez a gőzös, hadd menjen
Énutánam senki ne keseregjen
Kesergjen minden lány a babája után
Én is kesergek a magamé után.

A folyóparti emberek életét a Tisza kiöntései és az egész éven át megmaradó mocsarak alakították. Szinte érintetlenül meg is őrződött e táj páratlan gazdagsága, mert a vizeiből, erdőiből, földjéből élő nép vigyázott rá. Petőfi is megénekelte a táj szépségét, ma is sokan zarándokolnak a Tisza-partra, arra a varázslatos érzéseket, emlékeket felkavaró helyre, „ahol a kis Túr siet beléje".

Lefelé folyik a Tisza

Lefelé folyik a Tisza,
Nem folyik az többé vissza.
Rajtam van a babám csókja;
Ha sajnálja, vegye vissza!

Nem azért adta ő ide,
Hogy ő tőlem visszavegye,
Hanem azért adta ide:
Szeretője legyek érte!

Tápé (Csongrád)

Lefelé folyik a Tisza

Lefelé folyik a Tisza,
Nem folyik az többet vissza -
Rajtam van a rózsám csókja.
Ha sajnálja, vegye vissza.

Derül-borul a Dunáról,
Jön szeretőm a tanyáról.
Emelgeti kis kalapját.
Velem kedvelteti magát.

Ne emelgesd a kalapod,
Ugy is tudod, tied vagyok,
Nem a vásárba vettelek,
Rózsabokorról szedtelek.

Átalmennék én a Tiszán ladikon

Átalmennék én a Tiszán ladikon, de ladikon,
De nem tudom, hol lakik a galambom,
galambom, de galambom.
Bent lakik a városba, a harmadik utcába;
Piros rózsa, fehér rózsa, rezeda nyílik az
udvarába.

Kiskunhalas (Pest)

Átulmennék én a Tiszán, nem merek

Átulmennék én a Tiszán, nem merek,
nem merek, de nem merek;
Attul félek, hogy a Tiszába jesek;
hogy a Tiszába jesek:
Lovam hátán – seje-haj
férefordul a nyereg,
Tisza, Duna habgyai közt elveszek,
a babámé nem leszek.

Felsőireg (Tolna)

Észrevehetjük, hogy a folyó említése sokszor csak „ürügy” a szerelmes dalok kezdősoraiban, az ének a továbbiakban nem a táj szépségeivel foglalkozik, annál inkább a legények és leányok kapcsolatával.

Tisza szélin egy nagy nyárfa tüvibe

Tisza szélin egy nagy nyárfa tüvibe
Barna leány ül a legény ölibe.
Legény nézi folyó vize nagy habját,
Leány nézi az ragyogós csillagját.

Szeged (Csongrád)

Szőke vize a zavaros Tiszának

Szőke vize a zavaros Tiszának,
Mondd meg annak a szép barna kisjánnak,
Hogy az egész Tisza vize mentiben,
Nincsen ollyan barna kisján sehol sem!

Csak titokba akartalak szeretni,
De ki kellett annak világosodni;
Mindegy rózsám, hadd tudja meg a világ,
Hogy mi híven s tisztán szerettük egymást.

Száraz ágrul messze száll el a madár,
Addig repül, míg ződ ágra nem tanál;
A kis madár elmaradt a párjától,
Úgy maradunk mi el, rózsám, egymástul.

Sárgadinnye ráfutott a görögre.
Meg kell válni, kedves rózsám örökre;
Megválásom még az ág is siratja,
Setét felhő a kék eget borítja.

Debrecen (Hajdú)

Tisza partján mandulafa virágzik

Tisza partján mandulafa virágzik,
A virágja vízbe hull és elázik.
Terem még a mandulafa mandulát;
Szép Balogon nevelik a szebb leányt.

Tisza partján jegenyefa virágzik;
A virágja vízbe hull és elázik.
Terem még a jegenyefa jegenyét;
Szép Balogon nevelik a szebb legényt.

(Ipolybalog)

Tisza szélén elaludtam

Tisza szélén elaludtam.
Jaj, de szomorút álmodtam:
Megálmodtam azt az egyet,
Hogy a rózsám mást is szeret.

Addig, rózsám, el nem hagylak,
Míg a tóba halak laknak.
Abba pedig mindig laknak,
Így hát, babám, el nem hagylak.

Kiskunhalas (Pest)

Mi dolog az, hogy a Tisza befagyott

Mi dolog az, hogy a Tisza befagyott?
Hogy engemet az én rózsám elhagyott?
Szokása a Tiszának a befagyás.
A legénynek a szerető-elhagyás:

Nem nagy summa egy almát ketté vágni.
Mit nekem a szeretőmtől elválni!
Fordítom az ujjamon a gyűrűmet;
Visszaveszem a régi szeretőmet.

Hódmezővásárhely (Csongrád)

Érdekes kölcsönhatásnak lehetünk tanúi, ugyanis egy tiszai dalt ültettek át az Ipoly-menti emberek a saját környezetükbe a Palócföldön. Ha már erre kalauzolt bennünket a sodrás, lássunk egy dalt erről a környékről is.

Zavaros az Ipoly vize

Zavaros az Ipoly vize,
nem fér a medrébe.
Nincsen aki aztat bekerítse,
Gyere babám üljél az ölembe.
Sír a kedves kisangyalom,
Nincsen aki megölelje.

Kispelylovam négylábáról
lehullott a patkó.
Leesett a fejemről a rezes csákó
Aki azt, a rezes csákót megtanálja
Mondja meg a szeretőmnek
Hazamegyek szabadságra.

Aki, azt a rezes csákót megtanálja,
Mondja meg a szeretőmnek,
Gyüjjön haza szabadságra.

(Rimóc)

A Nagy-Küküllő a Görgényi-havasokban ered és Balázsfalva mellett egyesül a Kis-Küküllővel. Az egyesülést követően Küküllő néven folytatja útját, egészen Mihálcfalváig, ahol beletorkollik a Marosba. A küküllő korai török eredetű szó, mely az avarok révén került a magyar nyelvbe, jelentése kökényes.

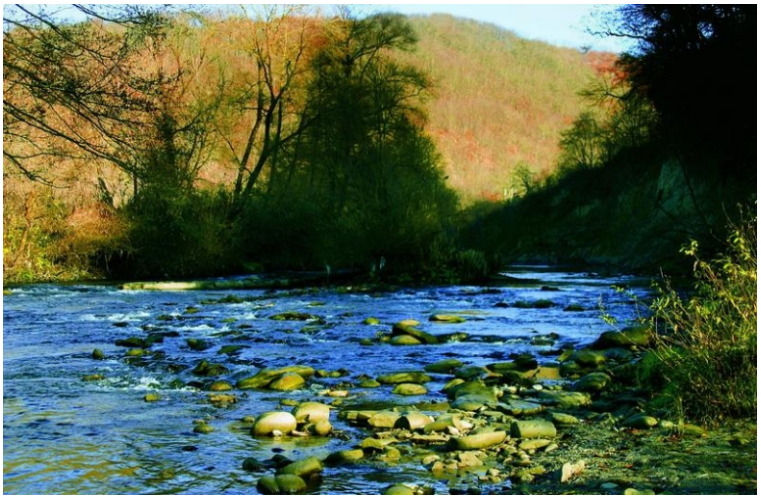

Kis-Küküllő gyönge vize

kis küküllő gyönge vize:/
az én babám fürdik benne
tralalala-la...
én is megfürödtem benne:/
rejám ragadt a szerelme
árok árok de mély árok:/
nem gondoltam hogy így járok
benne vagyok beleestem:/
a szerelem rabja lettem
beleestem benne vagyok:/
soha meg nem szabadulok

Küküllő-mente

Küküllő-mente

A Küküllő-mentéről viszonylag kevés népdal maradt fenn, ennek egyik oka, hogy az itt élők inkább a hangszeres zene felé orientálódtak. Másik ok, hogy a trianoni székszakítás után tiltott volt bárminemű gyűjtés, így a magyar néprajz számára fehér folt maradt a terület.

Dráva

A Dráva-szögi magyar falvak jó részét már a volt jugoszláv tagállamokban találjuk, éppen úgy, mint a szlavóniai négy magyar falu: Kórógy, Szentlászló, Haraszti és az Eszék környéki Rétfalu szigetszerűen helyezkedik el a délszláv környezetben, és egymással, korábban Baranyával tartottak házasodási kapcsolatot. A múltban halásztak, vadásztak és állattartásból éltek, a földművelés az utóbbi évszázadban nyert teret. Archaikus viseletük, szokásaik, nyelvük és népköltészetük különbözteti meg őket a tőlük északra települt falvak lakóitól. A területet az anyaországtól a Dráva határolja, mely a Szent Korona országlása idején szerves része volt folyamrendszerünknek.

Dráva szélén lakom, kedves kisangyalom,
susogását nem messzire hallom.
Befagyott a Dráva télnek kellős közepébe,
szerettelek babám a legszebb időbe'.

Elment az én babám, föl a pécsi nagy hegyekbe.
Nálam maradt a fehér zsebkendője.
Bárcsak a neve rá ne, rá ne volna írva,
hogy a kedves kisangyalom szembe ne jutna soha.

Szerkesztette és jegyzetekkel ellátta: Törőcsik Attila

Források:

Bogdán István: Régi magyar mesterségek. A halászmesterség
Balassa Iván - Ortutay Gyula: Magyar néprajz
Pávai István: Kis-Küküllő menti népzene (Honismeret, 1996/2. 74-77.)

Szőnyi Bartalos Mária: Magyar föld rajzó szerelmesei

Sok éve már: a lepkék ellepték az országot, mint Tiszát a virágok,
azok a kicsike, rövidéletű tiszavirágok;
s a Dunát berajozták úgy a szúnyogok,
hogy a parton sétálók, a szerelmespárok
nem győzték egymásnak csapni a szelet,
és arcukon a szúnyogcsípte, apró, piros
viszketegségeket gyengéd csókokkal próbálgatták enyhíteni.
A Dráva útján ködös emlékképek mögül dongók keringtek
és a Száva felé röpködve katicákkal kergetödztek.

Ma, a Balaton hullámcsipkés partján tombol a szerelmes nyár, s talán
néhány hónapon belül kiderül: a Sión túl sírva vagy nevetve kigördül-e
a termékeny vágy? A Fertő tó zsugorodik, a békák beljebb ugrálnak,
a Velencei tó körül sátrat verők árnyékában rejtőznek a szemérmes,
szerelmetes szavak; ne lássa senki, csak az hallja meg, akinek szólnak…
A Rába habzó száját csodálja sok, arra sétáló ifjú pár.
A látvány: régi, hatalmas mosókád képét idézi,
s az egymással ölelkező habok, mint felhőtlen egekbe kívánkozók,
hömpölyögve sodródnak a símogató vízfolyással a folyón.

A dombok, hegyek szeme hintázva tágra nyílik,
mert ők az őrzők! Itt maradnak az egymásba fonódó falomboknak,
a szerelmesen turbékoló galamboknak, a hajnalt jelző rigóknak,
a fák lombjai közt átsuhanó napfénynek, az esőt érző, masírozó hangyabolynak,
a pókhálón ezüstösen megcsillanó holdfénynek; az éjjeli bagolynak,
s ha őszbe fordulva elmúlik a szerelem a viharjárta magyar vidéken,
akkor is ők várják vissza, szeretetben megújulva,
A magyar földnek még mindig rajzó szerelmeseit…
Miért itthon jó csak igazán szerelmesnek lenni?

Mert itt a kép, és itt a táj; itt a gyökér, mi visszahúz;
mert itt a szív, és itt a báj; itt a tenyér, ha ország nyúz;
mert itt a fáj is édesebb, itt a kenyér is kenyerebb;
- s ha az üres kaptár méhei elrajzanak messzire,
majd visszarepülnek fáradtan, virágporral feltöltve -
mert itt a biztonságot, a szerelmet a folyók, tavak mentén,
magas dombok alján völgyekbe szorítja a napfény.
Körben a nagy hegyek lázban égve, dobogó paták követeként elviszik
a Magyar Föld vágyát, hitét, és rajzó szerelmeseinek hírét - Echo Szekerén.

/Komárom – Szőny, 2007. július 30./

Egy radikális költő a liberalizmus évtizedeiben
(In memoriam Kannás Alajos)

„Máraitól elfogadtam, hogy írni, jól írni - ha tudunk - kötelesség, és írásban nem szabad megalkudnunk.

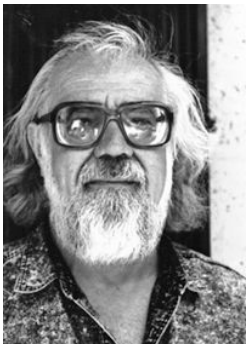

Kannás Alajos költő és pszichológus. Nyomot hagy-e művészetében hivatása? A pszichológus fegyelemre kényszerítette a költőt. Tudatta vele, hogy a tudatalattija magyar. Az agykéreg megtanult angolul. De az igazi, tiszta forrásból fakadó vers csak magyar lehet. Megtiltotta a pszichológus, hogy angol verset írjak. És arra is kényszerítttet, hogy tömör formát keressek. A szonett is segít, hogy ne kalandozzon el a költő az érthetetlen egyéniesedés felé, hanem közérthetően mondja mondókáját. Nemes Nagy Ágnes írta 1972-ben Amerikai naplójában, hogy a költő ne hagyja el hazáját. Igaza van. De én még nem voltam költő, amikor menekülő lettem, mert valahol otthon kellett lennem, de sem Budapest, sem Kiskunhalas nem adhatta már, csak a börtön ígéretét. A Logodi utca sarkán, Márai emléktáblája előtt tavaly a pszichológus végleg nyugalomba vonult, és hagyja a költőt, hogy teljesen és szabadon költő legyen." – vall önmagáról Kannás Alajos1998. decemberében Los Angelesben.

A költő, pszichológus Kiskunhalason született, 1926. július. 21. A budapesti Tudományegyetemen esztétikát és európai irodalmat tanult. 1948. októberében elmenekült Magyarországról majd 1951-ben kivándorolt az Egyesült Államokba. 1954-ig New Yorkban élt. Utána Párizsban és Bécsben pszichológiai tanulmányokat folytatott. 1960-ban a bécsi Tudományegyetemen doktorált. Visszatérve az Egyesült Államokba, Los Angelesben telepedett le, a panomai állami kórház pszichológusa lett. Versei és prózai írásai a Látóhatárban, az Új Látóhatárban, az Irodalmi Újságban, a Katolikus Szemlében, a Szivárványban, a bécsi Magyar Híradóban és más emigráns lapokban jelentek meg. Angol nyelvű pszichológiai tanulmányai amerikai szakfolyóiratokban láttak napvilágot. – az angyalok városában hunyt el1999. május. 25. Főművei: Kormos kövek (Róma 1957, München 1988, Bp. 1991); Kettős alakban (München 1958); Bécsi képeskönyv (Bécs 1963); Miért is félnél? (München 1963).

***

Kannás Alajos az amerikai magyar irodalom termékeny költője. Nem újító, inkább a hagyományokat követi és őrzi, egyszerűségre és közérthetőségre törekedve fejezi ki érzéseit, gondolatait, melyekben majdnem mindig az emigránssors igazságát, teljes emberformáló hatását igyekszik kifejezni. A nyugati magyarság életének és életérzésének egyik legbonyolultabb, meghatározó összetevője ez a kérdés: sikerül-e beilleszkedniük az új világba? Sikerül-e „hasonulniuk", vagy örökre magukon kell hordaniuk a kiközösítettség bélyegét? A kérdésre sokféle válasz adható. De a változatos hangokon megszólaló költői kórus legzengőbb, legmélyebb, legfájdalmasabb hangja a kétkedésé és a magányé. És ezt a nyelvet beszéli a legotthonosabban Kannás Alajos is. Még akkor is, ha Keserű pohár címmel versciklust írt 1956 tragikus eseményeiről, s a Hazám című József Attila-parafrázisban – mely tudatosan utal vissza a Hazám szonettjeire – éles hangú ítéletet mond arról a hazáról, melyet elhagyott. De a keserű hang mögött tulajdonképpen annak az embernek és annak a költőnek a fájdalma szólal meg, az kiáltja vissza átkait, aki világrészt cserélt, de otthont és szülőhazát nem cserélhetett. Hiába rejtőzik különféle mezekbe, hiába ölti magára az események fölé emelkedő költő talárját, aki „kilép a bégetők menetéből", hiába próbálja újraélni a klasszikus antikvitás hagyományát, e kísérleteknél lényegesen erősebbek kötelékei, melyek eltéphetetlenül és elszakíthatatlanul megkötik s hozzá láncolják mindahhoz, amitől el akart szakadni. Talán csak a szerelemben talál kiegyensúlyozottságot és harmóniát. Egyik legjobb kötetében, a Miért is félnél? -ben (1963) az Egymás keresztjén ciklus szép és átfűtött szerelmi költeményei vallanak arról a harmóniáról és benső békéről, melyet másutt hiába keres a költő.

***

A költőt 1999. május 21-én este 7 óra körül szállították kórházba. Aznap délután még hívott telefonon : 2 versét olvasta be. Az egyik Újvidéki Hidak címmel a mostani bombázókat és hídrombolókat kárhoztatta. Megígérte, hogy faxon küldi el nekem. Már nem jutott ideje erre. Mert Kannás Alajos (Michael A. Kannás Ph.D) nem szerette a "Heródes"-eket, a nyárspolgárokat és a lumpenproletárokat. Nevezték ezért fasisztának és kommunistának is : így hagyták le későbbi éveiben a párizsi "Irodalmi Újság" és a müncheni "Új Látóhatár" és a Csoóri Sándor "fémjelezte" Hitel hasábjairól is hasábjairól. Fényes Mária, a "Californiai Magyarság" főszerkesztője karolta csak fel újságjának "Napnyugat" című, havonta megjelenő irodalmi mellékletében -- akkoriban én is szerkesztettem évekig --, majd kérésemre Dunai Ákos a "Katolikus Magyarok Vasárnapjá"-ban, aki innen menesztve, saját lapjában és később az "Új Hídfő"-ben is közölte verseit. Javaslatomra Magyarországon a kommunizmus végnapjaiban elsők-között "magán-kiadásra" engedélyezett "Hitel"-nél is próbálkozott... Csoóri Sándor nem csak politikai, hanem ebben az esetben irodalmi dilettantizmusa, vagy reform-kommunista elkötelezettsége Nagy Gáspárral, a versrovat szerkesztőjével adatta át nekem és feleségemnek személyesen, egy budai étteremben, visszautasítását : "Ki ír ma szonetteket ?!"

A valójában klasszikus formákat (is) használó Kannás ekkor - és ezért is ! - tért rá véglegesen a haikuk és a szonettek gyakorlatára, így (is) bizonyítva, hogy a "Kormos kövek" szabadstílusban megírt versei mellett az azt követőek miatt is lett a XX. század második fele magyar és amerikai költészetének legnagyobbja. Most közölt verseit én a Fényes Mária kiadásában és szerkesztésében, a 70-es években megjelent két "Napnyugat Antológiájá"-ból és a "Magyarok Vasárnapja" kiadványaiból válogattam. Mert erre a szelíd férfire és gyengéd családapára ezek a radikális versei jellemzőek leginkább: a líra parázsból lánggá lobbanó lendülete, nem pedig magánélete...

Engem a 70-es évek elején "fedezett fel", Párizsban olvasva ott és akkor megjelent verseimet. Visszatérve Kaliforniába telefonon keresett és családostól invitált házába. Az azóta

szinte minden találkozásunknál szertartásként űzött sakkcsaták közepette egyre fokozódó csodálattal ismertem fel benne az igaz embert és költőt, aki 56-ból sem Magyarországon, sem az Egyesült Államokban nem engedett. Az 1926 július 21-én Kiskunhalason született Kannás Alajos önmagáról talán a "Magyarok Vasárnapja" 1998 decemberi számában is megjelent írásában nyilatkozik a legpontosabban, az Őrá annyira jellemző "rövidség" stílusával. Nem akarom barátomat ismételni, hiszen, aki kíváncsi az adatokra, megtalálja azokat. Most én arról szólok, amiről a múlt és jelen "irodalomtudósai" hallgatnak majd, hogy önmaguknak és a "rendszer"-nek sajátítsák ki azt a magyar és amerikai költőt, aki azért lett sokkal nagyobb kortársainál, mert nem alkudott meg sohasem.

Tisztában volt azzal, hogy az 1989-es kelet-európai fordulat porhintés csupán, tisztában volt azzal is, hogy a végleges hazatérés számára szellemi és könnyen fizikai "öngyilkosságot" is eredményezhet : tehát folytatta úgy tovább, ahogyan a negyvenes évek végén elkezdte. Magyarországon akkor (is) nemzetéért perlekedett : a belügyesek már kerestek, amikor elmenekült. Az Egyesült Államokban önmaga választotta törzs, a fekete mozlimok harcát támogatta, akik az elődeiket ért -- ahogy Ő nevezte : eddigi legkegyetlenebb -- holokauszt "elégtételeként" önálló államot igényeltek : az adóhivatal évekig letiltatta nyugdíja folyósítását. De ahogy nemzete, a Trianonnal és a "kommunizmussal" porba sújtott magyarság legjobbjai követelését is visszafogja az otthoni megalkuvás és árulás,
a külföldi ármány pókhálója, ugyanúgy sző ellentétet az eltartottság állapotába züllesztett, kábítószerrel ingerelt itteni törzs egységét szétziláló, "másság" irányította igyekezet. Talán ezért (is) kapott agyvérzést alig 73 évesen, és ezért (is) siratták kórházi ágya mellett kómából magához nem térő "mester"-üket azok, akik fekete negyedben álló házában napról-napra felkeresték, és akik képviselőjüknek akarták választani. Amikor mozlim hitre tért át, így nyilatkozott : "Ha lenne a magyar ősvallásnak temploma Los Angelesben, ott lenne a helyem..."

Öt gyermeke gyászolja három olyan asszonyától, akik közül az utolsó kettő sötétbőrű. András kivételével Anikó, Melissza, Áron és Magic két üldözött törzs : magyar, és Afrikából idehurcolt rabszolgák leszármazottja. A "végtisztességet" Hollywoodban az a színésznő és azok a magyar egyházak papjai "szolgálták", akik életében észre sem vették: irodalmi esttel nem tisztelték meg 45 éves kaliforniai tartózkodása alatt. Azt mondják, a halál összebékít. Én, a jó barát és "titkai" tudója így mondom: 1999. május 25-én bekövetkezett halálával megnyílt a verseivel és nevével való "szabad sáfárkodás" lehetősége is.

Nyugodj békében, Lajos! Amikor a költőfejedelem Faludy és az "elnök-költő" Ginsberg korszaka lejár, akkor érkezik el a Te időd. Mert elérkezik !

/Késői/ Utószó:

Lajos - én így szólítottam mindig, az A betűt elhagyva keresztneve elejéről - nem állt valami fényesen anyagilag. Gyermekei taníttatása, ruháztatása és élelmezése szerény állami alkalmazotti fizetéséből súlyos terheket rakott vállaira. Akkoriban én jól kereső mérnökszakértő voltam nemzetközi beruházásoknál, tehát nem esett túlzottan nehezemre támogatása, amit kötelességemnek tartottam. Kinyitva többször pénztárcámat, vállaltam a "Kormos kövek" Hajnal László Gábor irányította müncheni újra-kiadását, majd Magyarországon a Hunnia keretében történt utánnyomást és terjesztést is. További terveim a kötet világnyelvekre való fordítása és világ vezető egyetemein való forgalmazása már az első kísérlet után megbukott. Makkai Ádám angolra átültetését még ki tudtam fizetni, de a továbbiakra már nem maradt elegendő pénzem, a velem bekövetkezett szerencsétlen események miatt. Nem találtam követőkre: az antalli magyar állam semmibe vette azt a lehetőséget, hogy a világ megismerje 56-os Forradalmunk és Szabadságharcunk 56 csodálatos versben való megörökítését...

Zas Lóránt

Forrás- Borbándi Gyula: Nyugati magyar irodalmi lexikon és bibliográfia, Hitel, Budapest 1992, Kortárs Magyar Írók 1945-1997, Zas/Szász/ Lóránt: A Magyarok Vasárnapja, Utószó: levél a szerkesztőnek, 2010. Medvigy Endre: A magyarokhoz; magyarság- és istenes versek az Ómagyar Máriasiralomtól Trianonig és napjainkig.

Összeállította: -cspb-

Kannás Alajos: Mindenütt otthon

Mikor hazám csak rendőrállam,
félgyarmat, félfegyenctelep
-- személyi kultusz korszakában –
egész pokol lett, s emberek
folytak el, mint a hó leve,
s nem csont, test s eszme erdeje
feszült volna az életekben,
akkor az otthont félretettem,
hogy bőröm mentsem s jelenem...
Azóta egyre keresem : mi lett volna ?...
De nincsen válasz.
Az ember újabb hazát választ
s tökben megkapja ugyanazt:
rendőrt, a rácsot, csak a méret
felpuffadtabb s a vér fehérebb,
a tetvek száma kevesebb.
De vissza azért nincsen ösvény.
Nyakát a Mammonhoz kötözvén
maga építi lány celláját
kispolgár, hogy meg ne lássák:
már szabadon is elveszett.
Ezért többé nem rendszerekben,
osztályban, csak emberekben
határok nélkül kutatom
az oszthatatlan végső választ,
mely összetart és nem leválaszt,
s nem dicsőség, nem hatalom.
Haza, mely sosem enged el.
Mert aki egyszer megtalálja,
hogy minden ember lehet társa,
az nem szorul be önmagába,
S mindenütt otthon énekel.

Kannás Alajos: Nem félek

Én már nem félek semmitől
Amit lehetett elvesztettem
házban hazában emberekben
s mint rozsdás szög a romos falban
valahogy mégis megmaradtam
s nem kértem soha alamizsnát

Hiszek a téli termő földben
amely a magvakat megőrzi
madarat embert sosem öltem s
nem szoktam dacból összetörni
A kiürített poharat

Feljelentettek kitagadtak
befalazták az életem
körömmel vájtam ki az ablak
tenyérnyi holdját s énekem
nem lett makogó monológ

Az értelmetlen dadogót
nem követem semmilyen nyelven
amit lehetett elvesztettem
házban hazában emberekben
s többé nem félek semmitől

Kannás Alajos: Kitaszított

/Wass Albertnek - sírvers helyett/

A hamvától még meg lehet tagadni
a Kastélyparkban csendes nyughelyet
de mégis él él mustármagként az, ki
egy életen át harcolt szenvedett …
Marosvécs Várkert kitaszított urna
a kőasztal körül nőtt Helikon
s egy nemzedék a múltból nem tanulva
elfelejti, hogy nem vész el a nyom …
Mert él a lélek és a holtnak árnyak
megtagadva is rávetül a mára
s zsoltárként zúgnak örökszép szavak
A gyáváknak harminc ezüstje nem nyer
mert győz a vers, ha Ember volt az Ember
A víz szalad, a kő marad … marad.

Kannás Alajos: Emlékszel még

Emlékszel még az Üres Koporsóra
a Jelszóra hogy Menjetek Haza
Ígéretekre sok - sok szerteszórva
s hajnaltalan maradt az éjszaka...

Emlékszel még az elvett iskolára
mocsárba süllyedt szellemroncsokat
dédelgetett még hínárba bugyolálva
a rend míg végül lassan elrohad...

Emlékszel még...Az emlék is csak emlék
a lemondások rozsdával belepték
a csendet is és csalódás sava

mart csak tovább mert legtöbb szó hazug csak
az ígérgetők szüntelen hazudtak
És akik mentek NEM MENTEK HAZA

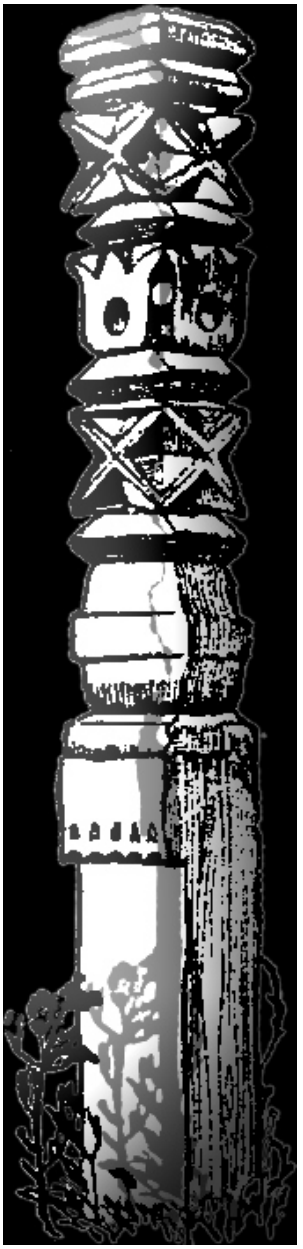

Ludwig Emil könyvajánlója

Keszthelyen és Füreden kívül nemigen volt üdülésre alkalmas hely a Balatonon a XX. század elejéig. A tengernyi tó jó kétszáz kilométeres partja addig a halászok, révészek, jégvágó, nádarató, csordaitató parasztok munkaterülete volt, csak az 1900-as, majd az első világháború utáni években kezdtek megnyílni így-úgy rendezett fürdőhelyként, fövenyként az odalátogató vendégek számára. Még ma is gyakran találkozhatunk olyan Balaton-parti falusiakkal, akik nevetve árulják el: életükben nem fürödtek a tóban. A somogyi part a kanizsai vasúti fővonal jóval korábbi megnyitásának (1863) köszönhette előnyét az északi oldal településeivel szemben: a Tapolcáig vezető vonal csak 1909-re épült meg, addig mindössze a révfülöpiek alapítottak fürdőegyletet a zalai tóparton 1899-ben.

A Badacsony szelíd lankáin elnyúló Lábdihegy az 1920-as évek elejétől vált a pihenni, felüdülni vágyók célpontjává. Vízpartján akkor még csak néhány deszkakabin és egy fából készült bejáró – stég – szolgálta a fürdőzőket. 1931 júliusában lelkes helybeliek megalapították a Badacsonylábdi Partszépítő és Fürdőegyesületet. Az elnök Debreczenyi Gyula plébános lett. A következő két nyáron – az alapító okiratnak megfelelően – elvégezték a modern strand tereprendezését, a szükséges fásítást és a komfortot szolgáló munkálatokat. Egy 1937-ben készült légi felvételen már komoly partvédelemmel, mólóval, csónakkikötővel, árnyas ligettel rendelkező strand látható. A lábdi polgárok kedves fürdőhelyének szomorú utótörténete, hogy 1945 után az állam Tapolcának adta a használati jogát, amely a várostól a honvédséghez került. Most már honvédség sincs, de a község mégsem kapta vissza elkommunizált tulajdonát.

Történetünk apropóját az adja, hogy a nyáron napvilágot látott egy érdekes és szép könyv, amely Badacsonylábdihegy, a vele összenőtt Tördemic – no meg a Badacsony szőlőhegyének – históriáját nyújtja át az olvasónak. Írója és szerkesztője Cser Imréné Péterffy Éva, maga is régi lábdihegyi patrióta család tagja, aki történészeket és kiadói szakembereket zavarba ejtő alapossággal és remek stílusban dolgozta fel a helytörténeti forrásokat, emlékeket. Pontos ismertetést kapunk a régmúltról, a középkori alapítású települések fejlődésének – és hányattatásának – tényeiről, az újabb korokhoz közeledve mind több részlettel, a mához vezető fejleménnyel. Szó esik a könyvben a badacsonyi szőlészet-borászat történetéről, a régi hegytörvényekről, Ranolder püspök XIX. századi alapításairól és pincészetéről, a tavi halászat és hajózás múltjáról és fejlődéséről, a nevezetes geológiai látványosságokról és a vulkáni eredetű bazaltkőzet bányászatáról, amely sokáig kenyeret adott a falvak szegény családjainak. Megismerkedhetünk a vasút és az állomás építésével, régi mindennapjaival, és sorra látogathatjuk a vidék becses épületeit, a híres, védett műemlékeket és az ismeretlen, ámde értékes, megmentésre váró ódon házakat, pincéket, nyaralókat. Köztük a mostoha sorsú Rodostó turistaházat, Herczeg Ferenc egykori nyaralóját és Tatay Sándor hagyatékát. És persze, nem utolsóként, találkozhatunk e kitűnő, országos hírű írók és más személyiségek szellemi és tárgyi emlékeivel, a tisztes, áldozatkész helyi polgárok, iparosok és értelmiségiek keze munkáival, szellemi produktumaival. E könyv 152 oldalán 174 régi fotó és dokumentumértékű kép teszi rendkívül élvezetessé és hasznossá a szerencsés olvasó időtöltését.

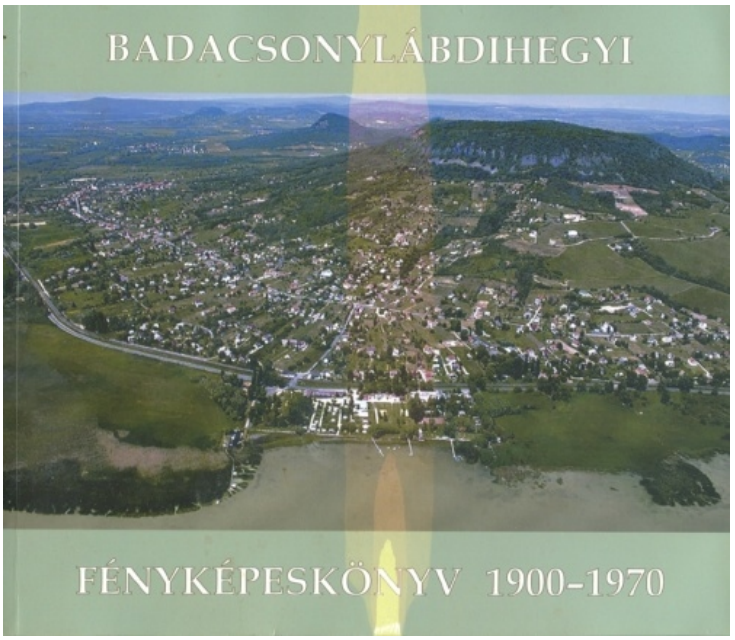

(Badacsonylábdihegyi fényképeskönyv, 1900–1970. A Nők a Balatonért Egyesület badacsonylábdihegyi csoportjának kiadása, 2008. ár: 2900 Ft, megrendelhető + postai utánvéttel a Szózat szerkesztőségében)

Forrás: Magyar Nemzet

Szózat
Ökomenikus, konzervatív irodalmi és társadalomkritikai folyóirat
I.m. Bajcsy-Zsilinszky Endre
Főszerkesztő: Cságoly Péterfia Béla
szerkesztoseg@szozat.org

Munkatársak:
Cságoly Péterfia Béla
Homoly Erzsébet
Tamás István
Török András István
Törőcsik Attila